

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

6⁽⁴⁶⁾

2004

- РЕЛІГІЯ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНИХ І ДУХОВНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
- ПРОБЛЕМУ СТВОРЕННЯ ПАТРІАРХАТУ УГКЦ ПАПА РИМСЬКИЙ
НЕ ПЕРЕВОДИТЬ У ПРАКТИЧНУ ПЛОЩИНУ
- КАРДИНАЛ ЛЮБОМИР ГУЗАР ЗАСПОКОЮЄ ГРЕКО-КАТОЛІКІВ
- ІСЛАМ В УКРАЇНІ ВІРОТЕРПИМИЙ

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ:

РАДНА ПРАВОСЛАВНА ВІРА

РЕЛІГІЄЗНАВЧА ОСВІТА В УКРАЇНІ

Дорогий Читачу!

Тут я хочу висловити свої міркування щодо релігієзнавчої освіти і її організації в нашій країні. Злобно налаштовані щодо всього світського клерикали подеколи її ототожнюють з атеїстичною. А між тим це далеко не так. Релігієзнавча освіта — це така система освітнянської роботи, метою якої є озброєння особи тією сумою

знань, яку має релігієзнавство про природу, сутність, функціональність, історію та географію релігії. На відміну від релігійної освіти, релігієзнавча є світоглядно плюралістичною, оскільки знайомить своїх реципієнтів з різними поглядами на релігію, конфесійно не заангажованою, оскільки без будь-яких симпатій чи антипатій розкриває сутність віровчення, особливості культу, характер історії тієї чи іншої релігійної течії.

Дисциплінарна визначеність релігієзнавчої освіти відмінна в середній і вищій школі, серед загальноосвітніх предметів і в системі релігієзнавчої спеціалізації. Навчальний план релігієзнавчої спеціалізації ряду університетів України включає в себе, окрім базового курсу з академічного релігієзнавства, історію християнства та інших релігійних течій, предмети основного релігієзнавчого циклу — філософію релігії, її історіософію, феноменологію, психологію, соціологію, політологію, етнологію та географію, курси з релігійних філософій різних релігій, нових релігійних течій, історії богословської та релігієзнавчої думки, історії релігії в Україні, панорами релігійного життя тощо. Нині актуалізовано включення до навчальних планів нового курсу - практичного релігієзнавства, спецкурсів з біблієзнавства, містикознавства, релігії і права та ін. Вже протягом п'яти років я веду в університеті «Києво-Могилянська академія» курс з конфесійного релігієзнавства. На кожному із занять студенти мають зустріч з носієм певної релігійної традиції. Водночас на основі відвідування певних конфесій і опрацювання їхніх видань вони пишуть реферат про те чи інше віровчення. Важливо доповнити релігієзнавчу освіту релігієзнавчим вихованням. Останнє покликане формувати світоглядну і конфесійну толерантність, дати знання принципів свободи сумління, виробити установку на пізнання дійсної суті релігійного феномену, його функціональності, свідоме, а не упереджено зорієнтоване користування своїми світоглядними переконаннями у стосунках з іншими людьми, в оцінках ролі релігії як в історії суспільства, так і в практиці повсякденного життя.

В ряді університетів України вже працюють релігієзнавчі спеціалізації - факультети або відділення. Вони готують спеціалістів вищої кваліфікації з релігієзнавчого фаху. Навчальні плани їх потребують уніфікації, бо ж вони часто склалися під наявний у вузі викладацький склад, а не під структуру релігієзнавчої науки. Найне певне захоплення історією релігії, а не всебічним дисциплінарним відтворенням всієї складності релігійного феномену. То ж назріло питання проведення всеукраїнської наради викладачів релігієзнавства, вироблення спільної програми і базового підручника з курсу, організації системи перепідготовки викладацьких кадрів, видруку методичних посібників, виготовлення упаковок тощо. Про все це, відкривши втрачену традицію, мала б погурбуватися базова кафедра релігієзнавства Національного університету ім. Т.Г.Шевченка.

На третій сторінці обкладинки ми видруковуємо інформацію про релігієзнавчі навчальні інституції України. Хотілося б, щоб наш фах став бажаним для абітурієнтів. Випускник-релігієзнавець, окрім викладацької роботи в вузах, може бути задіяний на державній службі, в офісах церков, в редакціях релігійних і релігієзнавчих видань та ін.

Професор А.Колодний

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО-РЕЛІГІЙНИЙ ЖУРНАЛ

№ 6' 2004

Головний редактор:

А. Колодний

Редколегія:

О. Саган

Л. Филипович

Засновник:

Українська Асоціація
релігієзнавців
(Центр релігійної
інформації та свободи)

Свідоцтво КВ № 4407 від
20.07.2000 р.

Державного Комітету
інформаційної політики,
телебачення і
радіомовлення України

Адреса редакції:

01001, Київ-1,

Трьохсвятительська 4,
к. 323.

Тел. (044) 229-04-18,

462-01-73

Факс: 229-48-12.

Email: cerif@alfacom.net

Передплатний індекс:

21953

Каталог видань

Журнали України

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

ЗМІСТ

Релігійне життя України	2
Суспільне буття релігії і Церкви	2
Православ'я	9
Світ римо-католицизму і греко-католицизму.	13
Життя протестантів	20
Харизматичні Церкви України	21
Етнічні релігії	22
Мусульмани в Україні.	23
Іудейський світ	24
Нові релігійні течії України	24
Містика	25
Релігія в сучасному світі	26
Релігія і світ	26
Католицизм	27
Протестантизм.	30
Православ'я	32
Мусульманський світ	34
Буддизм.	37
Іудаїзм	37
Індійська релігійна традиція	38
Нові релігійні течії	38
Інші релігійні традиції	39
Містика	39
Актуальне інтерв'ю	46
Православна Церква Московського Патріархату повинна чесно визнати себе російською церквою.	40
Свобода совісті.	43
Новини релігійної та релігієзнавчої літератури.	48
Конференції, мистецькі акції	49
Сторінка конфесії.	66
Рідна Православна Віра.	66
Цікаво знати.	78
Анонси.	80

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

СУСПІЛЬНЕ БУТТЯ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ

Позитивний баланс довіри-недовіри населення на початок червня 2004 р. серед всіх соціальних інституцій в Україні має лише Церква (+29,8 %) – Церкві повністю довіряють 45,4% опитаних, не довіряють взагалі 15,6%, наскільки довіряють, настільки й не довіряють – 28,5%. А найменше українці довіряють своїм вищим органам влади: Верховній Раді України (–47%), Президенту України (–42%), Уряду України (–40%). Опитування проводили Фонд «Демократичні ініціативи» та Центр «Соціс» у період з 27 травня до 4 червня за вибіркою, що репрезентує доросле населення України за основними соціально-демографічними показниками й охоплює всі регіони України. Було опитано 1200 респондентів. Похибка репрезентативності не перевищує 3%.

Глава УГКЦ Патріарх Любомир (Гузар) оприлюднив 14 червня на своїй прес-конференції результати загальнонаціонального соціологічного дослідження *„Релігія та Церква в сучасній Україні“*. Дослідження проводилося 5-21 листопада 2003 р. фірмою «Юкрейніан соціолоджі сервіс» на замовлення Патріархії УГКЦ. За повідомленням Київського бюро УГКЦ із зовнішніх справ, завданням було виявити не тільки рівень релігійності та конфесійну структуру громадян України, але і ставлення віруючих різних

конфесій та релігій один до іншого, до різних канонів релігійних вчень, проблем церковного розколу та об'єднання Церков Київської християнської традиції, екуменічного руху, релігійних потреб віруючих, ставлення влади до церков і віруючих, благодійної діяльності Церков і релігійних організацій, викладання релігійних предметів в школах та вищих навчальних закладах, авторитету релігійних діячів тощо. Згідно з даними дослідження, серед 70% віруючих 40,7% тих, хто належить до конкретних конфесій, а 29% не визначилися зі своєю конфесійною належністю, 16,1% вважають себе невіруючими, а 14,3% не можуть себе ідентифікувати однозначно щодо віри. Як зазначалося на прес-конференції, результати опитування свідчать, що найбільш чисельними конфесіями в Україні є УПЦ МП – 37,8% усіх конфесійно визначених віруючих (або 15,4% дорослого населення України), УПЦ КП – 28,7% конфесійно приналежних віруючих (11,7% дорослого населення) та УГКЦ – 18,6% конфесійно визначених віруючих (7,6% дорослого населення). Тобто, віруючі цих Церков становлять близько 85% тих, хто вважає себе віруючими і належать до певної конфесії. Жодна з інших Церков та релігій не охоплює більше 2% конфесійно визначених віруючих (1% всього населення). Відповідно до дослідження, лише 73,3% віруючих відвідують релігійні храми взагалі, а регулярно (не рідше одного разу на місяць) відвідують храми і належить до релігійних громад 20-

22% громадян України. Серед активних віруючих (8% усіх громадян України та 23% усіх конфесійно визначених віруючих) і тих, хто відвідує церкви хоча б раз на місяць, найчисельнішою конфесією є УГКЦ (близько третини усіх активно віруючих), наступні конфесії – УПЦ МП та УПЦ КП і протестантські конфесії (кожна – близько п'ятої частини віруючих). За даними дослідження, найбільш нетерпимо громадяни України ставляться до протестантських церков і Свідків Єгови. При цьому для більшості громадян (окрім вірних цих церков) вони сприймаються як одне ціле (сектанти), а тому позитивно оцінюють їх діяльність 6,5-8% громадян, а негативно – від 25% (негативне сприйняття адвентистів) до 34% (Свідків Єгови). Не дуже толерантні громадяни і щодо юдейської релігії (8% позитивних оцінок та 19% негативних) та ісламу (13% позитивних оцінок та 15% негативних), релігій національних меншин України, зазначалося на пресконференції. Всього було опитано 3007 респондентів з усіх регіонів України, Автономної республіки Крим. Випадкова похибка вибірки не перевищує 1,8% (при вірогідності 0,954). (УНІАН)

Закон «Про внесення змін в закон України «Про альтернативну (невійськову) службу» підписаний 7 червня Президентом України. Цей закон був ухвалений ще у травні поточного року Верховною Радою. Закон визначає, що термін служби для осіб, які проходять альтернативну службу, перевищуватиме в 1,5 рази відповідний термін військової служби в Збройних

силах України, встановлений для солдат, сержантів і осіб, які мають відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень. Так, громадяни України отримують можливість пройти альтернативну службу на підприємствах державної, комунальної власності або тих, в статутному фонді яких велика частка належить державі або органу місцевого самоврядування. При цьому види діяльності, якими можуть займатися громадяни при проходженні альтернативної служби, визначатиме Кабінет Міністрів України. Тривалість альтернативної служби складає 27 місяців, а для осіб, які мають закінчену вищу освіту на рівні спеціаліста чи магістра – 18 місяців. Передбачено, що законом можуть скористатися ті, хто із-за своїх релігійних переконань не може тримати в руках зброю. Для цього юнак має за два місяці до призову звернутися в комісію з альтернативної служби при райвиконкомі за місцем проживання. До конфесій, послідовники яких мають право на альтернативну службу, відносяться свідки Єгови, баптисти, адвентисти, п'ятидесятники, харизмати та ін. Призовник має документально засвідчити свою належність до певної конфесії.

Чергове засідання Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦ) відбулося 15 червня 2004 р. в Києві. У ході засідання була заслухана доповідь Президента Українського Біблійного Товариства А.Глухівського про діяльності цієї організації, інформація Голови Державного комітету України у справах релігій В.Бондаренка

про відзначення в Україні 100-річчя першого перекладу Біблії українською мовою. Розглянуто проект Звернення членів ВРЦ до Голови Верховної Ради України В.Литвина щодо врегулювання питання відмови віруючих громадян від ідентифікаційних номерів у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями. («Християнська Україна сьогодні»)

Прохання підтримати законопроект «Про внесення змін у ст. 92 Земельного кодексу України (щодо права користування земельною ділянкою» (№5354), надіслали до Голови ВР В.Литвина, керівників депутатських фракцій і груп та народних депутатів України провідники християнських Церков України. Змінами передбачено надання права релігійним організаціям безстрокового користування земельною ділянкою, яка перебуває в державній або комунальній власності. На думку представників українських Церков, прийняття цього законопроекту стане найважливішим кроком на шляху подальшої гармонізації державно-церковних відносин в Україні. Звернення підписали патріарх Філарет; єпископ Всеукраїнського Союзу Церков Християнської Віри Євангельської-п'ятидесятників Михайло Паночко; єпископ-помічник Києво-Житомирської дієцезії Римо-Католицької Церкви Віталій Скомаровський;— Екзарх Києво-Вишгородський УГКЦ Василь Медвіт; Президент Всеукраїнського Союзу євангельських християн баптистів Григорій Комендант; старший єпископ Української Християнської Євангельської Церкви Леонід Падун. (ЛІГАБізнесІнформ)

Прем'єр-міністр України Віктор Янукович виступає за об'єднання українських Православних Церков.

Про це він сказав журналістам 30 травня після того як із членами уряду взяв участь в урочистій Літургії з нагоди свята Зіслання Святого Духа в Успенському соборі Києво-Печерської лаври. «Я вважаю, що ми обов'язково маємо цього прагнути і це буде світлий день, коли Православні Церкви об'єднуються», — сказав Янукович. Відповідаючи на питання журналістів, про що він молився в церкві, Янукович відповів, що просив, щоб Бог допомагав Україні перебороти негоди і щоб дав щастя українському народові. (Пресслужба УПЦ МП)

Курс «Основи християнської моралі» буде введено в усіх школах Тернополя з нового навчального року. Таке рішення прийняли начальник міського управління освіти Зіновій Личук і єпископ Тернопільсько-Зборівської єпархії УГКЦ Михайло Сабрига. Підписаний ними договір про співпрацю передбачає, що, крім цього курсу, для старшокласників будуть організовані ще й курси з підготовки до подружнього життя. Тепер в управлінні освіти ще визначають, скільки годин на місяць діти вивчатимуть ці курси. Введено їх з метою фор-

мування у підростаючого покоління християнських моральних цінностей. («ForUm»)

В Криму зіткаються не релігії – іслам та Московське православ'я, не нації – росіяни, кримотатари чи українці, а приватні інтереси. Повернувшись на свої землі мусульмани-кримотатари виявилися не захищені законом про землю, їх землю прагнуть на 99 років продати росіянам. Саме тому в Криму влада сприяє своїми необачними діями розпалюванню міжетнічного і міжрелігійного протистояння. Татарофобів, українофобів, юдофобів у Криму не бракує. (Вечірній Київ. – 17 червня)

Християнські конфесії зголосилися допомогти Київській міськраді в літньому оздоровленні дітей. Про це йшла мова на Круглому столі, який пройшов в Університеті «Києво-Могилянська Академія». Дітей будуть вивозити до моря і в Карпатські гори. Вони розмістять також у 189 пришкільних літніх таборах. До акції оздоровлення прилучилися римо-католики, баптисти, адвентисти сьомого дня. Зокрема Церква АСД відкриває свої оздоровчі табори, в яких відпочинуть до 6 тисяч дітей.

У День захисту дітей (1 червня) представники Церков України взяли участь у Марші на захист ненароджених дітей. Церква в Україні сьогодні виступає активним членом у боротьбі проти абортів та контрацептивних засобів. Чимало інституцій, створених при Церквах, цього дня розгорнули активну діяльність щодо пропагування здорового способу життя та прове-

дення просвітницької праці серед населення України для утвердження здорової та міцної сім'ї. Представники Церков України, які вийшли у Донецьку на традиційний марш «За життя!», вважають, що День захисту дітей потрібен радше для дорослих, ніж для самих дітей. Це свято ще раз повинне нагадати їм про те, що дорослі несуть відповідальність за дітей. За словами керівника однієї з релігійних організацій пастора християнської Церкви «Слово життя» Леоніда Падуна, «якщо завдяки цьому маршу життя хоча б однієї людини буде врятовано, якщо хоча б одна дівчина відмовиться від абортів, то ми це зробили не даремно». Подібні акції 1 червня відбулися у багатьох містах України. У Львові, зокрема, з ініціативи Інституту Родини та Подружнього Життя, який діє при Українському католицькому університеті, та Комісії УГКЦ у справах Родини було проведено молитовний мітинг проти абортів. (Risuo.org.ua)

Останнім часом ті чи інші міністерства і відомства підписують з окремими Церквами, насамперед Церквою Московського Патріархату, угоди про співробітництво. Цим самим виключається аналогічна взаємодія з ними інших церков чи конфесій. Висловлюючи свою стурбованість цим фактом, адвентисти сьомого дня вважають (і небезпідставно), що тут має місце порушення конституційного принципу рівності релігійних спільнот перед законом.

«Нам ще треба виконати заповіт Шевченка і об'єднати Україну... Об'єднати людей різних національно-

стей, релігій, політичних поглядів». Ці слова – із Промови Голови Верховної Ради України В.Литвина на мітингу-реквієм в Каневі біля Успенського собору 22 травня ц.р. Жити без національної ідеї, без національної мрії жодний народ не може. «У національній ідеї має знайти вияв історичне покликання нації, сенс буття народу, його генетичний код». (*Голос України. – № 94*)

В оазисах українськості в Австралії – храмових територіях українських греко-католиків і православних – зберігають і бережно плекають народні звичаї свого народу. Надто багатим на експонати є український народний музей при православної парафії в столиці країни Канберрі. Свята східного християнського календаря збирають українську громаду Сіднея до греко-католицького храму. Тут на великому храмовому майдані особливо людно в Пасхальні дні. Масові обрядові дійства ваблять і милують душу не лише дітвори, а й тих, для кого це є прямою світлою згадою про далеку і водночас рідну Україну, яку якщо не вони, то їхні батьки чи діди залишили в пошуках кращого життя на чужині. Отець Іван Шевців в своїй книзі про парафію

св.Андрія розповідає, як Церква збирала і плекала народні таланти, як їй вдалося зберегти і відтворювати в даліні від Великої України її духовні святощі. До цього творчо прилучилися і сестри-василіанки, які приїхали до Австралії з Аргентини.

П'ятдесят представників релігійних організацій Одеси підписалися під звинуваченням на адресу організаторів недавньої масової акції протесту проти візиту в Одесу патріарха УПЦ КП Філарета. Свій підпис поставив і представник єпископ Одеський і Кримський Броніслав Бернадський. Суть обвинувачення – у спробі «дестабілізувати ситуацію під прикриттям релігійних гасел». Тим часом солідарність католицького єпископа з Київським патріархатом викликала здивування в Московському патріархаті. Всеволод Чаплін заявив, що, на його думку, «православні громадські організації в Одесі й Одеській області мирно виступали проти приїзду туди глави Київського патріархату». Ну звичайно ж, речнику зовнішньоцерковного відомства у Москві «видніше», аніж жителям Одеси. А може ті безчинства, які відбулися в місті вкладаються (на фоні виступів Жириновського) у російське поняття «мирно виступили»?

Спільне звернення до вищих посадових осіб Івано-Франківщини прийняли ієрархи українських помісних християнських Церков – єпископ-ординарій Івано-Франківської єпархії УГКЦ Софрон (Мудрий), митрополит Галицький УАПЦ Андрій, архієпископ Івано-Франківський і Галицький УПЦ КП Йоасаф. Вони просять надати

дозвіл на проведення позачергових богослужінь у приміщенні колишнього храму, а нині Івано-Франківському державному художньому музею. «Спіраючись на широку громадську думку, висловлюємо щире прагнення наше і наших вірних бачити цей древній храм як спільне надбання Церкви Христової, в якому будуть належно пошановані Закони Божі, християнські традиції та обряди задля виховання майбутніх поколінь дітей Божих. Цей храм служитиме «прикладом поєднання у Христі в лоні єдиної Христової Української Помісної Церкви, про яку мріяли великі митрополити Петро Могила, Веніамін Рутський, Андрей Шептицький та патріархи Мстислав і Йосиф, а також інші мужі Церкви». Йдеться і про те, що в такий спосіб храм стане центром духовної опіки над шкільною, студентською молоддю, військовиками», – йдеться у зверненні. Оприлюднюючи це звернення на прес-конференції, голова обласної організації партії «Християнсько-демократичний союз» (ХДС) Михайло Дем'янюк наголосив, що до нього може приєднатися й духовне керівництво римо-католицького костелу. За його словами, ця проблема може бути вирішена після переселення художнього музею в інше приміщення. (Галичина.– 15 червня)

Три ікони в металевих рамках виявили в аеропорту «Бориспіль» працівники СБУ у сумці іноземця, який мав дипломатичну недоторканість і проходив по „зеленому коридорі». Одна з них – «Богородиця Одигітрія» – має історичну та культурну цінність і заборонена до вивозу з країни. На іконі лик

святої, написаний у другій половині XIX ст. Він має унікальний лляний оклад, вишитий бісером і стразами. Такі ікони рідко зустрічаються в музеях та храмах. (Агенція „Відомості»)

На показі «Страстей Христових» в Тернополі передбачалося чергування лікаря з медсестрою на кожному кіносеансі. Проте після першого показу медики вирішили обмежитися постійною готовністю «швидкої» прибути до кінотеатру за терміновим викликом. «На перший показ ми запросили завідувача сусідньою поліклінікою, щоб він нас підстрахував, якщо під час перегляду в залі комусь раптом стане погано, – розповів директор кінотеатру «Перемога» Петро Муха. – В інших областях були зафіксовані випадки раптового погіршення самопочуття у глядачів під час перегляду цього фільму, тому ми вирішили не ризикувати». Фільм все ж не рекомендують відвідувати особам із серцево-судинними захворюваннями, розладом нервової системи, вагітним, дітям до 10 років. Діти від 10 до 14 років можуть потрапити в кінотеатри лише у супроводі дорослих.

Творення української держави за її національними традиціями стане можливим при наявності відповідно підготовлених кадрів різного профілю. Міжрегіональна Академія управління персоналом, усвідомлюючи необхідність нового осмислення феномена козацтва і творення держави на звичаєвих традиціях, відкрила в своїй структурі Український Військово-Козацький інститут ім. Князя Святослава.

Купола Свято-Миколаївського Собору Покровського монастиря в Києві будуть позолочені. На всі 20 куполів храму витратять 70 кг сусального золота. Після реставрації позолоти куполів цього найбільшого храму Києва його буде видно з Подолу, Привокзальної площі. Роботи ведуться за рахунок держави, бо ж приміщення передано монастирю лише з правом використання.

Сенсаційну заяву зробив 28 травня в запорізькій газеті «Лица плюс», яку видають комсомольці, керівник ЛКСМ Запорізької області Станіслав Зубов. Випуск газети присвячений одному з найбільших християнських свят – Трійці. У ньому комсомольський лідер у своїй статті розповідає комсомольцям області про духовний зміст цього свята. А в іншій статті – «Покаяння» – С.Зубов від імені запорізьких комсомольців фактично чинить акт покаяння за антицерковну діяльність комсомолу в радянські часи. Цей крок, стверджує перший секретар обкому, протягом тривалого часу він обговорював зі соратниками. Визнання трагічної політики своїх попередників стосовно Церкви (руйнування храмів, викорінювання в душах радянської молоді традиційної духовності) – основний зміст статті. Паралельно С.Зубов говорить про віру, що завжди продовжувала існувати в душах рядових комсомольців, приводячи як приклад «православну християнку Зою Космодем'янську». Автор розглядає розпад СРСР і, відповідно, Всесоюзної Ленінської Комуністичної Спілки Молоді, як розплату за вчинене. Процеси віднов-

лення православної духовності і комсомольської організації, як вірить С.Зубов, «надалі завжди будуть співіснувати мирно». «Єдине, що ми, комсомольці, можемо зробити щодо свого минулого, – пише Станіслав Зубов, – це зробити Акт покаяння за свою антицерковну історію. Від імені комсомольців Запорізької області, прошу розглядати дану заяву саме як такий акт». (*Лица плюс.* – №6)

В Україні вмирають сімейні традиції. Опитування газети «Столичка» засвідчили, що лише 31% з 1200 опитаних прагнуть їх всіляко підтримувати. Не бачать в цьому якоїсь потреби 40% опитаних, 29% прагнуть створити свої.

Сатанізм журналісти «Столичних новостей» (№22) віднаходять там, де його немає. Факт самогубства в Києві восьми молодих людей за перші два тижні червня вони прагнуть прив'язати до якихось кимсь визначених жертвоприношень. Таке ж пояснення дається в пресі і фактам вандалізму на кладовищах. А між тим в першому випадку причиною суїциду була трагедія кохання молодих, а в другому – сучасне розважання молоді, вихованої до таких злочинних дій нашим телебаченням. То ж домислювати там, де явного сліду сатанізму не було, не варто. Сатаністи залишаються інший слід своєї діяльності, а в київських фактах слід віднаходити висліди сучасних моральних колізій молоді. Може є доля правди і у версії, що цвинтарний вандалізм є замовною акцією приватних фірм, які займаються виготовленням намогильників.

ПРАВОСЛАВ'Я

Урочистості з відзначення 90-ї річниці від освячення духовно-меморіального комплексу «Козацькі могили» та зародження Свято-Георгіївського чоловічого монастиря в с. Пляшева (Радивилівський р-н, Рівненщина), поминання загиблих козаків, які поклали свої молоді голови за незалежність України відбулися 11-13 червня на Козацьких могилах. На богослужіннях та офіційних урочистостях були присутні десятки тисяч прочан та гостей з різних куточків Волині та України, представники державної влади, народні депутати, керівники багатьох місцевих підприємств та установ. Кожна країна світу має свої святині – місця, що притягують до себе тисячі й тисячі людей. Одним з таких місць в Україні є «Козацькі Могили» з діючим православним Свято-Георгіївським чоловічим монастирем. Комплекс було побудовано у 1910-1914 рр. на місці Берестецької битви 1651 р. козаків з поляками. Через зрадництво союзників, Хмельницький опинився в полоні, а його військо в оточенні. Трагічна доля битви була передбачена, але наказний гетьман Іван Богун вивів козаків з оточення і врятував 100 тисячне військо. Ціна за цей порятунок була велика – близько 10 тисяч козаків загинуло під Берестечком. На початку ХХ ст. виникла ідея побудови пантеону на місці битви, щоб зібрати в ньому останки тисяч безіменних героїв. У червні 1914 р. збудований меморіальний пантеон було освячено, а постійну молитву над загиблими козаками звершували ченці заснованого

монастиря-скиту. Монастир закрили у 1952 р. У 1965 р. тут було створено музей. У липні 2002 р., з благословення архієпископа Рівненського і Острозького Даниїла, чернече життя на Козацьких Могилах відновлено. Намісник відродженого Свято-Георгіївського монастиря – архимандрит Олексій. В день свята урочисте богослужіння очолив патріарх УПЦ КП Філарет та собор архиєреїв. Всі, хто побував у ці дні на Козацьких могилах, по-справжньому відчували торжество української честі та гідності.

Під час поїздки до Одеської єпархії Київського Патріархату глава Церкви Філарет освятив престол і відновлений храм Різдва Христового. Цьому не завадили оскаженілі прихильники УПЦ МП, яких митрополит Одеський Агафангел, що родом з російської Тули, навіть в сам храм зібрав. Тут добре спрацювали правоохоронні органи, що запобігли протиправним діям. Окрім освячення храму, під час поїздки на Південь Патріарх УПЦ КП освятив місце під храм у місті Южному, відвідав місцеву гімназію ім.В.Чорновола. Що ж стосується організованих Агафангелом оргій і його подяк на адресу їх учасників, то тут судовим органам варто було б і статтю митрополиту нагадати про розпалювання міжконфесійного розбрату. До речі, Церква Московського Патріархату є єдиною в Україні релігійною спільнотою, яка вдається до таких протиправних дій. Почалися вони ще з днів візиту Папи Івана Павла II, коли Понтифіка блукаючі по Києву кликуші прирівнювали навіть до Гітлера. (Столиця. - №24)

Підбурювані й організовані митрополитом Агафангелом з лютою ненавистю вийшли зустрічати Патріарха УПЦ КП Філарета одеські кликуші. А між тим Патріарх міг би скористатися щодо свого ненависника тим же методом, яким Агафангел «обстоює» неканонічність Святійшого. Бачите, засвідчує митрополит, так проголосували на архиєрейському Соборі в Москві, забрали голоси довіри і Філарет, як колись було на Пленумах ЦК КПРС при розгляді питань антипартійної діяльності, попадає в «антицерковну групу». Так ось патріарх Філарет, слідуючи логіці владики, міг би забрати своє рукопокладення з Агафангела, коли його було висвячено в єпископи. І митрополит тоді б став розстригою. А є за що! Але ж патріарх Філарет є християнином, а відтак він не може керуватися чи користуватися нехристиянськими методами Соборів чи Синодів РПЦ, формами ненависної діяльності одеського митрополита. (Столиця. – №24)

Першоієрарх Української Автокефальної ПЦ митрополит Мефодій (Кудряков) зустрівся 18 червня із Президентом України Л.Кучмою. Під час зустрічі митрополит Мефодій вручив

Главі держави найвищу нагороду УАПЦ «Київський Хрест». За повідомленням офіційного сайту Президента, співрозмовники обговорили ситуацію в Українському православ'ї та проблеми життєдіяльності УАПЦ.

Апостол Андрій Первозванний своїм пам'ятником прийшов у Луганськ. Його відкрито на території Свято-Володимирського собору УПЦ МП, який є найбільшим храмом Східної України. Автором пам'ятника є відомий скульптор Євген Чумак.

Православні братства УПЦ Московського патріархату в супроводі

декількох десятків священників і ченців при підтримці «Російського руху України» та братства Олександра Невського 22 червня провело під гаслом часів Російської імперії «Самодержавие. Православие. Народность» хресний хід по вулицях Києва. Учасники ходу закликали до союзу України з Росією і Білорусією, несли антинатовські гасла, гасла-протести проти ідентифікаційних кодів тощо.

Понад 500 віруючих УПЦ МП пікетували 2 червня Рівненську облдержадміністрацію з вимогою передати їм рівненський Свято-Воскресенський собор та приміщення колишнього єпархіального управління. На

мітингу виступив керівник Рівненської та Острозької єпархії УПЦ МП архієпископ Варфоломій, який наголосив на тому, що, згідно із судовими рішеннями 1995-97 років, приміщення єпархіального управління має належати УПЦ МП, однак виконати ці рішення не вдалося, оскільки там розміщені єпархіальна канцелярія і духовна семінарія УПЦ Київського Патріархату. У прийнятому на мітингу зверненні до голови облдержадміністрації Миколи Сороки говориться, що у разі невиконання вимог віруючі організують акцію непокори, включно з кількадечним пікетуванням облдержадміністрації та голодуванням. Вони також мають намір звернутися до Президента України Леоніда Кучми і поінформувати єрархію Православних Церков інших країн. Претензії на верхню (основну) частину Свято-Воскресеньського храму представники УПЦ МП пояснюють тим, що у нижньому храмі, який нині використовує громада цієї Церкви, «мало місця і погана вентиляція, тому багатьом людям під час богослужіння доводиться стояти надворі, що створює великі незручності для них і перехожих». Крім того, за словами архієпископа Варфоломія, релігійна громада УПЦ КП «за допомогою влади уже побудувала у Рівному Свято-Покровський собор, тому нині у Свято-Воскресеньський собор ходить мало прихильників цієї конфесії». Голова облдержадміністрації пообіцяв розглянути вимоги і запропонував пікетувальникам провести переговори з представниками УПЦ КП, а себе запропонував у якості посередника на цих переговорах. (УНІАН)

Російська Православна Церква має в Москві спеціальну фабрику «Софріно», яка виготовляє ювелірні оздобки для її священників у всіх регіонах (в т.ч. й українському) її юрисдикції. Так, великий золотий хрест із розп'яттям, оздоблений десятками вкраплень із дорогоцінного каміння, ігумена Гедеона з Ільїнської Церкви УПЦ МП виготовили саме тут. То ж в такий спосіб гроші, зібрані із вірних України, переходять до Москви.

З 15 червня митрополит Одеський та Ізмаїльський УПЦ МП Агафангел став «Почесним громадянином міста Одеси». Таке рішення прийняли депутати Одеської міської ради, незважаючи на активні протести проти цього цілої низки духовних та громадських організацій. Зокрема проти цього рішення виступив секретар Духовної Ради християнських конфесій, пастор Об'єднаної методистської Церкви «Святий шлях» Петро Март'янов та голова відділу зовнішніх відносин Одеської та Балтської єпархії УПЦ КП о.Микита Сировегін. «Митрополит Агафангел відомий тим, що відкрито засуджує інші християнські конфесії, не бажає співпраці з іншими Церквами в Одесі. Дивно, що депутати міської ради вважають таку позицію нормальним розвитком взаємин між мешканцями Одеси, людьми, християнами», – говорить П.Март'янов. Серед засновників Духовної Ради християнських конфесій, яку представляє П.Март'янов, є УПЦ КП, Римо-Католицька Церква, Німецька Лютеранська Церква, Об'єднана українська Методистська Церква в Одесі. «Митрополит Агафангел одержав почесне звання за

розпалювання міжконфесійної ворожечі та участь у політичному протистоянні. Після подій, пов'язаних з візитом Патріарха Філарета і протистояння, які Агафангел організував, депутати Одеської міської ради, на мою думку, мали б добре подумати і не приймати такого рішення. Як правило, звання «Почесного громадянина Одеси» надають людям, які зробили великий внесок у справу відродження міста. Я не вважаю, що митрополит Агафангел щось подібне зробив. Саме з його благословення в Одесі відбувається постійна ворожеча між віруючими різних конфесій», – такої думки притримується о.Микита Сиروهгін (УПЦ КП). (*Risuorg.ua*)

УПЦ МП, за дорученням Президента Росії Володимира Путіна, одержала 11 червня від Зовнішнього економічного банку символічний чек на суму 10 мільйонів рублів (173 тис. грн. або 32,6\$). Ці символічні (як для цього банку) кошти мають швидше «акційне», аніж реальне практичне значення. Чек Предстоятелю УПЦ МП митрополитові Володимирі (Сабодану) передав заступник голови Зовнішнього економічного банку С.Сторчак. Банк перерахував ці кошти на фінансування запланованих у 2004 р. робіт з будівництва кафедрального собору на честь усіх святих Землі Волинської в Луцьку, кафедрального собору в Тернополі, собору на честь святого Олександра Невського в Сімферополі та меморіально-храмового комплексу в Києві, а також храму в Івано-Франківську. Митрополит Володимир підкреслив, що мова йде про будівництво храмів у тих містах, що

позбавлені були своїх соборів після розколу в Українському православ'ї. «Ми переживаємо через поділ українського народу розколом, що недавно виник», – заявив митрополит Володимир. Він виразив сподівання, що «православ'я в Україні зміцніє, інакше й бути не може». (*«Православие.ru»*)

У Львові місцева влада зволікає із виділенням земельної ділянки для побудови кафедрального собору УПЦ Московського патріархату. Тут десь на 60-70 тисяч віруючих всього три церковних приміщення – Свято-Гергійівський храм, який вміщує десь до 350 осіб, капличка св.Володимира на 60 осіб і ще Свято-Троїцький храм на 500 осіб. Львівська мерія проігнорувала більше 30 заяв і звернень про виділення якщо не приміщень то хоч би землі. Водночас в місті діє біля сотні греко-католицьких храмів, будуються нові. Цим порушується стаття 24 Конституції: «Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань». (2000. – 28 травня)

Центр православної молоді УПЦ МП за підтримкою Свято-Троїцького Іонинського монастиря провів акцію «Сповідь однолітку». В акції взяло участь 30 молодих людей з різних приходів Києва. Киянам роздавали місіонерські буклети «сповідь однолітку». Текст буклету – спроба розбити стереотипи про православ'я. Братчики центра намагалися пояснити своїм ровесникам – чому вони прийшли в церкву і за що вони люблять пра-

вослав'я. От найбільш яскраві уривки з буклету: «Ми боялися, що православ'я з його «догматами і канонами» відбере в нас нашу волю. Ми боялися, що потрапимо в казарму, що нас висмикнуть із сучасного світу і заженуть у «темне середньовіччя». Ми просто боялися, що варто тільки православну проповідь впустити у свою душу, як вона вижене відтіля всю радість життя. Тепер ми теж боїмося. Але страшить нас вже інше. Нас страшить, що раптом нас знову наздожене наша колишня духота. Ми – люди, що знають, що справді «під небом блакитним» є місто золоте. У похід до цього Міста ми і зібралися». Допомігав у проведенні акції ігумен Валеріан Головченко, настоятель приходу новомучеників і сповідників російських. Після того, як майже всі листівки (2 тис. штук) були роздані о.Валеріан почав вуличну проповідь, що привернула увагу багатьох перехожих. У найближчому майбутньому Київський центр православної молоді планує продовжувати місіонерські акції. Планується також відкриття православного відеолекторію і біблійної катехизаторської школи. В даний час діяльність Центру в основному зосереджена на двох напрямках – проведення місіонерських акцій і поїздки по монастирях для допомоги в їхньому відновленні. *(Київський центр православної молоді)*

Четвертий енергоблок Рівненської АЕС освячено настоятелем місцевого Преображенського собору о.Віктором. Разом з освяченням отець вручив директору АЕС ікони Ісуса Христа і Божої Матері. У своїй молитві о.Віктор закликав Всевишнього послати свою

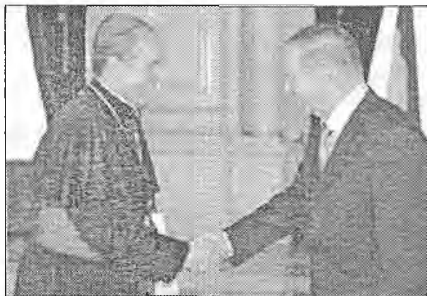
благодать на все те, що буде служити українському народу, охороняти його мирну працю.

Понад сто дітей-сиріт та інвалідів виховуються у дитячому будинку Свято-Вознесенського монастиря, що в селі Банчени на Буковині. Обитель має всього 10 років, але на монастирській території вже є чотири храми, скит, дитячий будинок з просторими затишними кімнатами з новенькими меблями. Діти відвідують школу в сусідньому селі, а з інвалідами працюють індивідуально. Старші діти трудяться на полях чи фермі, порякуються по господарству, допомагають доглядати за малюками. *(Голос України. - №113)*

Іван Гавдида – лідер тернопільських нашоукраїнців, який активно виступав проти передачі у власність Церкві Московського Патріархату комплексу Почаївської Лаври, загадково і трагічно загинув у вересні минулого року, перебуваючи в Києві. Як і за інших подібних обставин, слідство не розкрило обставини злочину. Все ж є підстави вважати, що маємо вбивство у зв'язку із заняттям комусь небажаною громадсько-політичною діяльністю.

СВІТ РИМО-КАТОЛИЦИЗМУ І ГРЕКО-КАТОЛИЦИЗМУ

Президент України Л.Кучма прийняв 16 червня Вірчі грамоти від Апостольського Нунція в Україні архієпископа Івана Юрковича. Під час зустрічі Глава держави привітав архієпископа з призначенням і висловив сподівання, що за роки перебування його на

цій посаді відносини між Україною та Ватиканом поглиблюватимуться. Л.Кучма підкреслив значення релігії для консолідації суспільства. Апостольський Нунцій нагадав про візит Івана Павла II до України у червні 2001 р.: «Це історичний візит. Візит добра і злагоди». У ході розмови сторони обговорили питання розвитку співробітництва України з Ватиканом у гуманітарній сфері. Співрозмовники також обговорили питання міжнародної політики. *(офіційний сайт Президента України)*

Незважаючи на недавню відмову, Глава УГКЦ Любомир кардинал Гузар впевнений, що Папа Римський «став на шлях створення Патріархату УГКЦ». На думку кардинала, Іван Павло II «відрізно заявляє, що збирається це зробити». «Може вперше Папа у своїй попередній підготовленій промові це так

публічно висловився», – зазначив владика Любомир на прес-конференції 10 червня у Львові. Такий висновок Патріарх Любомир зробив за результатами зустрічі учасників Постійного Синоду УГКЦ зі Святішим Отцем 3 червня 2004 р. За його словами, Папа звернув увагу на труднощі, які виникають довкола утворення патріархату УГКЦ, не назвав конкретних термінів, але наголосив, що сам би хотів його проголосити. З цього приводу керівництво УГКЦ й надалі планує ще більш інтенсивно продовжувати працю щодо отримання статусу патріархату. За переконанням кардинала Гузара, необхідно «пояснювати своїм і чужим, чому патріархат, що це для нас значить патріархат». Як зауважує владика Любомир, і в середині УГКЦ, і серед українців загалом не всі розуміють ці питання, дехто має неправильне уявлення, що таке патріархат і як його творять. Тому Церква найближчим часом планує дати відповіді на ці питання, роз'яснити суть справи патріархату. Щодо одностайної заяви 15-ти православних Церков проти патріархату УГКЦ, кардинал Гузар наголосив: «Але вони ніколи нас не питали, що ми думаємо, як ми це бачимо, чому ми цього хочемо?». Він зауважив, що таким чином УГКЦ «вдалося об'єднати всі православні Церкви хоча би під цим оглядом». У відповідь керівництво УГКЦ планує звернутися до предстоятелів цих Церков і пояснити своє бачення справи патріархату. Владика Любомир не вважає позицію православних ієрархів великою поразкою у справі проголошення патріархату УГКЦ, скоріше навпаки, цим вони дали нагоду ієрархії УГКЦ пояснити свою позицію.

Справа патріархату УГКЦ, за словами її Глави, не є суто внутрішньоцерковною справою українських греко-католиків, бо йдеться про «певні речі, які є важливими для цілої Церкви». Коментуючи наслідки візиту голови Папської ради у справах єдності християн кардинала Вальтера Каспера до Москви у лютому 2004 р., Любомир (Гузар) зауважив, що світ, зокрема й Україна, отримали інформацію про цю зустріч тенденційно з московських джерел: «Вони зреферували те, що хотіли почути». Проте з розмови самого кардинала Каспера з ієрархами УГКЦ стало зрозуміло, що було подано не те, що сказав кардинал Каспер, або не цілком так, як він сказав. Владика Любомир це пояснює різницею культур між Римом і Москвою, що їм важко один одного зрозуміти: «Вживаються одні і ті ж слова, але за ними є різний зміст». Тому й враження після зустрічі є відмінними. Глава УГКЦ вважає, що греко-католики мають бути вдячні кардиналу Касперу, що він зробив справі патріархату УГКЦ таку рекламу на цілий світ. Звичайно, цей візит до Москви мав негативні наслідки для визнання патріархату УГКЦ, але їх не варто перебільшувати. Загалом, підсумовує кардинал Гузар, він вийшов більше на користь патріархату УГКЦ. Щодо листа до Папи на підтримку патріархату УГКЦ, під яким підписалися понад 150 депутатів Верховної Ради України, то він, на думку Любомира (Гузара) не зовсім відповідає нормам дипломатичної політики, хоча ієрарх впевнений, що ці народні депутати діяли щиро. Підсумовуючи тему патріархату, Глава УГКЦ повідомив, що планується видання популярної книжки, в якій мають бути

висвітлені різноманітні аспекти, які стосуються історії патріархатів, їх сутності, як вони надавалися тощо. Ця праця має в доступній формі пояснити проблеми визнання патріархату УГКЦ. (*Risuorg.ua*)

Кардинал Любомир Гузар далеко не кардинал Йосиф Сліпий і навіть не патріарх Мстислав (Скрипник). Він, дивись, вдячний кардиналу Касперу за те, що він зробив справі патріархату УГКЦ велику рекламу на цілий світ. Лист громадської підтримки з боку понад 150 депутатів Верховної Ради України, на думку глави УГКЦ, не зовсім відповідає нормам дипломатичної політики. Немає також потреби в такій нагальності, яку пропонує о.Роберт Тафт. Як бачимо, це не тверде Йосифове: ми не для того стали католиками, щоб перестати бути українцями. Це не переконливе Мстиславове: визнаймо самі себе автокефальною Церквою, а інші з часом нас визнають. На думку тут приходять слова Т. Шевченка про українців-«моголів». Кардинал Гузар, повернувшись з аудієнції у Папи, заявив, що він не має наміру проголошувати Патріархат. Але ж він вже проголошений кардиналом Йосифом Сліпим. То ж, вшановуючи річницю пам'яті патріарха Йосифа Сліпого, Церква мала б віддати йому належне продовженням його святої справи Патріархату (а не пустословством простої згадки). (*А.Колодний*)

Все, що залежало від УГКЦ у справі беатифікаційного процесу Митрополита Андрія Шептицького, зроблено. Про це заявив кардинал Любомир Гузар. Залишається еди-

ний, але дуже важливий пункт цього процесу – свідчення про зцілення за молитвами до митрополита. Без цього справа беатифікації не може мати логічного завершення. На зустрічі з пресою 10 червня Глава УГКЦ відкинув припущення, що затягування цієї справи якимось чином пов'язане з політичними інтригами Москви. «Не переймайся політикою, Господь Бог сміється з політиків. Не думаймо, що то якісь людські справи стримують», – зауважив Любомир (Гузар). «Всі документи зібрано, вони – в руках богословської комісії. Тепер йдеться справді про чудо. Є певні інформації про чуда, але їх важко опрацювати належно. Я особисто вважаю, що великим чудом є те, що УГКЦ залишилася існувати. Це велике чудо, яке сталося, і митрополит Шептицький зробив багато для цього. Але згідно з приписами церковного закону йому цього не можна приписати. Наразі немає такого чуда, яке згідно з церковним законом, може бути класифіковане, як чудо», – говорить кардинал. За словами Глави УГКЦ, якби було доведене чудо за посередництвом Андрія Шептицького, то Папа був би проголосив його блаженним ще у часі візиту в Україну у червня 2001 р. Тепер залишається заохочувати людей до молитви не лише за прославлення митрополита Андрія, але й до молитви про чуда за його заступництвом. (*Risuorg.ua*)

Питання підготовки Синоду Єпископів УГКЦ (жовтень, Київ), та опрацювання структурних питань синодальних засідань (вибір нових єпископів, фінансові питання, способи роботи Постійного Синоду) розглянуті в рамках роботи Постійного Синоду УГКЦ, який проходив 1-5 червня 2004 р. у Римі. Ці напрацювання будуть представлені Синодові Єпископів для внесення відповідних змін і доповнень до Статуту Синоду Єпископів УГКЦ. Владика прийняли його за основу на початку дев'яностих років минулого століття і поступово доповнювали різними практичними питаннями. «Ми розглянули важливі для нашої Церкви питання. Ми детально обговорили підготовку до Синоду, запланованого на жовтень, бо таке зібрання вимагає великої підготовки. Важливим було також обговорення структурного удосконалення. Ми є в ситуації незалежної держави і вільної Церкви у цій державі. Через те, що УГКЦ втратила багато років, перебуваючи у підпіллі, ми зараз маємо багато чого навчитися і удосконалюватися», – наголосив Патріарх Любомир (Гузар) на пресконференції, яка відбулася 10 червня у Львові. За його словами, у Римі був особливий Синод, бо окрім синодальних засідань відбулися зустрічі владик УГКЦ з Іваном Павлом II, із працівниками Конгрегації Східних Церков, з Кардиналом Вальтером Каспером і представниками Папської ради для єдності Церков, під час яких були обговорені актуальні для УГКЦ питання. Глава УГКЦ наголосив, що його Церква «не хоче діяти у протистоянні, а працювати разом, ставлячись із розуміння одне до одного». (*Risuorg.ua*)

29 травня 2004 року Глава УГКЦ Любомир Гузар разом з групою української молоді взяв участь у щорічній прощі до Ледніци (Польща). У паломництві, яке вже восьмий

рік поспіль організують монахи-домініканці, взяли участь 200 тисяч представників християнської молоді з Польщі, України, Чехії, Білорусі, Англії, Німеччини, Франції. У рамках прощі відбулася Архиерейська Літургія, яку очолили Примас Польщі кардинал Юзеф Глемп та Глава УГКЦ Любомир кардинал Гузар. Під час Літургії обидва єрархи виголосили промови, в яких просили прощення за всі ті кривди, які чинили український і польський народи один одному впродовж спільної історії. Основою для таких промов став лист Івана Павла II щодо поєднання українського і польського народів, опублікований 7 липня 2003 р., в якому Папа закликав «прощати отримані кривди і просити прощення за власні прогрішення, щоб внести свій вклад для побудови світу, який би шанував життя, справедливість, злагоду і мир». Кардинали Любомир та Юзеф на знак початку нової епохи у відносинах між Україною та Польщею випустили у небо двох голубів. В інтерв'ю «Львівській газеті», голова Молодіжної християнської організації «Витанія» Т.Яценко, розповідаючи про прощу до Ледніци, зокрема, сказав: «Атмосфера заходу нага-

дувала зустріч Папи з молоддю у Львові 2001 р. На всіх чекали захоплюючі театральні сценки польських колективів, авіа шоу. Було пряме включення з Ватикану. Іван Павло II на площі св.Петра під час Літургії промовив слово до молоді, яка зібралася в Ледніци. У відповідь на заклик до єдності кожен учасник брав мотузку (молоді люди привезли їх із собою) і прив'язував до неї сусідів. Вийшла чи не найбільша в світі сітка, яка символізує мир і єдність». Майже 200 тис. людей танцювали на полі та співали духовних пісень. У рамках прощі відбувся похід із факелами та з 150 великими хлібинами у формі риби й понад 150 мішками маленьких хлібин, освячених і розданих молоді на полі. Після того – декілька хвилин загальної мовчанки, щоб кожен особисто міг подумати над почутим упродовж дня. (*Risuorg.ua*)

Двадцять третя сесія Синоду Єпископів Києво-Галицької Митрополії УГКЦ відбулася 8-9 червня у м.Яремче в приміщенні монастиря Святого пророка Іллі Монахів Студитів. У робочих засіданнях Синоду взяли участь 15 владик УГКЦ, які діють на території України. Синод розглянув питання концепції душпастирювання у війську; створення Комісії народного здоров'я (для навчання людей здорового способу життя та боротьби з алкоголізмом, наркоманією, СНІДом і абортами); формування недержавного пенсійного фонду для духовенства; структуру митрополичого управління та інші. Особливу увагу учасники Синоду звернули на підготовку душпастирського плану Митрополії та врегулювання ситуації

у християнському шкільництві, зокрема йшлося про християнське виховання у загальноосвітніх школах. Для зустрічі з владиками на засідання Синоду був запрошений новопризначений Апостольський Нунцій в Україні архієпископ Іван Юрковіч. Така зустріч відбулася на другий день синодальних засідань. Двадцять четверту сесію Митрополичого Синоду заплановано провести у вересні 2004 р. (*Risuorg.ua*)

Питання про статус християнських шкіл як некомерційних структур і зміни для них цінової політики комунальних послуг піднято в оприлюдненому 17 червня прес-службою УГКЦ Звернення Синоду Єпископів Києво-Галицької Митрополії Української Греко-Католицької Церкви до місцевих влад Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Закарпатської областей та міста Львова. За словами владик, згідно з Законом України «Про освіту», загальноосвітні християнські школи під проводом Церкви зареєстровані як приватні навчальні заклади. Така форма власності освітніх установ однозначно прирівнює їх до комерційних структур, а тому оплату за оренду приміщення, землі, комунальних послуг тощо встановлюють за комерційними цінами. Вказана політика, переконані єпископи, нівелює соціальну спрямованість християнських шкіл, гальмує можливість їхнього подальшого розвитку та накладає непосильний фінансовий тягар на плечі церковної спільноти та батьків. Враховуючи значення загальноосвітніх шкіл під проводом Церкви для добра українського суспільства,

єпископи Києво-Галицької Митрополії УГКЦ закликають на сесіях місцевих рад відповідного рівня розглянути такі питання: Про надання в безоплатну оренду навчальних приміщень та земельних ділянок для ведення освітньої діяльності; Встановити оплату комунальних послуг – тепла, газу, води, електроенергії – за цінами, встановленими для бюджетних навчальних закладів; Прийняти рішення про оплату праці вчителів за виконання державного освітнього стандарту початкової, базової та повної середньої освіти. Для координації і впорядкування співпраці Києво-Галицької Митрополії УГКЦ з обласними управліннями владики виступили з ініціативою підготувати та укласти відповідні угоди про співпрацю. (*Risuorg.ua*)

Українська Греко-Католицька Церква певно що по фінансовим надходженням є однією з найбагатших, бо ж такої активності мирян жодна із Церков України не має. То ж і дивує те, що в риштуванні роками стоїть собор св.Юра у Львові, а канцелярські приміщення за своїм «оздобленням» нагадують контру якогось малозабезпеченого колгоспу. Та й преса всецерковна у прориві: вірні чекають регулярного випуску «Мети», інших часописів, а не лише єпархіальних видань «Жива вода» і «Нова зоря».

Єрархія УГКЦ прийме низку заходів, щоб відмежувати своїх священників від участі у виборчих перегонах. Про це говориться у постанові ХХІІІ сесії Синоду Єпископів Києво-Галицької Митрополії УГКЦ, яку оприлюдни-

ла 17 червня прес-служба Церкви. Згідно з постановою, священникам не дозволяється балотуватися до державних органів влади усіх рівнів та до органів місцевого самоврядування від будь-якої політичної партії. Як виняток, священникам дозволяється балотуватися до органів місцевого самоврядування з дозволу місцевого єпарха (екзарха). Постановою також затверджено проект структури листа-звернення з нагоди виборчої кампанії в Україні та прийнято за основу з внесеними поправками і доповненнями проект листа «Інструкція для священників на передвиборчий час». (*Risuorg.ua*)

«Форум родини – 2004» відбувся 10-11 червня з ініціативи Глави УГКЦ Любомира Гузара в приміщенні Українського католицького університету. В заході взяли участь парохі, адміністратори та миряни Львівської архієпархії Церкви. Координатором Форуму виступила Комісія родини Львівської архієпархії. Форум ставив такі завдання: проаналізувати рішення, постанови та пропозиції попередніх Соборів УГКЦ, що торкалися питань сім'ї та родини і Пастирське послання про сім'ю Любомира Гузара; представлення конкретних напрацювань в ділянці душпастирства родини, які можуть допомогти в праці на парафії; випрацювання конкретних пропозицій та спільного плану праці в ділянці душпастирства родини на ближчих 3 роки. У промові на церемонії відкриття Форуму кардинал Гузар, зокрема, сказав: «Сім'я повинна бути тим освячуючим осередком, де люди відчувають себе щасливими. Цей Форум повинен стати кроком вперед

у справі утвердження родини». (*Risuorg.ua*)

Провінцію Братів Менших в Україні проголошено 17 червня в житомирському костелі св.Яна з Дуклі. Акт проголошення здійснив Генерал Ордену о. Хосе Родрігес Карбайл. Він подавав провінції чашу та дискос.

Московсько-православні «брати» вдаються на Закарпатті до розбою. Так, в червні вони побили двох священників – греко-католиків в селі Колодному. Постраждав не тільки декан Тячівського району, а й громадянин Словаччини Петер Креніцкі. В селі Кострин було побито декана Великоберезнянського району Василя Данилаша та монахів-василіан.

Велику екскомуніку накладено на отця Василя Ковпака Міжєпархіальним Церковним трибуналом УГКЦ. Отця звинувачено в таких правопорушеннях як міцна співпраця з єпископом-леривристом Бернардом Беле, заснування Братства священномученика Йосафата, а також жіночого монастиря й семінарії, освячених і благословених єпископом Феле.

Ксьондз – браконьєр уникає суду лише із-за приховування його варварської щодо природи діяльності правоохоронними органами. 13 липня 2000 р. газета «Україна молода» писала про цього рибалку з духовним саном, але браконьєр, який електровудкою виловлює незаконно під час нересту щодня до сотні кілограм риби і постачає нею Івано-Франківський базар, не заспокоївся. Він поставив бра-

коньєрський промисел на конвеєр. Під час останнього його виловлення держрибінспекцією в злодія витрусили 120 кг. риби. Це – збитки на 10353 гривні. Батюшка пояснює свої дії матеріальною скрутою сім'ї. І це при тому що він має добротний «Мерседес» і постійно одержує надходження з базару. (Україна молода. – Червень)

ЖИТТЯ ПРОТЕСТАНТІВ

Святкові заходи з відзначення 200-ї річниці від часу появи перших представників менонітської спільноти в Україні відбулися 2-9 червня у Молочанську (Запорізька область). Серед учасників святкування – посол Канади Андрій Робінсон, заступник Міністра закордонних справ Канади Пітер Хардер (виходець з Молочанська), вчені з багатьох країн світу. В місті було відкрито пам'ятник першим поселенцям-менонітам, проведено міжнародну конференцію «Меноніти і їхні сусіди. Молочна: 1804-2004 роки». Меноніти з'явилися на українських теренах після розгрому царицею-німкенею Катериною II Запорізької Січі. На Хортиці ще в 1789 році з'явилася німецька колонія. Масове освоєння українських земель із берегів річки Молочної почалося з 1804 року. Від того часу представники цієї релігійної громади відіграли провідну роль у розвитку Молочанського регіону. 120 тисяч десятин землі одержали тут меноніти, гонимі в себе на Батьківщині. Завдяки їм тут з'явилося ряд поселень. Меноніти, яких тут було близько 105 тисяч (а це десь півсотка населення царської Росії), випускали 6% сільгоспобладнання імперії. Меноніти були

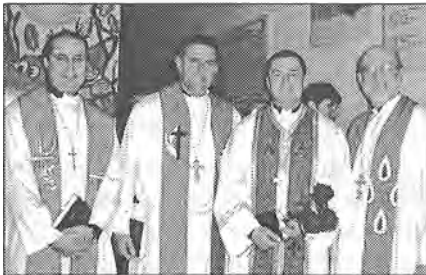
серед тих, хто робив виклик ідеології соціалістичної системи. За це у роки Другої Світової війни українські меноніти були депортовані. За словами співголови Міжнародного Менонітського комітету Пітера Классена, у радянські часи символами життя менонітів були постійні вимушені переїзди, перебування у засланнях, таборах праці. Після закінчення комуністичної ери, меноніти повернулися із Заходу в Молочанськ, де успішно продовжують провадити гуманітарну та соціальну працю з розвитку цього регіону. До програми ювілейних урочистостей увійшли відкриття пам'ятника першим поселенцям-менонітам в Україні та релігійні церемонії. На святкуванні також прозвучали традиційні гімни менонітів. У часі святкування відбувається чогириденна міжнародна конференція. Сорок вчених із Австрії, Канади, Німеччини, Парагваю, Росії та США розкриють усі аспекти історії менонітів в Україні. У привітанні з нагоди ювілейного святкування Посол Канади А.Робінсон наголосив, що уряд Канади підтримав проект Центру менонітів і прийняв рішення про виділення 9 тис. доларів для Молочанського шпиталю, яким опікується громада менонітів. У проведенні заходів з нагоди ювілею частково взяли участь представники Всесвітнього менонітського центру.

Пастирський семінар на тему «Проповідування» відбувся 2-3 червня у Пущі-Водиці. Захід проводив доктор Джон Лоуренц за участю Томаса Концельманна і професора Рольфа Пройса (США). Семінар відвідав представник журналу «Добра Звістка» Дерек

Волтер. У семінарі взяли участь душпастирі Української Лютеранської Церкви, посадові особи УЛЦ, гості з близького зарубіжжя. («СТЯГ»)

У київській громаді Різдва Христового Української Лютеранської Церкви 13 червня відбулося рукопокладен-

ня до пастирського служіння випускника Української Лютеранської Богословської Семінарії Святої Софії, магістра богослов'я Вадима Зінченка. В урочистій літургії взяли участь Єпископ В'ячеслав Горпинчук, пастир громади Різдва Христового, о.Юрій Фізер та доктор Джон Лоуренц. Пастир Вадим Зінченко провадитиме служіння пастирем-місіонером на лівому березі міста Києва.

Управління бюро релігійної організації Свідків Єгови в Україні висловило невдоволення із звинувачен-

ням, яке прозвучало на їх адресу в сприянні оросіяненню нашої країни тим, що практично всі свої масові заходи ними проводяться російською мовою. Так, той факт, що лише на п'яти із 28 обласних конгресів конфесії в 2004 р. звучатиме українська мова, говорить саме за себе. Аргумент, що ними лише у 2003 р. завезено в Україну 5 млн. 160 тис. релігійних журналів українською мовою (а в додачу ще й книжки і брошури) ще ні про що не говорить. Маємо, судячи з листа, відстороненість свідків Єгови від національно-відроджувального процесу в нашій країні, сприяння збереженню слідів колонізаторської політики північного сусіда. У всякому разі на всіх конгресах мова корінного етносу мала б шануватися, а не нехтуватися!

ХАРИЗМАТИЧНІ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ

Харизматична Церква «Посольство Боже» привабила депутата ВР України Л.Черновецького, який прийшов до неї десь в 46 років. «До цього я шукав Бога багато років і ходив у Церкву, у храми православні. Потім став звертатися до різних ікон, уявляючи собі Бога, запалював свічки, але, чесно казучи, мені це не приносило відчуття спілкування з Богом. Адаже я хотів почути від нього слова, але їх ніхто не промовляв у цих Церквах. За часів Радянського Союзу я іноді бував у православній Церкві, але, оскільки це було дуже небезпечно, робив це дуже рідко... Потім я через одного із своїх колишніх партнерів прийшов до пастора Сандея. Він у присутності великої кількості людей помолвився за мене...

Я побачив в їхніх очах огонь віри і щастя... І ось я побачив Бога і побачив свого пастора з чорною шкірою, хоча до цього ніколи не обіймав людину з іншим кольором шкіри і навіть трохи побоювався цього. Я побачив, що він порядна і віруюча людина, і повірив йому і Господу Богу. Ось так це відбулося». (*Правда Лівобережжя. – Травень*)

Лідер Християнсько-ліберальної партії України Л.Черновецький запропонував законопроект про обов'язкову клятву суддів на Біблію. Він також вважає, що депутати мають всі положення Конституції і Законів приймати, керуючись Божими принципами, бо ж інакше ці закони діяти не будуть. Конституція вимагає від кожного «визнавати відповідальність перед Богом».

50 тисяч представників різних християнських конфесій при підтримці церкви «Посольства Боже «пройшли в травні маршем життя «Любов проти СНІДу» вулицями Києва на знак підтримки хворих «чумою ХХ століття». В марші взяли участь повноєвангельські Церкви «Перемога» і «Світова Жатва», Церква Благовістя та ін. Мета заходу – звернути увагу суспільства на проблеми ВІЧ-інфікованих

Харизмати входять до Всеукраїнської Ради Церков. Очолювана відомим харизматичним лідером України Л.Падуном Українська Християнська Євангельська Церква була прийнята до складу ВРЦ 15 червня на черговому її засіданні.

Український духовно-культурний центр, запропонований до спорудження в Києву Посольством Божим, міг би стати місцем проведення в 2005 р. того євроконкурсу співаків, місце якого виборола наша славна Руслана в Стамбулі. Проект будівлі засвідчує, що такої за її вмістимістю Європа нині не має. Центр не лише стане гордістю вітчизняної архітектури, а й уособленням того руху до Бога, яким живе нині Україна. Будівля ця не стане храмом для однієї з конфесій, а місцем проведення загальнонаціональних, загальнонародних масштабних заходів. Багатофункціональний зал Центру вміщуватиме 50 тисяч осіб. Як відзначає лідер Посольства Божого Сандей Аделаджа, діяльність Центру буде зорієнтована на утвердження духовності, моралі й інших загальнолюдських цінностей.

ЕТНІЧНІ РЕЛІГІЇ

Храм Сонця гостинно відкрив в Києві свої двері для громади «Рід Оріїв». Побудований він на кошти родин, які входять до цієї громади, на честь великих предків роду орійського, серед яких чи не найзнаменитішими є Тарас Бульба та Міклухо-Маклай. В Храмі Сонця працює велика бібліотека, дитяча капела бандуристів «Оріяна», концертний клуб «Гілея». Передбачено створення Слов'янської академії культури націопрощитання та Родового лицю князя Мала. Освячення Родового Духовного Центру «Храм Сонця» символізувало собою зняття з України 1000-літнього прокляття Волхвів, початок відродження Рідної Віри. (*Вісник Віча Українських Рідновірів. – 28 квітня*)

Віче Українських Рідновірів чітко визначило основні напрямки роботи своєї Координаційної Ради. Серед заходів значиться відродження одвічних українських національних звичаїв, розробка і впровадження в життя Програми підготовки священнослужителі Рідної Віри, відродження календаря наших предків – основи звичаєвості українців, розробка і впровадження в життя програми збереження святинь України та ін.

Віче Українських Рідновірів організувало і провело в травні на святилищі Богині Дани, що на березі Дністра біля хмельницького села Колодівка, черговий навчально-виховний табір Характерного козацтва «Дністрианська Січ». Проводилися теренові ігри, заняття з українознавства, обряд присвоєння чергових козацьких звань та ін.

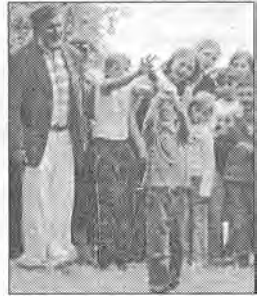
МУСУЛЬМАНИ В УКРАЇНІ

«Наш іслам – віротерпимий, – сказав у своєму інтерв'ю газеті «Голос України» народний депутат України, один із лідерів кримотатарського народу Рефат Чубаров. – У провокаціях під час масових траурних заходів кримських татар зацікавлені ті сили, які й сьогодні виступають і проти повернення кримськотатарського народу на свою Батьківщину, і проти подальшої демократизації українського суспільства». (№ 95)

З ініціативи Партії мусульман України у всіх мечетях країни проведено поминальні молебні з нагоди 60-річчя початку депортації кримськотатарсь-

кого народу. ПМУ заявила про свою повну готовність «прикласти всі зусилля для досягнення повної реабілітації кримського народу, захисту його прав та інтересів». (С.Гераськів)

Волзькі татари кучно осіли в Києві на масиві Татарка. В Києві їх за офіційною статистикою десь 3,5 тисячі, але, як це вважає президент Всеукраїнського татарського культурного центру «Туган Тел» Канафія Хуснутдинов, їх вдєсятеро більше. Відроджуючи свою культурну і релігійну самобутність, татарська діаспора презентувала народні обряди, посиденьки та кош теле на «Фольклорамі-2004».

Кримських мусульман провокують на активні дії-відповіді ті, хто руйнує їх святині, пам'ятники історії. Робиться це в нічний час і, як правило, вандалів не виявляють. Так було в перших днях червня, коли встановлений 18 травня 2004 р. у селищі Зуя монумент вшанування пам'яті депортованих татар, був зруйнований невідомими зловмисниками. Злочин викликав стихійні мітинги кримських татар.

Селище Сімеїз – один із живописних куточків Криму. Міжобласна мусульманська організація «Арраїд» щороку тут організовує безоплатні культурно-просвітницькі та спортивно-оздоровчі табори для дітей і молоді. Цей рік не став винятком: вже заїхали

в табори організації перші їх поселенці.

Сліди мусульманської культури можна виявити в різних містах і селах України. Одним із таких є Мошни Черкаського району. Тут навколо православного собору розмістилися по колу вимурувані із цегли стовпи, які дечим нагадують мінарети мусульманських мечетей. Наявні в храмовому комплексі й інші фрагменти мусульманської архітектури. Корені цього явища заслуговують на вагоме дослідження.

ІУДЕЙСЬКИЙ СВІТ

Ліга «Маген» провела в Харкові антисектантську кампанію. Мета її – протидія сектантам, що розгорнули свою діяльність з ловлі єврейських душ Харкова. Харківські іудео-християни свої заходи проводять в приміщенні баптистської церкви.

У відродженій Галицькій синагозі міста Києва урочисто відкрито навчальний центр релігійного сіонізму «Мідраша Ціоніт». Духовним наставником «Мідраша» є рабин Зеєв Мешков. Розкриваючи завдання «Мідраша Ціоніт», реб Зеєв зокрема сказав: «Цей релігійний освітній центр ставить перед собою завдання вести діалог з якнайбільшою кількістю євреїв в СНД і насамперед в Україні». Така мета центру зумовлена тим, що «розмова про Землю Ізраїлю, про любов до своєї батьківщини, про необхідність жити в ній сьогодні практично не ведеться. Ми поставили перед собою завдання відродити цю тему».

Наставник «Мідраша» рабин Зеєв заявив, що «якщо в минулому у євреїв в Україні були складні часи, то нині не можна не недооцінювати ті можливості, які надає українська влада для розвитку єврейської культури, єврейської релігії. Єврейських шкіл та організацій. Вони тут практично не зіткаються ні з якими обмеженнями». (*Єврейський обозреватель*» - 10\77)

Іудеї Києва демонстрували на «Фольклрамі-2004» яд – указку, яку використовують при читання Тори, шматочки Тори, які вішають на одвірках а кожному помешканні правовірного єврея. Тут були також вишивки із зображеннями івритських літер, мінори, ханукі, різна література.

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ УКРАЇНИ

Напередодні утворення Донецького колу в структурі Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів регіону відбулися значні зміни. Об'єдналися Макіївський і Донецький округи, з чотирьох філій міста Донецька було утворено дві – Центральна і Петровська. Донецький кол буде другим на території СНД. Перший утворено в Києві 30 травня. На його відкриття до столиці України приїздив апостол ЦІХСОД Р.Нельсон.

Релігії Індії тісно переплелися з її світськими традиціями. Це засвідчив фестиваль «Містична Індія», який відбувся в Будинку художника. Окрім словесного пропагування позитивного мислення і здорового способу життя народу Індії, лекцій з індійської

культури і філософії, тут було пригощання смачними солодощами. Повтор фестивалю – 23 вересня в Палаці культури КПІ.

Тибетські монахи-буддисти знову будують в Києві мандалу. Згадаймо, як в 2001 р. вандали з Церкви Московського Патріархату її зруйнували і не дали можливості буддистам завершити будівництво мандали, яка дає можливість замислитися над проблемами буття. Кожний значок і кожний колір мандали, який викладається із подрібненого різнокольорового мармуру, щось символізує. Так, бордовий колір є символом сили, яка потрібна, щоб перемагти недоліки та «внутрішніх ворогів». Серед недоліків людини, згідно буддизму, є прихильність, ненависть і необізнаність. Найстрашніший ворог – це гнів.

МІСТИКА

Коли відкрили в 1939 р. із-за простої допитливості домовину з тілом Тараса Шевченка, то він лежав як живий. По дорозі до Канева домовину з тілом поета завезли до церкви Різдва Христового. Під час відспівування раптом з'явилася невідома дама в чорному (припускають, що то була княж-

на Репніна), яка поклала на домовину терновий вінок. Останній раз Тараса Шевченка відспівували біля стін Успенського собору в Каневі. Настоятель храму Гнат Мацкевич тоді сказав: «Благоговей, Малороссия, перед городом Каневом – у нас похоронен Тарас Шевченко».

Лиса гора щороку у Вальпургієву ніч стає місцем «шабашу» молоді. Вони не називають себе сатаністами, а відьмами. Сюди також подеколи навідуються українські неоязичники. Але потрапляють на Лису гору вони не пішки, а на джипах.

Господь Бог просив не повторювати ім'я його без потреби, а Ісус Христос вчив не афішувати свою віру, не виявляти її там, де немає в цьому якоїсь необхідності. То ж хрещення перед кожною каплицею хрестом чи фігурою, як то особливо модно у західному регіоні України, недоречно не лише тому, що певно докучають Ісусу Христу наші постійні «пусто порожні дзвінки» до нього, а й ще тому, що, як говорив Спаситель, «як молитися, то не показуйте зайвого, як ті погани, – бо думають, ніби вони будуть вислухані за своє велемовство. Отже, не вподобайтеся їм». (*Вільне життя. – №55*)

РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

РЕЛІГІЯ І СВІТ

Біля 5% населення країн Євросоюзу, а це десь 20 млн. осіб, ідентифікують себе мусульманами. Якщо тенденція зростання їх збережеться, то в 2020 р. 10% європейців будуть мусульманами. За декілька наступних десятиліть Європа стане переважно мусульманською.

На відміну від України, в Росії Церкві довіряють тільки 19% населення. І це переважно тій Церкві, яка в Україні має третину своїх громад. 39% росіян не довіряють нікому. А ось Президенту – аж 35% з 1600 опитаних в 46 регіонах РФ. Характерно, що свою довіру Церкві висловили переважно росіяни віком понад 60 років і то в селі.

47% опитаних французів визнали несумісність ісламу з республіканськими цінностями Франції. Третина опитаних вважає, що вони можуть мирно співіснувати на основі прийняття принципів світськості й рівності статей. Негативно щодо ісламу висловилося 33% опитаних, нейтрально – 32%, позитивно – лише 10%. Водночас 77% опитаних визнали, що вони погано знають іслам як релігію. Добре знають іслам 22% респондентів.

Провідні країни Європи виступили проти внесення до Преамбули Конституції Євросоюзу положення щодо особливої ролі християнства в історії

Європи. Активно цю думку обстоюють Франція, Великобританія, Бельгія, Швеція, Данія, а в останні місяці року й Іспанія, яка після виборів поміняла свою позицію. Серед тих, хто обстоює необхідність включення цього положення до загалом вже узгодженої Конституції, Італія та Польща, а також такі дрібні країни, як Литва, Мальта, Чехія, Словаччина та Португалія. Головним доказом Франції є теза про відокремлення Церкви від Держави. Зробивши згадку про одну релігійну традицію, треба буде доповнювати її згадкою про інші. Представник Великої Британії вважає, що не згадуючи християнство, в такий спосіб ми рахуємося з іншими релігіями. Чекають, що питання буде вирішене на рівні глав урядів, які збираються на свій самміт в Брюсселі у червні.

Влада Катару передали велику ділянку землі в столиці країни Дохі під будівництво п'яти християнських церков – католицької, православної, протестантської, коптської і англіканської. Храми, що будуть побудовані на цій ділянці, стануть першими церквами на землі Катару з VII ст. Зведення християнських церков у столиці мусульманського емірату стало можливим після прийняття в 2003 р. нової конституції, що гарантує волю віросповідання всім громадянам, так само як і свободу слова і зібрань. Ще до прийняття нової конституції катарські католики створили громаду майбутньої церкви Богоматері розарію,

будівництво якої було офіційно санкціоновано владою. «Ми сподіваємося закласти перший камінь у фундамент храму 7 жовтня, у свято Богоматері розарію, – заявив католицький священник з Індії Лестер Мендоса. – Після цього до відкриття храму залишиться 18 місяців». 27 березня представники влади офіційно представили проект майбутньої церкви, площа якої була збільшена вдвічі в порівнянні зі першим планом. За словами о.Мендоси, храм і прилягаючі до нього будинки займуть 29 тис. кв. метрів. Католицька громада Катару нараховує 48 тис. осіб. Інші християни емірату – це переважно іноземні фахівці і робітники. Щодо наступних чотирьох храмів, то вони будуть побудовані на прилягаючій до католицької церкви території, проте у їхньому випадку віруючі самі розроблятимуть проекти храмів. Поки жодна з християнських громад не збрала достатньо грошей, щоб розпочати будівництво. За словами о.Мендоси, католикам вдалося зібрати велику частину необхідної для початку робіт суми – 1,4 млн. доларів із необхідних 1,65 млн. Крім християн, у Катарі існують невеликі громади інших релігійних меншостей (іудеї, буддисти і індуїсти), проте їм поки не виділено землю під будівництво храмів чи синагог.

Для кандидата в Президенти США католика Джона Керрі небезпечні не протестанти, які можуть проголосувати за методиста Дж.Буша, а свої ж одновірці, які не можуть вибачити йому нерегулярне відвідування храму. Деякі католицькі єпископи погрожують навіть відлучити Дж.Керрі від Церкви

на тій підставі, що він підтримує право на аборти. В католиків, що засвідчують опитування, більшою повагою користується Дж.Буш із-за того, що він щонеділі відвідує мессу. Відчуваючи це, нинішній глава Білого Дому прагне всіяко опертися на віруючих Америки у своїй передвиборчій гонці.

Нелегальні мігранти Іспанії вирішили повторити події 2001 р., коли тисячі їх зайняли в Барселоні десять храмів і не виходили з них протягом 47 днів, вимагаючи легалізувати їх. Іммігранти після демонстрації в центрі Барселони і вечірньої месси зайняли кафедральний собор і храм, що поруч. З архієпископом міста вони домовилися, що в соборі будуть до 9-ї ранку, коли почнеться ранкова меса. Проте поліція не стала чекати цю визначену годину і силою припинила акцію протесту.

КАТОЛИЦИЗМ

Близько 800 тис. католиків прийшли у швейцарській столиці Берні на месу, яку відправляв Папа Римський. Біля тисячі поліцейських забезпечували безпеку і порядок в Берні. Виступаючи перед зібранням вірних, Понтифік наголосив, що він їх «супроводжує у своїх молитвах щоденно». Папа

закликав молодь не боятися зустрічі з Христом. «Християнство – це не просто книга культури чи ідеології, це не система цінностей чи принципів, навіть найбільших. Християнство – це особа, присутність і обличчя Ісуса, який надає сесу й повноти життю людини». Девізом свого візиту до Швейцарії Понтифік вибрав слова Ісуса до мертвого Лазаря: «Устань!». Проте преса відзначає офіційний і холодний прийом Понтифіка напочатку візиту до Швейцарії, де близько 70% опитаних висловилося за відставку Папи, 89% виступають проти celibату священників, а 76% підтримують священство жінок. В ході дводенного візиту у Швейцарію Іван Павло II зазначив: «Утретє божественне провидіння привело мене у Швейцарію, це перехрестя мов і культури, щоб зустрітися з народом, що зберігає древні традиції і відкритий для сучасності». Це була 103-я закордонна поїздка Римського первосвященника за 25 років його понтифікату. «Остання», – упевнено висловили припущення в керівництві Швейцарської Єпископальної конференції. Але співробітники прес-служби Святого престолу ще на борту папського літака спростували цю заяву, нагадавши, що 84-літній Понтифік уже дав офіційну згоду відвідати святі

місця Лурдської Богоматері у Франції 14-15 серпня цього року. Незважаючи на те, що влади Берна заборонили проведення яких-небудь маніфестацій у ці вихідні, близько 100 осіб провели в суботу мирну акцію протесту проти візиту Папи у Швейцарію.

Буш нагородив Івана Павла II в ході свого візиту у Ватикан. Президентська «Медаль Свободи» вручається «за особливо важливий вклад у безпеку або національні інтереси США, а також за активну участь у боротьбі за мир у світі». Понтифік нагадав Бушу про позицію Апостольського Престолу щодо війни в Іраці і підкреслив необхідність швидкого повернення цій країні суверенітету.

Католики Італії протестували проти приїзду до Риму Президента США Дж.Буша. Висловлюючи свою стурбованість цим фактом, архієпископ Чикаго кардинал Френсіс Джордж зауважив: «Ми, американці, не здатні зрозуміти те, як інші люди бачать нас, ставляться до нас... Виявляючи, що в тому чи іншому місці нас не люблять, ми частіше всього не можемо зрозуміти, а чого це, що такого поганого ми зробили, що дратуємо інших. Скоріше всього справа в тому, що американці мають «дурну звичку» добиватися тієї чи іншої своєї мети, часто навіть з благими намірами, не задумуючись над тим, а чим це зрештою закінчиться, які будуть наслідки. Те, як американці поводять себе з військовополоненими в Іраці, як вони там «наводять порядок» – джерело сорому для всіх громадян США, віруючих і невіруючих. Ці акції не мають нічого

спільного з тими цінностями, які є фундаментом суспільної свідомості нашого народу. Тому тепер перед католицькою Церквою стоїть важливе завдання – налагодити, незважаючи на всі географічні, соціальні та етнографічні обмеження, взаємопорозуміння між людьми світу».

Програма папського паломництва до Лурду не буде надто напруженою.

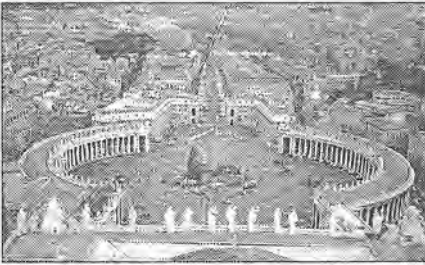
Папа приїздить туди 14 серпня. В аеропорту Понтифіка має зустріти Президент Франції Жак Ширак. Увечері того ж дня – зустріч з паломниками. Наступного дня вранці меса в присутності десь 300 тис. молільників. Відвідання Папою Лурду матиме характер не офіційного візиту, а паломництва.

Рік Євхаристії в католицькій Церкві триватиме з жовтня 2004 р. до жовтня 2005 р. Про це оголосив Папа Іван Павло II 10 червня. Розпочнеться рік Міжнародним Євхаристійним Конгресом, що відбудеться 10-17 жовтня у Гвадалахарі (Мексика).

Німецька черниця Ганна Катаріна Еммеріх, запис містичних бачень якої

надихнула М.Гібсона на створення фільму «Страсті Христові», буде приєднана до лику блаженних. Державний секретаріат повідомив цю новину керівництву дієцезу німецького міста Мюнстер, де велося єпархіальне розслідування життя Еммеріх. Уродженка Вестфалії і черниця августинського ордену, Еммеріх «носила на собі стигмати Страстей Господніх і одержала незвичайні дарунки, що використовувала для розради тих віруючих, які її навідували», – говориться в декреті про беатифікацію черниці. Протягом багатьох літ Еммеріх була важко хвора. Незважаючи на це, під час наполеонівських воєн черниці довелося покинути свій монастир. Прикуту до постелі Еммеріх щодня відвідували надприродні бачення, у тому числі хресних страждань Христа. У 1818 р., після зустрічі з Еммеріх, німецький письменник Клеменс Брентано став ревним католиком. Брентано провів шість років – до самої смерті черниці у 1824 р. – біля її ліжка, записуючи бачення Еммеріх. Результатом цієї роботи стала книга «Гіркі Страждання Добродія нашого Ісуса Христа». Кіноактор і режисер Гібсон черпав з цієї книги натхнення і використовував її в роботі над фільмом «Страсті Христові». Крім Еммеріх, 3 жовтня буде беатифікований останній імператор Австро-Угорщини Карл I фон Габсбург. Зійшовши на австрійський престол у 1916 р., цей монарх відрікся від влади в 1918 р. і незабаром після цього залишив батьківщину. Ревний католик, імператор провів залишок життя у вигнанні на португальському острові Мадейра, де помер у віці 34 років.

Ватикан оприлюднив свої секретні документи за 1939-1947 роки. Це –

списки військовополонених і зниклих в роки Другої світової війни, листи-прохання до Папи Пія XII про зниклих родичів. Існує думка, що цей Папа підтримував нацистський режим. Ізраїльські історики звинувачують його в тому, що він, знаючи про репресії і розстріли євреїв, нічого не зробив для їх відвернення, хоч і мав таку можливість. Сучасний Ватикан не вбачає в діях Пія XII чогось злочинного. Його історики відзначають, що якби Понтифік виступив на захист євреїв, то він із-за цього поставив би під загрозу звірств і католиків. Оскільки нацисти були язичниками, окультистами, то вони християнську релігію розглядали як «слюняву єврейську вигадку». Відтак добитися від гітлерівців виконання заповідей «не вбий» і «люби ближнього» було неможливим. Характерно, що в своїй промові при входженні в папський сан Пій XII засудив расові теорії, філософію націоналізму й нацистську модель державного устрою. У перші дні війни він оголосив нейтралітет Ватикану. Папа мав зустрічі з Муссоліні, до часу перелому у війні негативно оцінював антифашистський альянс. Відомо водночас, що Пій XII утворив в Державному секретаріаті Ватикану особливий Відділ

інформації про військовополонених, метою якого було налагодження контактів між ними і їхніми рідними. В архіві є документи, що засвідчують відвідування ватиканськими дипломатами таборів для військовополонених, списки імен полонених, переданих Червоному Хресту та ін. Пізніше Пій XII засудив антисемітизм і расизм. То ж у складній історичній обстановці прийшлося діяти Понтифіку і вона позначалася на його конкретних діях.

Святу Єдигну надто вшановують німецькі католики В містечко Пух-Фюрстенфельдбрук, що в 30 кілометрах від Мюнхена, де в місцевій церкві знаходяться мощі блаженної, німецькі християни здійснюють постійно паломництво. Бідна чужоземка з'явилася тут в 1074 р. і прожила в молитвах в дуплі липи 35 років. Вона була дочкою французького короля Генріха і Ганни – дочки Ярослава Мудрого. Невідомо, чому Єдигна залишила свій дім. Дехто пояснює це небажанням її вийти заміж за немілого, а дехто прагненням добратися до рідної землі своєї матері, чому перешкодило якесь захворювання по дорозі. Відтак німці вшановують святу, яка мала частину української крові.

ПРОТЕСТАНТИЗМ

Протестантів у світі нині, за даними організації «Операція Мир», налічується близько 720 мільйонів. Відтак вони в християнському світі вийшли на друге місце, бо ж православних десь лише 150 мільйонів.

Глава Англiканської церкви архієпископ Кентерберійський Роуен Уїльямс дозволив принцу Уельському Чарльзу одружитися вдруге. Після за-

критих зустрічей між принцом і архієпископом останній зняв свої заперечення з приводу одруження Чарльза на розведеній Камілі Паркер-Боулз. Роуен завірив, що підтримає союз Чарльза і Камілли, якщо пари вирішить офіційно оформити свої відносини. «Але шлюб викликає конституційні питання і має потребу в схваленні королеви». Поки неясно, чи дозволить Церква проведення церемонії повторного одруження в храмі. Однак, вона навряд чи буде заперечувати, якщо принц вирішить провести скромну весільну церемонію в місцевому храмі св.Мері в графстві Глостершир. У 2003 р. Церква Англії пом'яшила правила щодо повторних шлюбів для розведених. Генеральний Синод ухвалив, що у виняткових випадках вони можуть повторно одружатися в церкві, навіть якщо їхні колишні супруги ще живі. Проте у даному випадку, як вказує архієпископ, питання вимагає особливо ретельного підходу, тому що згодом принц Чарльз має стати королем, а відтак і формальним главою Англiканської церкви. За законом про королівські шлюби від

1772 р. принц повинен одержувати дозвіл на шлюб від царюючого монарха. Тим часом королева Єлизавета Друга дуже негативно відноситься до планів свого старшого сина женитися вдруге. Прес-служба Кларенс-хауса (офіційної резиденції принца Чарльза) поки що відмовляється від коментарів.

Організована Британською методистською спільнотою інтернет-церква стала масовою в захопленні до неї. Щоденно її відвідують біля 12 тисяч парафіян. Організатори її не передбачали таку активність. Адміністратори віртуального храму вже не в змозі впоратися зі дзвінками, які надходять до них з різних часових поясів світу. Першим віртуальним пастором інтернет-церкви є Елісон Леслі. Останнім часом інтернет-церква піддається атаці хакерів, які заходять на її сайт під ім'ям «Сатана». (2000.- 11 червня)

Духовний глава Англiканської Церкви архієпископ Кентерберійський Роуен Уїльямс схвалив переклад Нового Завіту, з якого вилучені слова про гомосексуалізм. Замість осуду перелюбу й мужеложства тепер в новій версії 1-го Послання апостола Павла до коринф'ян християнам не рекомендують надто довго жити без сексу. В цій версії говориться: «Дехто із вас думає, що найкращий спосіб для чоловіка і жінки позбутися сексу – це уникання одного від другого. Я гадаю, що це скоріше приведе до сексуальних злочинів. Я раджу, щоб кожний знайшов для себе постійного партнера. Чоловік і жінка мають прагнути задовольнити сексуальні потреби один одного. Вони мають підпорядковуватися один одному.

Не гарно відмовляти своєму партнеру». В Новому Завіті імена, які в оригіналі звучать грецькою й на івриті, замінено сучасними еквівалентами. Так, святий Петро став Роком, Марія Магдалина – Меггі, Аарон – Рон, Варавва – Баррі.

Баптистський проповідник з Великобританії Джеф Сендлер здійснює поїздки по США і просить у афроамериканців вибачення до своєї рідної місто Ліверпуль, яке в минулому сприяло організації експедицій по рабів до Африки. Джеф Сендлер відчув потребу вибачитися перед чорними американцями за поневолення їх білими.

ПРАВОСЛАВ'Я

Патріарх Константинопольський Варфоломей I і ще 12 членів Синоду звинувачуються турецьким правосуддям за те, що вони «протиправно» виключили із Синоду болгарського священника Костянтина Костова. Патріарха і членів Синоду звинувачують у тому, що вони «притіснили основне релігійне право». Якщо вони будуть засуджені в судовому процесі, що почався, то їм загрожує покарання від шести місяців до одного року тюремного ув'язнення. Державний звинувачувач Туреччини почав судовий процес на основі протесту невеликої громади православних болгар, що нараховує 300 чоловік. Патріарх Варфоломей заявив, що є главою всіх православних християн у Туреччині і мав право в 2002 р. виключити о.Костянтина Костова з членів Синоду. «У супереч нашим попередженням, Костов відмовився поминати ім'я вищого церков-

ного представника під час літургії, що є обов'язковим», – підкреслив патріарх. «За нашими правилами, Синод дає мандат, а може і позбавити його», – сказав Варфоломей. Костов звинуватив Варфоломея в тому, що вони «грозили і залякували відлученням православних болгар». Судовий процес, що почався, став ще одним викликом для Патріарха Варфоломея, який вів суперечки з православною Церквою Греції відносно 36 епархій на північному сході Греції. Нагадаємо, що цей конфлікт вирішився на користь Вселенського патріарха.

Відбувся візит Вселенського Патріарха Варфоломея до Ватикану. Цей візит є важливим, оскільки в останні роки відносини між Римом і Константинополем були надто напруженими. Обговорено питання скликання екуменічного собору, який послужив би сходиною до єднання християн світу.

У Російській ПЦ «оцінили» відмову Папи Римського від проголошення найближчим часом патріархату УГКЦ в Україні.

«У нашій Церкві високо оцінюють той факт, що Папа Римський з увагою сприйняв позицію майже всіх Помісних православних Церков світу, що негативно відреагували на ідею створення в Україні УГКЦ», – сказав заступник голови Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського патріархату протоієрей

Всеволод Чаплін. Коментуючи висловлювання Понтифіка, Чаплін сказав: «Із заяви чітко випливає, що питання про створення такого Патріархату в даний час не буде переводитися в практичну площину. Хочеться сподіватися, що цього не відбудеться ніколи». У той же час, за словами Чапліна, «зберігається стурбованість спробами штучно розширити ареал поширення унії на Центральну, Південну і Східну Україну, а також на Білорусію, Росію і далі». «Ідея уніатського місіонерства в місцях, де унії ніколи не було чи вона існувала недовго і локально, суперечить духу заяв Ватикану про те, що Католицька церква не має наміру вести прозелітичну роботу серед православних», – відзначив представник Московського Патріархату.

Патріарх Московський Олексій II одержав з рук Президента Росії В.Путіна орден «За заслуги перед Отечеством».

Цим відзначено його внесок в зміцнення миру і злагоди між народами, відродження історичної і культурної спадщини Росії. Одержуючи нагороду, Патріарх відзначив, що це нагорода всієї Російської Православної Церкви, яка брала активну участь в духовному відродженні Вітчизни.

Патріарх Російської Православної Церкви Олексій II вважає, що історичні обставини, в яких здійснює своє служіння Церква, накладають на пастирів особливі вимоги. «Сучасний пас-

тир має бути широко і глибоко освіченою людиною, готовим будь-кому із питаючих дати «відповідь із смиренням і благоговінням». Він має йти в ногу із світовими досягненнями науки й культури, не допускаючи в своєму житті подвійної моралі». (Православная Москва.- № 11-12)

Замість вшанування Бога-Батька і Його Сина Ісуса Христа Російська Православна Церква все частіше вдається до відродження язичницьких форм вшанування священного. То возить по всій Росії ікону прилученого до святих імператора Миколи II, то щось подібне, а тепер ось з Єрусалиму з монастиря св. Марії Магдалини привозять частинки мощей св.Єлизавети і св.Варвари і спеціальним храм-вагоном будуть везти по всіх суб'єктах Російської Федерації. То ж не дивно, що свідомість молоді опановують нові форми християнства, а не ті, які спрацьовують на неосвічених вірних.

Хресний хід, присвячений 60-річчю перемоги у Вітчизняній війні, розпочала Російська Православна Церква 19 травня в Пскові. Біля тисячі осіб його учасників пішки пройдуть через Білорусію, Брянщину і прийдуть до курського селища Прохорівка, де відбулася одна із переможних битв війни.

Компартія Російської Федерації вступила в конфлікт з Російською Православною Церквою. Приводом конфлікту послужила ненавмисна руйнація пам'ятника В.І.Леніну в селі Конь-Колодезь в Липецькій області. Відреставровуючи колишню садибу відомого

флотоводця Сенявіна під епархіальне управління, священник Іван Чепрасов й інші священнослужителі вирішили водночас перенести в інше місце пам'ятник вождю. Проте бюст виявився в такому поганому стані, що під час перенесення розсипався на кусочки. Перший секретар Липецького обкому КПРФ М.Розворотнов заявив: «Ми будемо добиватися, щоб епархія на свої кошти повністю відреставрувала зруйнований пам'ятник». Водночас КПРФ вимагає позбавити о.Івана духовного сану.

Грузинська Православна Церква заборонила своєму духовенству будь-які публічні виступи. Приводом до цієї заборони послужила потасовка між двома священниками, які виступали разом в одній із телепередач. Відтепер без благословення на те патріарха-католикоса православний священник не зможе брати участь в якихось публічних діях.

Сербська автономія в Косово буде створена з метою захисту православних монастирів і храмів, яких є багато в краї і які постійно піддаються руйнуванню і пљондруванню. Сербська Православна Церква підтримує таку ініціативу офіційного Белграду. Лише в такий спосіб, як вона вважає, можна зберегти в Косово православні святині.

МУСУЛЬМАНСЬКИЙ СВІТ

Процес інтеграції мусульман в британське суспільство ускладнює та ісламофобія, яка поширилася в країні після теракту 11 вересня. Більше того, вона нині на такій стадії, що може вилитися у масові безпорядки. Про це говорить-

ся в доповіді комісії у справах британських мусульман й ісламофобії, створеної організацією з боротьби з расизмом Runnymede Trust. Автори доповіді засвідчують, що британські мусульмани зіткнулися з дискримінацією з боку державних органів і відчувають себе ізольованими від британського суспільства. Почастішали напади як на окремих мусульман, так і на мечеті. Має місце переслідування з боку поліції. В доповіді міститься біля 60 рекомендацій із захисту прав мусульман.

Ваххабізм Держдумою Росії не заборонено, як того вимагали Народні збори Дагестану, внісши на її обговорення додатки до Закону РФ «Про свободу совісті й релігійні об'єднання», в яких ваххабістська діяльність подається як релігійно-екстремістська, що загрожує територіальній цілісності, суверенітету й національній безпеці країни. Профільний комітет Думи відмову у забороні ваххабізму пояснював тим, що антигромадська, екстремістська діяльність попадає під норми Карного кодексу РФ. Запропоновані Дагестаном зміни до Закону зорієнтовані не на регулювання релігійної діяльності, а антидержавної, антигромадської. Відтак вони не мають якогось відношення до закону про свободу совісті.

В Тюмені і Тобольську заарештовано десять членів міжнародної ісламістської партії «Хізб ут-Тахрір аль Ісламі». Затримано зокрема лідера тюменського ісламського культурного центру «Даруль Акрам» Марата Сайбаталова та імама Дмитра Петриченка. Їх звинувачують в розпалюванні міжнаціональної і міжконфесійної во-

рожнечі, а також підготовці до терористичних актів. Діяльність названої партії в Росії була заборонена її Верховним судом ще в лютому 2003 р.

Червень місяць – час кривавих протистоянь між сунітами і шиїтами в Пакистані. Особливо вони загострилися в місті Карачі після похорон 19 осіб, які стали жертвою вибуху в шиїтській мечеті під час вечірньої молитви, а також після вбивства відомого проталібського сунітського діяча муфтія Нізамуддіна Шамзая. В місті вводився надзвичайний стан. Поліція мала зіткнення як з послідовниками шиїзму, так і сунізму. Шиїти спалювали автомобілі і били вітрини магазинів, закликаючи до повалення проамериканського режиму.

В Ірані відзначили п'ятнадцяту річницю з дня смерті засновника Ісламської Республіки імама Хомейні (1900-1989 рр.).

По всій території країни відбулися міжнародні конференції, семінари і форуми, присвячені діяльності натхненника ісламської революції, у результаті якої в Ірані в 1979

р. був скинутий шахський режим, а до влади прийшло релігійне диктаторство. Знаходячись з 1964 р. у вигнанні за антишахську політичну діяльність, Хомейні відкрито заявляв про злочинну політику шаха Резі Пехлеві щодо своєї країни, яка знаходилася під контролем США й Ізраїлю. Активна політична

діяльність, публікації наукових праць і книг про створення теократичної держави і духовних цінностей Ірану зробили Хомейні символом, а після повернення з Франції 1 лютого 1979 р. – натхненником революції і лідером Ісламської Республіки. У день прибуття на батьківщину Хомейні був проголошений імамом (верховним лідером мусульман) і главою держави.

На урочистому святкуванні столітнього ювілею Московської соборної мечеті мер Москви Ю.Лужков пообіцяв розширити її будівлю у 5 разів і побудувати для мусульманського духівництва три житлових будинки. Подібний жест, за словами мера, можна розцінювати як подарунок до сторіччя мечеті. З огляду на те, що кількість співробітників Духовного управління мусульман європейської частини Росії (ДУМЄР) у багато разів менше кількості одержуваних квартир, мусульмани столиці розраховують, що ДУМЄР забезпечить житлом незаможних одновірців, які опинилися у важкому становищі в Москві, біженців і нужденних. ()

Шиїтське населення Пакистану протестує проти шкільних програм, у яких, на думку релігійних лідерів, містяться нападки на їхню віру. Протести призвели до вуличних безладів в м.Гілгіт на півночі країни, в ході яких є вбиті і поранені. Шиїти стверджують, що вся система освіти виходить із правил, встановлених суннітськими богословами. Шиїти в 150-мільйонному Пакистані складають 17% населення, а послідовники суннітів – 80%. У знак протесту проти подібного навчання, шиїти напали на поліцейський

навчальний центр і державну радіостанцію, намагалися підпалити кілька службових автомашин. Десятки шіїтів, включаючи вісьмох релігійних лідерів, були арештовані. Зіткнення з поліцією пройшли також в інших містах. Для припинення безладь у населені пункти вводяться армійські підрозділи, проведені арешти.

В головній святині шіїтів – мавзолеї імама Алі в Неджефі – 15 червня розірвався снаряд. Будівля серйозно пошкоджена, є жертви. Існує припущення, що то є наслідок обстрілу мавзолею американською артилерією. Військовики США неодноразово заявляли, що будуть вести обстріл іракських бойовиків, де б вони не знаходилися. Іракські шіїтські лідери закликали окупаційні війська США і повстанців шіїтської «Армії Махді» залишити священне місто.

Мусульманські релігійні діячі Індонезії видали фетву, у якій закликали виборців не голосувати на президентських виборах 5 липня за жінку. Єдиною жінкою серед п'яти кандидатів на вищу посаду в цій найбільшій мусульманській країні світу є діючий президент Мегавати Сукарнопутрі. Авторами фетви є улеми східного регіону острова Ява – лідери місцевого

відділення помірної мусульманської партії «Нахдатул улама» (НУ), що нарахує 40 млн. членів. Східні райони Яви є одним з головних «бастіонів» НУ. «Заборона для жінок займати керівні посади вже не є предметом обговорення і визнається всіма релігійними лідерами», – заявив один з них, Анвар Іскандар у виправдання прийнятого релігійного вердикту. У 1999 р. партія Сукарнопутри перемогла на парламентських виборах, однак мусульманські фракції в парла-

менті приклали всі зусилля до того, щоб перешкодити її обранню президентом країни, почасти через небажання бачити на цій посаді жінку. У результаті президентом країни став глава НУ Абдурахман Вахід. У 2001 р. він був зміщений зі своєї посади, що зайняла Сукарнопутрі. Близько 90% населення Індонезії є мусульманами.

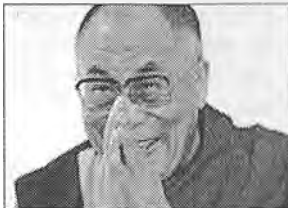
Найбільш радикальні настрої нині має ісламська молодь. Основна причина гніву – огида стосовно продажних лідерів своїх націй та їхнього догоджання перед США. «Інакше кажучи, коріння цього гніву, – відзначає науковий співробітник Королівського інституту міжнародних відносин з Лондона Маї Йамані, – в матеріальному світі, а не в фанатичних, божевільних й антидемократичних настроях людей, яких тре-

ба або переучити, або знищити. Джерело проблем – верхівка ісламського суспільства, а не невдоволені низи. Авторитарні режими багатьох мусульманських країн усе ще намагаються нав'язати й укоренити одіозні форми вчення ісламу». (День.- 12 червня)

БУДДИЗМ

Російські буддисти готують звертання в Конституційний суд на дії МЗС Росії у зв'язку з тим, що на минулому тижні не одержав візу на Буддистський форум, що проходить у Росії. Посол Росії в Китаї Ігор Рогачов заявив, що Далай-лама може приїхати в Росію, але як релігійний, а не політичний діяч. «Далай-лама вже котрий рік стукається в наші двері, просить, щоб його прийняли на прохання наших віруючих», – відзначив Рогачов. Він нагадав, що щороку ближче до літа від російських буддистів з Калмикії, Бурятії і Туви приходять прохання випустити Далай-ламу в Росію. Дотепер ці прохання щороку відхилялися. «З одного боку, ми повинні врахувати

інтереси наших буддистів, з іншого боку – ми ка-

тегорично проти того, щоб Далай-лама в Росії займався політичною діяльністю», – заявив І.Рогачов. Російський посол ніяк не прокоментував ситуацію, що склалася, пославшись лише на постійні поїздки Далай-лами по різних країнах і його зустрічі з іноземними політичними діячами. «У Москву йому шлях узагалі замовлений, – сказав Рогачов. – Далай-лама буде проситися на зустріч з офіційними російськими чиновниками в тих республіках, де переважає буддійське населення – ми не можемо на це погодитися. Якщо йому і буде даний дозвіл відвідати Росію, то всі зустрічі повинні бути тільки з релігійними діячами».

ІУДАЇЗМ

Ортодоксальні євреї, що проживають у пригороді Тель-Авіва – Бней-Брак, – заборонили чоловікам і жінкам ходити однією стороною вулиці. Рада вишницьких хасидів – ультра-релігійних євреїв, які живуть переважно уздовж вулиці Адмор Мевішна в кварталі Бней-Брак, – вивісила оголошення, що вимагають від осіб чоловічої і жіночої статі поза залежністю від віку користатися протилежними тротуарами. Як говориться в рішенні ради, вузькість і жвавість вулиці призводить до нескромних контактів між особами протилежних статей. Західна частина вулиці відведена чоловікам, а східна – жінкам. Розпорядження стосується не тільки мешканців кварталу, але й сторонніх.

Ізраїльські солдати приймають іудаїзм. Більшість новонавернених в іудаїзм – вихідці з колишнього Союзу.

В такий спосіб вирішується програма уряду про навернення емігрантів до домінуючої релігії. Уряд дещо стурбувало те, що багато новобранців дають клятву вірності Ізраїлю на Новому Завіті.

Антиізраїлізм, пов'язаний з формуванням його на основі певних оцінок палестино-ізраїльського протистояння, переростає в антисемітизм. Так, лише у Франції в 2000-2002 рр. відбулося 120 антисемітський інцидентів. Подібна картина в багатьох країнах Європи. Саме тому десь 40-60 % євреїв, які проживають в європейських країнах, своєю батьківщиною вважають Ізраїль. (*Єврейський обозреватель*. – 11/78)

Прихильники ортодоксального іудаїзму відвернули прагнення відомої поп-зірки Мадонни організувати свої гастролі по Ізраїлю. Співачка проповідує релігійно-містичне вчення Каббали, до якого єврейські рабини ставляться з великою зневагою. Саме вони занепокоїлися тим, що виступи Мадонни викличуть занепокоєння в країні.

ІНДІЙСЬКА РЕЛІГІЙНА ТРАДИЦІЯ

Індуїсти Великої Британії висловили рішучий протест проти блюзнірства одного з найкращих модельєрів світу італійця Роберто Каваллі. Їх обурили виготовлені ним ліфчики із зображеннями Вішну, Рами та Шарасваті. «Цією білизною Каваллі завдав образи нашій релігії, – заявив представник духовної громади індуїстів Бімал Крішна Дас в інтерв'ю газети «Дейлі Мейл». – Індуїзм – надто терпима релігія, але ця

образа переходить всі межі дозволено-го. Нашим богам поклоняються мільйони індусів на Земній кулі. Їхні зображення для нас – святині». 600 тисяч британців індійського походження оголосили магазинам, які взялися торгувати виробом Каваллі, бойкот. Сам Каваллі заявив, що він не мав наміру образити індусів. Навпаки, він це зробив нібито із-за палкої закоханості в Індію, до всього, що з нею пов'язано.

Прем'єр-міністром Індії став сикхський реформіст Манмохан Сінг. Відтак тепер держава розвиватиметься незалежно від індуського націоналізму, має можливість більшої свободи релігій. До цього всі прем'єр-міністри країни належали до індуїзму.

Індуїсти Індії, дізнавшись про витівку знаменитого італійця Роберто Каваллі з їх богами, оголосили його персоною нон-грата для своєї країни. Вони радять модельєру подальше триматися від кордонів їхньої країни.

НОВІ РЕЛІГІЇ СВІТУ

Церква Ісуса Христа Святих останніх днів за всю свою історію «не розвивалася більшими темпами, ніж сьогодні». «Ми маємо щастя, – відзначає глава Церкви Гордон Хінклі, – бути частиною цього величного поступу, який відбувається по всій Землі і змінює життя людей, викликаючи в них бажання жити краще, чинити краще, дає їм знання плану спасіння, розуміння великої Спокути Спасителя».

Сімейні центри утворено в Самарі Церквою Ісуса Христа Святих останніх

днів. Сюди приходять діти із неповних сімей. Тут вони отримують любов і тепло працівників центрів, задовольняють свою потребу в харчуванні й одязі. Центри проводять тематичні вечори з наголосом на сімейних цінностях. Тут також проводяться веселі святкові зустрічі.

При сприянні Церкви єднання в травні відбулася консультація Міжрелігійної міжнаціональної ради миру. Загальна тема консультації «Міжрелігійна міжнаціональна рада миру: визначення шляхів до миру в період глобальної кризи». Розглядалися питання миротворчості, причин виникнення криз у світі, шляхів їх розв'язання. Обговорено проект організаційної структури Міжрелігійної міжнаціональної ради світу.

ІНШІ РЕЛІГІЙНІ ТРАДИЦІЇ

Члени секти «Бестії сатани» із передмістя Мілану вбили підлітка під час ритуальних жертвоприношень. Водночас у віддаленому лісі біля міста Варезе молода пара – 16 і 19 років – брала участь в «чорній месі». Лише коли вони побачили відкриту домовину, то зрозуміли, що їм підготували одновірці. Сатансти забили закоханих молотками до смерті. «Ми вбили дівчину, бо ж вона для нас була уособленням Богоматері», – заявив один із членів секти. Згідно оцінок експертів, нині в Італії нараховується від 2 до 5 тисяч сатаністів.

МІСТИКА

Раптову відставку 3 червня директора ЦРУ США Джорджа Тенета албанська газета «Korrieri» пояснює дією давнього албанського прокляття. Тенет планував поїздку в Албанію, де народилася його мати. І ось тепер на нього спало «страшне прокляття Поана» – злий дух, що вже протягом віків проживає в цьому проклятому поселенні.

Прикмети щодо дзеркала подібні в різних народів. Так, і в Англії і в Росії радять не показувати дитині її відображення в дзеркалі до року. Не варто дивитися в дзеркало також нареченій. Не радять дивитися в дзеркало на себе після півночі. Повсюди дзеркальні площини завішують, якщо в дім прийшла смерть. Дурною прикметою є також розбите дзеркало. Основне уявлення про дзеркала зводяться до того, що дзеркало – єдина доступна людському сприйняттю і надто тонка межа між двома світами – матеріальним і світом духів, між світом живого і мертвого. Вважають, що якщо душа покійника «гліяне» в дзеркало, то її воно може затягнути в своє скло, вона стане його полонянкою, може жити в задзеркаллі роками і віками, прагнучи звідти в якийсь спосіб вирватися. Тому давні дзеркала надто небезпечні, бо ж утримують в собі величезну інформацію. (*Вечерні весті.* – №81)

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА МОСКОВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ ПОВИННА ЧЕСНО ВИЗНАТИ СЕБЕ РОСІЙСЬКОЮ ЦЕРКВОЮ

Ім'я о.Гліба Якуніна відоме за межами Росії й стоїть поруч з іменами таких видатних особистостей, як Андрій Сахаров, генерал Григоренко та багато інших дисидентів колишнього СРСР. Відомий правозахисник, співзасновник громадського Християнського комітету захисту прав віруючих СРСР (за що був відправлений на каторжні роботи до Якутії), реабілітований, з 1990 року – народний депутат РСФСР, член багатьох правозахисних комісій та демократичних рухів, був двічі заборонений у священничому служінні в Російській Православній Церкві.

Нині отець Гліб активно пропагує ідею створення нової гілки Російської православної церкви, в якій би вдалося втілити в життя революційні перетворення, які обговорювалися на Соборі 1917-1918 років і які з відомих причин не реалізували. Хоч він постійно живе і працює в Москві, йому не чужі проблеми релігійного життя України, адже має він українське коріння. Тож про перспективи об'єднання Українських Церков та інші актуальні питання релігійного життя – у розмові з отцем Глібом Якуніним.

– Росія пережила президентські вибори. Скажіть, будь ласка, наскільки Російська православна церква була задіяна у цьому процесі?

– Найперше, результат цих виборів ні в кого не викликав сумнівів. І навіть якби президент Путін здобув менше п'ятидесяти відсотків голосів, то цю цифру б намаювали...

Церква, відповідно до чинного законодавства, не має брати в цьому участі, хоча насправді закон порушується. Іноді правлячий єпископ відкрито виражає свою підтримку губернаторові, а ще на нижчому рівні отець-декан – глави

адміністрації, але досвід показує, що така підтримка не дає бажаного ефекту. Іноді результат цілком протилежний, і вже наступного дня єпископу доводиться забути, кого він підтримував учора, й виражати свою прихильність новообраному.

Інша річ, що останнім часом представники влади все рідше програють: вони навчилися досить добре використовувати адмінресурс. А що стосується патріарха Олексія II, то я не пригадую випадку, щоб він когось підтримував і той кандидат пройшов. Тобто тут ефект цілком протилежний.

– В Україні трохи цікавіша ситуація

в цьому плані: одна Церква підтримує лівих, інша – правих, й кандидати, як правило, прохідні. Це, так би мовити, від розмаїття церковних напрямів. Скажіть, чи нормально, на вашу думку, що в Україні є аж три Православні Церкви і чи можливе їх об'єднання?

– Я маю думку цілком протилежну до загальноприйнятої: ідея єдності Українських Церков більше виходить не від церковних кіл, а від держави, бо їй легше управляти однією Церквою. Я вважаю, що в церковному житті має бути плюралізм: чим більше самостійних Церков, навіть православних, тим ліпше, це великий плюс, бо вони мають більше свободи. А справжня єдність у Церкві має проявлятися не в організаційно-адміністративних формах, а в любові до ближнього, в діалозі, у братніх почуттях до інших Церков.

Я вважаю, що в церковному житті має бути конкурентне середовище, як і в економіці. Таке порівняння, можливо, банальне, але покупець виграє тоді, коли на одній вулиці є не один, а три продовольчі магазини, які між собою конкурують. Так само у вираші буде віруючий, якщо між Церквами буде конкуренція, бо це змусить клір працювати. А коли є лише одна монопольна Церква, то це призводить до застою, як у Московській Патріархії. Вона настільки неконкурентоздатна, що боїться не лише інших Православних, але й Католицької Церкви, боїться впустити Папу. Ця церква асоціює себе з колишньою імперією і вважає, що канонічна територія Московської патріархії – всі колишні країни СРСР.

– Наскільки українською є УПЦ Московського патріархату?

– Я вважаю, що кожна держава, навіть новоутворена, має право на національну

Церкву, тому я з глибокою повагою ставлюся до Патріарха Філарета, який відстоює цю ідею.

В Україні може діяти і Російська православна церква, адже тут живуть люди, які до неї прихильні. Однак не треба обманювати народ, називаючись УПЦ. Вони кажуть, що незалежні, автокефальні, а насправді підпорядковуються Патріархові Олексію II і бояться про це сказати віруючим. Цілковитої свободи митрополит Володимир (Сабодан) не має. Хоча він просив її на останньому Соборі і, кажуть, навіть передчасно покинув його, образившись на Патріарха Олексія II. Ця Церква чесно повинна називатися Російською, і вона теж має право на існування. Так само, як і послідовники покійного Патріарха Димитрія (Яреми).

У перші століття християнства в Церкві був конфедеративний устрій, кожен єпископ був самостійний, і ніхто нікому не підпорядковувався, як це сталося згодом за аналогією з державною владою. Патріарх ніби прирівнюється до президента країни з усіма владними функціями, Синод – як політбюро.. Що це таке? Та в Росії колись був потужний рух проти Патріарха й інституту Патріархату як такого, його очолював князь Андрій Ухтомський, потім – професор, каноніст Кузнецов, якого розстріляли більшовики. Вони вважали, що не треба обирати Патріарха, бо Церква тоді ніби опиняється в мішку. Чекісти схоплять цей мішок за верхівку, і вся структура буде підпорядкована атеїстичній владі. А якби у Церкві був конфедеративний устрій, то єпископат був би незалежним.

– То ви вважаєте, що ні Росії, ні Україні Патріарх не потрібен?

– Цю думку про єдиного Патріарха часто нав'язує держава. А вона взагалі не

має права втручатися у церковне життя. Народу належить сказати: «Аксіос!» (у перекладі з грецької – «гідний»). Віруючі люди самі повинні визначитися, чи потрібен їм єдиний Патріарх. А коли єдиний, то завжди є небезпека того, що він потрапить під вплив держави і вона буде використовувати його зі своєю політичною метою. Церква має бути незалежною, щоб могла говорити правду.

– Кілька років тому наші православні владики покладали великі надії на Вселенського православного Патріарха Варфоломея I. Наскільки він міг би допомогти у цій непростій ситуації?

– Я вважаю, що він досить прогресивний релігійний діяч, адже він зустрічається з Папою, і вони знімали оте взаємне прокляття обох Церков, виголошене майже тисячу років тому. Однак переоцінювати роль Константинопольського Патріарха не варто, тому що він вважається лише першим серед рівних. Він не є якимсь надпатріархом і не має реальної влади. Його рішення не є обов'язковими для інших.

– Крім Православних Церков, в Україні діє і все більше утверджується УГКЦ. Останні дії її Глави кардинала Любомира Гузара у відстоюванні Патріархату, перенесенні свого осідку до Києва спричинили величезний галас у православному світі: там ніяк не хочуть з цим погодитися..

– Я був минулого року на Закарпатті і переконався, що ця Церква має багато прихильників. Я щиро радію успіхам греко-католиків, як і католиків римського обряду. Дуже хотів би, щоб Папа приїхав до Росії, тим паче, що він уже старенький і хворий. То святий чоловік. Мені здається, якби він приїхав до нас і благословив Красну площу, то багато бід обійшли б нас стороною і благодать Божа була б з Росією...

А чому Московська Патріархія так пе-

реймається Українським Греко-Католицьким Патріархатом? Та тому, що вона неконкурентоспроможна. Вона боїться всіх конкурентів, розганяє навіть найменші секти, називаючи їх деструктивними й шкідливими. Російське православ'я ще й донині язичницьке на 70-80 відсотків. Це – лише культ, а тому ця Церква так хворобливо ставиться до всіх конкурентів.

Я з великою повагою ставлюся і до греко-католиків, і до римо-католиків і дуже розчарований тими сексуальними скандалами, які були в Америці. Бачу вихід для Католицької Церкви: дозволити священникам одружуватися, як і в УГКЦ. Це питання нині дуже актуальне, тому що багато священників іде з Католицької Церкви із-за того, що це у монастирях, в особливих умовах ще можна витримати, але ж нині духовенство живе у світі, працює для світу, тому дуже важко стримуватися. Маємо вже XXI століття, а воно не сприяє такому суворому аскетизмові в сексуальній сфері, як це було колись. Тому я вважаю, що досвід греко-католиків можна перенести на всю Католицьку Церкву. І чим скоріше Католицька Церква стане на цей шлях, тим менше матиме втрат.

– А чому ви не знайшли себе у традиційній Православній Церкві?

– У Церкві має бути торжество демократії – соборність, священників і єпископів повинен вибирати народ, устрій має бути конфедеративний, одруженими можуть бути і священники, і єпископи, бо цього не забороняє Святе Письмо. Ще один крок уперед – скорочення служб, праця над моральним оздоровленням суспільства. Одне слово, наближення до людей. А Російська православна церква від цього далека.

Розмову з о.Якуніним вела

Надія ПАСТЕРНАК.

(Українська думка. - 3 червня)

СВОБОДА СОВІСТІ

РЕКОМЕНДАЦІЯ ПАРЄ 1556 (2002) «Релігія і зміни в Центральній та Східній Європі»

Обговорено Асамблеєю 24 квітня 2002 року (13-те засідання) Доповідь Комітету з культури, науки і освіти, доповідач М.Бачу). Текст схвалено Асамблеєю 24 квітня 2002 року (13-те засідання).*

1. Парламентська Асамблея Ради Європи неодноразово зверталася до проблем, пов'язаних зі збереженням та розвитком традиційних культур, шляхам створення необхідних умов для їх успішної взаємодії та спільного поступу. В Резолюції 885 (1987) стосовно єврейського внеску в європейську культуру, Рекомендації 1162 (1991) щодо внеску ісламської цивілізації в європейську культуру і Рекомендації 1291 (1996) про культуру ідиш Асамблея висловила своє усвідомлення необхідності захисту й розвитку спільної європейської культурної спадщини в усьому її багатстві і різноманітності.

2. Асамблея також наполегливо висловлювала своє розуміння необхідності запровадження або відновлення гармонійних відносин між релігійними інституціями і державами. Це - суттєва складова дотримання таких фундаментальних прав людини, як свобода совісті і релігії, міжконфесійна толерантність, захист особи і спільноти від усіх форм переслідування на ґрунті релігії. На цих питаннях особливо акцентували Резолюція 916 (1989) щодо незайнятих культових споруд, Рекомендація 1212 (1993) стосовно релігійної толерантності в демократичному суспільстві, Рекомендація 1222 (1993) про боротьбу проти расизму, ксенофобії та нетерпимості, Рекомендація 1396 (1999) «Релігія і демократія» та Рекомендація 1412 (1999) стосовно протиправної діяльності сект.

3. Колапс комунізму надав релігійним інституціям у Центральній та Східній Європі можливість, якщо не зобов'язання, відновити свій соціальний потенціал та зосередитись на своїх фундаментальних історичних завданнях (духовна освіта особи, піднесення суспільної моралі, милосердя, культурно-просвітницькі проекти тощо).

4. Однак пізніше соціо-релігійний розвиток у посткомуністичних країнах позначився виходом на поверхню фундаменталістських і екстремістських тенденцій, активізацією спроб включити релігійні гасла й релігійні організації до процесу військової, політичної та етнічної мобілізації, поставити їх на службу войовничому націоналізмові та шовінізмові, а також політизації релігійного життя.

5. Поява нових незалежних держав сприяла прагненню певних національних Православних церков до власної незалежності або зміни підпорядкування. Це

* Доповідач вдячний В.Єленському (Інститут філософії Національної Академії наук України) за цінну допомогу у підготовці проекту доповіді. (Доповідь повністю не друкується. Стислий виклад її головних ідей див.: Релігія і соціокультурні зміни в Центральній-Східній Європі. Слухання в Комітеті Парламентської Асамблеї Ради Європи // Людина і світ.- 2001.- № 2-3.- С.16-19.- Ред.)

прагнення часом викликає спротив Православних центрів, до яких ті церкви доти належали. Це призвело до погіршення відносин між церквами та в деяких випадках між Урядами. Важливо виключити будь-які можливості урядового втручання в питання догматики, церковної організації та канонічного права.

6. Нова ситуація релігійної свободи і знищення бар'єрів на шляху поширення ідей, в тому числі й релігійних вірувань, поставила церкви Центральної та Східної Європи в ситуацію релігійного розмаїття. Переслідувані в минулому традиційні церкви регіону, які до того ж ніколи не мали досвіду функціонування в атмосфері політичного, культурного і релігійного плюралізму, ввійшли в конфлікт з ново-прибулими іноземними місіонерами і новітніми релігійними рухами. Проблема балансу між принципами демократії та прав людини, свободи совісті та релігії, з одного боку, і збереження національної, культурної, етнічної й релігійної ідентичності - з іншого, лишається нерозв'язаною.

7. Знищення «залізної завіси» зробило релігійний і культурний поділ Європи більш відчутним і навіть поглибило його. Дві християнські культури Європи – західна і східна знають дуже мало одна про одну, і ця взаємна необізнаність – дуже небезпечна перепона на шляху до єдиної Європи. Як раз у раз повторює папа Іван Павло II, Європа має дихати обома своїми легенями – і східним, і західним. І так само послідовники обох християнських традицій не виявляють інтересу до єврейської культури – інтегральної частини європейської спадщини, та до ісламської культури, яка дедалі більшою мірою стає частиною європейського ландшафту.

8. Виходячи з цього, Асамблея рекомендує Комітету Міністрів закликати уряди країн-членів, Європейський Союз, а також власті й зацікавлені організації:

Правові гарантії та їх дотримання

I. сприяти приведенню національних законодавств у відповідність із Європейською Конвенцією захисту прав і фундаментальних свобод людини, приділяючи при цьому особливу увагу статті 9, яка проголошує: релігійні свободи підлягають лише тим обмеженням, що передбачені законом і прийнятні в демократичному суспільстві, а також із приписом Європейського Суду з прав людини (1983), згідно з яким обмеження прав людини повинно бути мотивоване «нагальною суспільною потребою» і «бути пропорційним тим законним цілям, які при цьому переслідуються»;

II. гарантувати всім церквам, релігійним асоціаціям, центрам і громадам статус юридичної особи, якщо їхня діяльність не порушує прав людини або приписи міжнародного права; зокрема, висунути вимогу до Уряду Республіки Молдова зареєструвати Бессарабську митрополію згідно з рішенням Європейського Суду від 13 грудня 2001 року;

III. вжити ефективних заходів з метою гарантування свободи релігійним меншинам, особливо в Центральній та Східній Європі, приділивши при цьому особливу увагу їх захисту проти дискримінації та переслідувань з боку релігійних більшостей або інших груп, які практикують агресивний націоналізм і шовінізм;

IV. запроваджувати звичайні процедури, передбачені національними законо-

давствами, в усіх випадках, коли доведено, що релігійною свободою зловживають на шкоду громаді, правам, свободам і здоров'ю особи;

V. гарантувати релігійним інституціям, чиє майно було в минулому відчужене, реституцію цього майна або, коли це неможливо, справедливу компенсацію; при цьому необхідно вжити заходів до попередження приватизації націоналізованого церковного майна;

VI. з метою врегулювання протиріч запропонувати конфліктуючим сторонам посередництво, в разі якщо вони приймуть його, не допускаючи при цьому втручання урядових структур у догматичні або інші внутріцерковні справи;

VII. просити Європейський Конвент включити до Преамбули майбутньої Конституції Європи згадку про європейські релігійні традиції як про підвалину людської гідності, прав людини і етичного коріння європейської ідентичності;

Культура, наука і обміни

VIII. розробити комунікаційну стратегію і розвивати необхідну активність у сфері культурних обмінів, сприяти взаємному ознайомленню народів різних країн із культурними досягненнями кожної з них;

IX. співпрацювати з церковними властями в таких сферах, як збереження історичних будівель чи релігійна освіта, у спільному обговоренні головних соціальних, моральних, етичних і культурних проблем, з якими стикаються сучасні суспільства;

X. включати інформацію про головні релігійні культури Європи до шкільних програм;

XI. підтримувати активність неурядових організацій, які працюють над зміцненням взаєморозуміння між релігійними спільнотами і сприяють збереженню релігійно-культурної спадщини;

XII. вжити заходів із забезпечення рівного доступу до засобів масової інформації, освіти і культури представникам різних релігійних традицій;

XIII. заохочувати створення спеціальних міжконфесійних центрів, обмінів виставками і ярмарками, темою яких є культурна спадщина, шедеврами релігійного мистецтва і книгами, допомагати кращому ознайомленню народів з різними релігійними європейськими культурами;

XIV. сприяти програмам обмінів з метою якнайширшого ознайомлення студентів, дослідників і митців із етичними, моральними і культурними цінностями європейських релігій;

XV. заохочувати культурний туризм у Європі і поширення зв'язків із сусідніми країнами заради розвитку наявних перспектив і відкриття нових можливостей культурних комунікацій;

XVI. забезпечувати публічні бібліотеки інформацією, яка б розкривала культурні досягнення та розповідала про вірування в різних релігійних традиціях;

XVII. сприяти науковим дослідженням стосовно спільності коріння різних європейських культур, спрямованим на краще розуміння їх взаємопов'язання і взаємодоповнення.

Рекомендації ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ зустрічі ОБСЄ з проблем свободи релігії і віросповідання у Відні*

17-18 липня 2003 р.

Рекомендації для ОБСЄ:

1. Нагально рекомендувати державам не створювати спеціального законодавства, яке б обмежувало свободу совісті або діяльність релігійних організацій із міркувань національної безпеки, маючи на увазі загрозу тероризму, підготовки спроб повалення влади та ін. Також не має сенсу це робити із-за загрози расистської пропаганди, пропаганди релігійної ворожнечі та ін.

Мотивація: Всі необхідні обмеження прав і свобод, як правило, вже закладені в законодавствах держав. Потрібно вміти правильно ними користуватися. Якщо ж з'являється потреба в нових обмеженнях, то вони однаково потрібні для релігійних і для інших асоціацій. Це стосується і пропаганди, і навчання, і організаційно-фінансової діяльності. Запровадження спеціальних обмежень веде лише до подальшого (не виправданого) обмеження прав людини.

2. Нагально рекомендувати державам не зловживати поняттям «національна безпека». Цого не можна трактувати розширено. Зокрема, не можна вводити обмеження на свободу совісті, що обґрунтовуються протизаконною практикою adeptів тих або інших релігій чи ідеологічних поглядів, зокрема необхідністю захисту «культурної ідентичності».

Мотивація: Якщо мова йде про вчинення членами релігійних груп будь-яких злочинів чи правопорушень, то ці злочини або правопорушення вже передбачені в законодавстві і немає ніяких підстав підганяти їх під поняття «національна безпека» і вносити спеціальні поправки в законодавство.

Якщо мова йде про ідеологічні аргументи, які навіть підтримує більшість громадян, то такі обмеження неприйнятні, так як вони відсутні в переліку можливих обмежень для реалізації прав людини, які передбачені різноманітними міжнародно-правовими документами. Зокрема, це відноситься до такого популярного і вагомому аргументу, як турбота про збереження «культурної ідентичності» народу даної країни чи місцевості.

Рекомендація для держав

1. В країнах ОБСЄ, де давно (кілька десятиліть) не існує і на теперішній час відсутня (або ще кілька років тому була відсутня) узаконена ієрархія релігійних організацій, слід утриматися від її введення (а де її все таки ввели, то слід її відміняти) – щоб запобігти посиленню дискримінаційних тенденцій.

Мотивація: В ряді країн ОБСЄ давно існує узаконена ієрархія релігійних організацій. Ці країни змогли, не відмовляючись від ієрархії (хоча і змінюючи її),

* Матеріал друкується за виданням: Религия и право.- 2003.- №3.- С.9. Підготовлено до друку М.Бабієм.

виробити механізми протидії дискримінації. В посткомуністичних країнах, де така традиція перервалася і за останні півтора десятиліття механізми протидії дискримінації сформувались недостатньо, існує серйозна небезпека що відтворення в тому чи іншому вигляді ієрархії приведе до ще більшої дискримінації меншин.

ООН: Боротьба проти тероризму використовуються як привід для посягань на релігійну свободу

Терористичні атаки проти США 11 вересня 2001 року використовуються багатьма країнами як привід для переслідувань релігії, особливо в Середній Азії, а ЗМІ часто розпалюють ворожнечу щодо певних релігійних груп, включаючи мусульман, як стверджується в новій звітній доповіді ООН

Звітна доповідь з питань свободи совісті і переконань, яка підготовлена Спеціальним доповідачем Комісії ООН з прав людини Абдельфаттахом Амором, підкреслює, що всі права людини нерозривно пов'язані з демократією та розвитком, і закликає зосередитись на превентивних заходах проти тероризму, звертаючи насамперед увагу на причини екстремізму, ніж на дії, що з них випливають.

Загалом спеціальний доповідач відзначає, що «в багатьох випадках держави, замість того, щоб захищати право на свободу релігії або переконань, використовуються як привід міркування безпеки перед загрозою тероризму для того, щоб обмежити здійснення цього права», – відзначається в доповіді.

«Багато держав керуються спрощеним поглядом на ситуацію, згідно з яким більшість терористичних атак має релігійне коріння, то найбільш простий спосіб їх запобігання вбачається у введенні обмежень щодо відповідних релігій, і тому вони зосередили свою реальну або декларовану антитерористичну діяльність на обмеженні громадянських прав і політичних прав, включаючи право на свободу совісті і віросповідання», – говорить нижче.

Відмічаючи новий ріст адміністративних обмежень на свободу релігій, доповідь стверджує: «Багато держав, особливо у Середній Азії, використовують обов'язкову реєстрацію релігійних груп і накладання на них специфічних вимог для обмеження релігійної свободи». В деяких випадках терористичні акти проти США «використовувались з метою узаконення чи застосування більш жорсткої, ніж раніше, політики переслідування релігійних груп».

У Доповіді говорить, що насилля щодо членів релігійних меншин набирає все більшого поширення і в цьому зв'язку багато держав «не виконують свої зобов'язання у сфері прав людини».

Крім того, Доповідь відзначає, що багато країн зосередились на обмеженні громадянських прав, що завдає шкоду втіленню економічних, соціальних і культурних прав, зокрема, права на освіту, яке необхідне для виховання культури толерантності і є частиною загальних превентивних заходів проти поширення тероризму.

НОВИНИ РЕЛІГІЙНОЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Київська традиція і Східний обряд в Українському християнстві. Науковий збірник. За ред. А.Колодного і А.Гудими. – Київ-Тернопіль, 2004. Книга вміщує низку статей з питання етноконфесійної самобутності Київського християнства, історичних джерел української етноконфесійної духовності, ролі українського християнства в збереження національної ідентичності.

Мулик-Луцик Ю. Вибрані філософські твори. – Вінніпег, 2004. Збірку праць талановитого діаспорного філософа і релігієзнавця в 340 сторінок упорядкували отець-доктор Ст.Ярмусь та дружина покійного професора Ю.Мулик-Луцика. Збірка вміщує текст маловідомої книги Ю.Мулика-Луцика «Старо-церковно-слов'янська мова як мова релігійного культу».

Церкви і релігійні організації України у 2003 році. Довідник. - К., 2004. Книга вміщує інформацію про стан та тенденції розвитку релігійної мережі, статистичні дані про кількість релігійних організацій та культових споруд в Україні. Вміщено адреси релігійних організацій. Довідник підготував Держкомрелігій України.

Родове Вогнище. Під такою назвою вийшло перше число часопису Родового Вогнища Рідної Православної Віри. Вміщено статті про Триглав, сутність Священних Звичайв, Алатир як символ руху. Дається аналіз сьогоденного рідновір'я. Часопис має розділи «Вірознавство», «Волхвування», «Родинність», «Білий звичай».

Трипільська цивілізація у спадщині України. Збірник.– К., 2004. Книга вміщує біля 30 статей про різні аспекти трипільської спадщини. Біля 40 науковців нині вивчають Трипілля. Видруковано низку праць, захищено десяток дисертацій. «Ми судимо про археологію Трипілля тільки за статуетками,- пише редактор збірника Іван Черняков. – Чи знаємо ми могильники, антропологічний матеріал раннього і середнього Трипілля? Хто все це шукав? От ми кажемо – великі міста, але копаємо кожний великий будинок, а що було в тому великому колі – не знаємо. Може були і храми». (*Україна молода.* – 9 червня)

КОНФЕРЕНЦІЇ, МИСТЕЦЬКІ АКЦІЇ

Науковий колоквиум «Релігія в контексті політичних і духовних трансформацій українського суспільства» відбувся в Інституті філософії імені Г.С.Сковороди НАН України. Пропонуємо Вашій увазі тези доповідей наукових співробітників Відділення релігієзнавства ІФ НАН України на ньому:

Політика і релігія в Україні: тенденції змін

(к.філос.н. О.Бучма)

Важливими регуляторами соціальних відносин, які пронизують все українське суспільство, є політика і релігія. Політика як галузь відносин між соціальними суб'єктами щодо здійснення (використання, розподілу, завоювання) влади виявляється практично у всіх сферах сучасного суспільного життя – економічній, соціальній, національній, культурній, науково-технічній, екологічній, військовій та ін. Начасі все більше помітним стає вплив на ці сфери й релігійного чинника. Крім того, спостерігається не тільки наявність, а й активізація релігійних компонентів в діяльності суб'єктів політики як соціальних (нація, соціальні верстви, корпоративні групи, особи), так і інституціональних (державна, політичні партії, ЗМІ). Це свідчить про те, що відбувається зміна у співвідношенні релігії й політики. Якщо впродовж усієї історії українського державотворення релігія була залежною від політики, то наразі ці два суспільні феномени у відношувальному тандемі перебувають здебільшого вже на паритетних засадах.

Значимим є релігійний вплив на політику опосередкований через особу (індивідуальний суб'єкт політики), яка, залежно від конкретних обставин, включається в політичну діяльність і яка уособлює певний ступінь політичної волі суспільства, а це водночас визначає й зворотній вплив – політики на релігію. Все більше позначається релігійний чинник на виборчій поведінці електорату, який поступово у своїй масі стає більше залежним не від політичних чи ідеологічних програм або платформ, а від належності виборців до великих соціальних груп, зокрема таких, як конфесія чи етнос, що забезпечують конкретній партії більш-менш стійку виборчу базу. Необхідно відзначити, що симпатії до певних партій та ідеологій можуть бути і наслідками ранньої соціалізації (в сім'ї, під впливом найближчого оточення). Проте, як свідчать реалії сьогодення, релігія все більше входить і в цю сферу.

Ріст значення релігійного чинника в політиці засвідчує і той факт, що партії, які ігнорували чи заперечували суспільну значимість релігії кардинально змінили

погляди щодо неї і намагаються будувати відносини у конфесійних вимірах на умовах діалогу та порозуміння.

В періоди соціальних криз, коли руйнуються звичні норми, правила і закони, дискредитується правляча еліта (а саме в такій ситуації нині перебуває Україна), зростає значення харизматичної легітимації. Однак для сучасного українського – і релігійного і політичного – поля характерна відсутність такої особи, яка б володіла сильним динамічним потенціалом, необхідним для здійснення кардинальних змін у цих сферах. Відтак звичними стали явища «узурпації харизми» та «вигаданої харизми», що сприяють ескалації релігійних і політичних конфліктів, загостренню суспільної ситуації.

Сучасне українське суспільство являє собою нестабільну соціальну систему, яка щойно вийшла на шлях моделювання ринкової економіки і практичного втілення політичної демократії. В даній ситуації йому загрожує плутократія, яка викликає процеси трансформації і політики і релігії в «професію», «бізнес», у засіб заробляння грошей, детермінує виродження первісного призначення й функціональності релігії і політики, що таїть в собі загрозу державній і національній безпеці та слугує умовою існування корупції, в яку можуть включатися вже не тільки політичні суб'єкти, а й релігійні агенти дії.

Таким чином, політика і релігія – важливі підсистеми українського суспільства, що перебувають у функціональних взаємозв'язках між собою та з іншими суспільними підсистемами і суспільством в цілому. Політика може зумовлювати релігійні зміни, концентровано виявлятися в релігії, але й остання справляє помітний зворотній вплив на першу. Політичні ідеї можуть формулюватися у відповідь на потреби релігійної сфери суспільного життя.

Релігійний фактор: сутність, функціональні особливості вияву

(к. філос. н. Бабій М.Ю).

В умовах відчутних глобалізаційних процесів, суттєвої зміни політичного, соціального, релігійного контекстів, зокрема в Україні, коли церкви, релігійні організації, зберігаючи свою суть, місію і завдання, прагнуть опанувати мову сучасного секуляризованого у своїй основі суспільства, дати адекватну відповідь на виклики часу, вельми актуальною постає проблема релігійного фактора, його функціонального вияву.

Осмислення суті поняття «релігійний фактор» – це фактично експлікація релігії як суспільно-функціонуючого явища. У своєму сутнісному вимірі це поняття певною мірою розкриває природу, механізм, спрямованість функціонального вияву релігії, її впливу на соціальну реальність. Адже жоден суспільний феномен, в т.ч. і релігію, важко осмислити поза тими функціями, які він виконує в межах такої цілісної системи, якою є соціум. У цьому контексті релігія (як узагальнене поняття), або ж її структурні елементи постають як специфічна причина, суттєва обставина (фактор), що впливають на суспільні явища, процеси, через виконання релігійним комплексом своїх соціальних функцій.

Таким чином, поняття релігійний фактор характеризує причинно-наслідковий вияв функціонального зв'язку релігії і суспільства, ступінь, характер, результат її впливу на основні компоненти структури соціуму, його підсистеми, соціальні процеси, життєдіяльність людей.

Зрозуміло, що ступінь, характер, інтенсивність означених зв'язків релігії і суспільства, релігії і таких важливих складових архітектоніки соціуму, як держава, політика, нація, етнос, сім'я, економіка, культура, мораль тощо, були різними на різних етапах історичного розвитку. Рівень, стан цих причинно-наслідкових взаємозв'язків і взаємовпливів значною мірою залежать, з одного боку, від конкретної конфесії, її соціальної присутності, розвитку її соціального вчення, морально-ціннісної парадигми тощо, а з іншого – від сутнісних характеристик самого суспільства, зокрема його духовної, культурної, політичної складових, а також від стану справ у сфері забезпечення свободи релігії.

Релігійний фактор має свої особливості функціонального вияву. Коли ведуть мову про його вплив на певні сфери соціальної реальності, то при цьому мають на увазі не релігію взагалі, а конкретну конфесію, її організації, інститути та інші елементи її структури, що постають як суб'єкти впливу. Відтак релігійний фактор у конкретних ситуаціях виявляє себе як конфесійний фактор, тобто як «православний фактор», «ісламський фактор», «католицький фактор», «протестантський фактор». Матеріалізація функціональної дії релігійного фактору (в конфесійному його вияві) в соціальному просторі відбувається через цілеспрямовану діяльність релігійних організацій, інститутів.

У ході історичного розвитку суспільства, його трансформацій, в тому числі й під дією релігійного фактору, помітною є тенденція до звуження суспільного простору дії останнього, втрати релігією, її інститутами значної частини своїх соціально-регулятивних функцій, зокрема, і в приватній сфері людського буття, які перебрала на себе держава, інші суспільні інститути. Однак, попри означену тенденцію, релігія продовжує демонструвати свою відчутну функціональну присутність в постмодерному, секуляризованому суспільстві. В Україні релігія теж зберігає значну аргументуючу силу для життєдіяльності віруючих людей, певних сфер соціуму.

Православний консерватизм і протестантський раціоналізм в оцінці розвитку суспільства: європейський і український контекст

(д.філос. н. Петро Яроцький)

Богословсько-філософською домінантою в оцінці розвитку суспільства є визначення пріоритетності складових парадигми теоцентризм-антропоцентризм. Антропоцентризм має ключове значення у змістовному наповненні понятійно-категоріального апарату соціального вчення католицької церкви, в якому домінують, зокрема, такі антропоцентричні й гуманістичні поняття, як «гідність людини», «розвиток», «солідарність», «субсидіарність», «органічна концепція суспільного життя», «суспільство вільної праці, підприємництва і співучасті», «якість життя» та інші.

Російська православна церква вважає антропоцентризм і теоцентризм, релігійний світогляд і секулярний гуманізм онтологічно несумісними, різнополюсними, протилежними і не прийнятними поняттями для духовно-релігійної традиції православ'я. Звідси громадянське суспільство сприймається як антипод слов'яно-православної цивілізації, а євроінтеграція і глобалізація – як «загроза істинно-православній вірі». Українська Православна Церква Московського патріархату беззастережно сприймає основні засади богословської парадигми суспільно-політичних оцінок і орієнтацій РПЦ. Ставлення до політичних і духовних трансформацій в Європі й Україні, викладене у доповіді Патріарха Філарета Помісному Собору УПЦ Київського патріархату 9-10 січня 2001 р., в основі своїй не відрізняється від позицій РПЦ.

Протестантські церкви в Україні своє сучасне світобачення, зокрема щодо ролі релігійного фактора в секулярному, глобалізованому світі, ґрунтують на антропологічній парадигмі, надаючи пріоритетне значення громадянському суспільству, позаконфесійному облаштуванню Українського суспільства, відокремленню церкви від держави і школи від церкви, гідності людини і свободі совісті.

Відтак, маємо різні рефлексії, які відображають православний консерватизм і протестантський реалізм і охоплюють широке коло соціальних, суспільно-політичних, культурологічних, правових й етичних проблем в контексті нація-церква, держава-церква, політика-церква, світське право-християнська етика, церква і проблеми євроінтеграції, глобалізації, секуляризації.

Місце Церкви в системі суспільних інститутів сучасної України

(к.філос.н. В.Климов)

Утвердження в незалежній Україні кардинально нових політичних, економічних, правових, соціальних, духовних реалій, зняття законодавчо закріплених безальтернативних духовних, по суті моносвітоглядних цінностей та орієнтирів дозволили: по-перше, в порівняно короткий термін створити умови, які б дали можливість Церкві, релігійним організаціям зайняти в українському суспільстві те місце, яке їм об'єктивно належало і належить; по-друге, неупереджено, поза партійними чи ідеологічними міркуваннями визначити й оцінити реальне місце церкви у вітчизняному соціумі.

Як показують соціологічні дослідження, громадська думка, що складається з представницького масиву віруючих, невіруючих і не менш показового для нашого суспільства масиву тих, хто вагається між вірою і невір'ям, у своїй більшості відводить Церкві позитивну роль у сучасному українському соціумі, виявляючи значну частину таких громадян не лише серед віруючих (68,3%) та тих, хто вагається (40,8%), але й серед невіруючих (18,1%). За даними соціологічного моніторингу, що ведеться Інститутом соціології НАН України щорічно, починаючи з 1994 року, соціологічний ряд щодо рівня довіри церкві та духовенству («цілком довіряю» та «переважно довіряю») за останні 10 років змінився з 35, 6% до 42,9%, що вражає на тлі низьких показників чи відвертого падіння довіри до переважної

більшості інших суспільних інституцій. Особливо помітним є ріст цього показника, починаючи з 1999 року, що є фактом, хоч на це є свої причини, нерідко ситуативні, скоріше пов'язані з розчаруванням, а то й втратою віри громадян у продуктивну діяльність всіх інших, зокрема новостворених або істотно оновлених, суспільних інституцій, аніж із заслугами власне Церкви, та й незнанням більшістю сучасної Церкви, неконтактністю з нею.

Реальне місце Церкви у сьогоденній світській державі Україні, при створенні останньою їй економічних, соціальних, юридичних, інформаційно-ідеологічних умов для реалізації релігійної свободи у порівнянні з іншими суспільними інституціями, слід означити як досить високе і значиме. Це зумовлюється: 1) становищем в нашій країні багаточисельних недержавних організацій; 2) реальним чи потенційним духовним впливом на значну частину суспільства; 3) вагомою присутністю у вітчизняній, національній історії, культурі, традиціях, в цивілізаторському процесі на українських землях, у формування етнічної ментальності.

Водночас, це місце Церкви в суспільстві в багатьох аспектах досить суперечливе, оскільки на практиці виявляється значною мірою декларативним, обмеженим виконанням нею її прямих функцій чи функцій модного суспільного, національного декору; не завжди підтверджується реальною присутністю церкви у сучасних знакових для України політичних, суспільних, духовних, культурних подіях, процесах. На місці і значенні Церкви в суспільстві, її суспільному іміджі продовжує негативно позначатися стан розколу в православ'ї України, декларації, але не вирішення питання про Єдину Помісну Церкву тощо.

Інститут Церкви в Україні, на нашу думку, рухається і займає у вітчизняному соціумі місце, яке на сьогодні займають Церкви в суспільствах провідних країн Європи. Немає особливих підстав прогнозувати якісь істотні зміни ситуації щодо посилення голосу Церкви в суспільно значущих, але суто світських проблемах, особливо зважаючи на теперішні тенденції в становищі церков у Європі і світі.

Громадянська релігія як корелят громадянського суспільства в Україні

(д.філос. н. А. Колодний)

Згідно концепції американського дослідника Р.Беллі, під громадянською релігією (ГР) постають такі релігійні виміри, які мають місце в житті кожного народу і за допомогою яких він інтерпретує свій історичний досвід у світлі трансцендентальної дійсності. В ідеологічній системі ГР власне релігійні елементи зведені до мінімуму, а релігійна лексика, символи, фразеологія й культові елементи використовуються для впровадження цілком земних завдань. В культову систему ГР включається й інаугурація президента країни, і поклоніння національному прапору та гімну, і шанування видатних осіб свого народу, місць визначних подій в його історії, і організація національних свят, різних церемоній тощо. «Священними писаннями» для них є конституція країни, твори видатних духівників нації.

ГР не конкурує з трансцендентними, а своєрідно вибудовується над ними, закликаючи всіх віруючих (і навіть невіруючих) поклонятися Всевишньому. В рам-

ках ГР кожна людина зберігає за собою право водночас по-своєму, конфесійно виявляти це поклоніння. Характерною ознакою ГР є апеляція до божественного провидіння і заступництва, яка може виявлятися на індивідуальному, державному і наддержавному рівнях.

Для формування в Україні ГР наявне міцне підґрунтя. Насамперед, це поліконфесійність країни, відсутність в ній абсолютного і повсемісного домінування якоїсь однієї конфесії чи церкви. Цьому сприяє не лише багато вікова поліконфесійна релігійна історія українського життя, а й домінуюча серед українців міжконфесійна толерантність, діюче протягом всіх років нашої незалежності високою мірою демократичне законодавство про свободу совісті, зорієнтованість України на входження в різні світові та європейські структури, в яких свобода віросповідань постає як важлива гуманістична засада державотворення.

Громадянська релігія у першому варіанті її функціональності повністю корелюється з основами того громадянського суспільства, яке вибудовується в демократичній Україні. В разі її утвердження вона відверне прагне деяких церков на статус державних чи єдинонаціональних, зніме суперництво між ними, прагнення до прозелітизму, відокремить не лише Церкву від Держави, а й Державу від Церкви. ГР знівелює концепції «єдиноїстинності» якихось релігійних систем, постане в ролі своєрідного буфера в міжконфесійних протистояннях. Певною мірою процес її формування в Україні вже йде. Про цьому, як зазначає той же Р.Белла, пристосовуючись до нового співвідношення релігійного і світського в сучасному суспільстві, історичні релігії «мають знайти сили для того, щоб здобути свою власну роль як приватної добровільної асоціації й визнати, що це не суперечить їх ролі як носія вищих цінностей суспільства» (Цит. за: Американская социология. – М., 1972. – С. 277).

Неовіруючі України в контексті сучасних етноконфесійних процесів

(д.філос.н. Л.Филинович)

Поява НРТ в Україні збіглася із її етнонаціональним відродженням, що актуалізувало питання включення неовіруючих до нового культурного і політичного контексту, зв'язку їх релігійної належності з національним самовизначенням.

Результати соціологічного опитування свідчать, що неовіруючі не ідентифікують себе із українською традицією: ні мова, ні релігія, ні самосвідомість, ні відчуття історичного зв'язку поколінь не характерні для них. Визнання себе українцями постає скоріше як належність до держави, її території, ніж до певного народу. Як правило, нинішні члени НРТ – денационалізовані елементи колишньої комуністичної епохи, яка виховала з них стійких інтернаціоналістів з елементами шовінізму (для росіян) і вторинності, меншовартості (для українців). Цим людям притаманна так звана радянська ідентичність, ідеологічна і політична за своєю природою. Але і ця, радянська, ідентичність була зруйнована під час перебудови. Природно, що в процесі входження в новий культурно-історичний контекст почалися пошуки втрачених або творення нових ідентичностей.

Вибір нетрадиційного віросповідання, а отже й релігійної громади, ніяк не пов'язаний з пошуками культурної ідентичності у формі національного самовизначення. Він спирається на внутрішні мотиви духовних пошуків, в т.ч. й релігійних. Неовіруючі не цікавляться своєю національною належністю, ніяк себе з національним не пов'язують, вважають, що світове громадянство вище від національного, що метою життя є не мирське, а виключно духовне, потустороннє. Тому на питання: чи приводить участь в НРТ до кризи і руйнуванню традиційної культурної ідентичності їх віруючих? потрібно відповісти негативно: як можна зруйнувати те, що не існує?

В процесі етнонаціонального самовизначення неовіруючих помітну роль відіграє політична орієнтація останніх. Вони в переважній більшості виступають або космополітами з симпатіями до країни виникнення неоруху, або інтернаціоналістами радянського типу, які тісно пов'язані з усіма колишніми радянськими республіками, переважно Росією. Туга за втраченою СРСРівською єдністю не вписується в демократичні намагання України будувати незалежну державу.

В багатосвітоглядному суспільстві наявність неовіруючих не є загрозливим фактом, якщо б вони не протистояли традиції, існуючи з нею в одному інформаційному, економічному, політичному, ідеологічному та аксіологічному просторі, де вони взаємодіють, створюючи нову Україну, як на рівні суспільства, суспільної свідомості (часто конкуруючи, тому виключаючи один одного, а не доповнюючи в соціальному полі), так і на рівні окремої людини, її свідомості і душі (коли вона стоїть перед вибором - традиція чи НРТ). Діяльність НРТ часто носить небажаний для домінуючої культурно-релігійної традиції характер, оскільки розмиває і послаблює останню, на якій базується цілісність суспільства, його традиційні цінності, психологічна стабільність. Поруч з цим посилюється вплив чужих політиків і чужих ідеологій, зростає кількість потенційних віруючих – послідовників традиційної церкви, спостерігається певний відтік представників культурно-релігійної більшості в НРТ.

Враховуючи те, що релігійні меншини ніколи не стануть більшістю, а вибір нетрадиційного віросповідання завжди буде долею для небагатых, НРТ та їх прихильники залишаються маргіналізованим явищем. Але при цьому вони виступають ферментом для релігійної традиції, яка вимушена переосмислювати себе в оновлених формах. Присутня в НРТ ігноранція свого національного контексту разом з тим включає актуалізацію чужого національного здобутку, що може послужити поштовхом для пізнання своєї власної культури, усвідомлення своєї власної автохтонної ідентичності.

Співвідношення релігії і культури: історичний досвід й сучасна парадигма

(к.філос.н. О.Саган)

Зазначене співвідношення залежно від світоглядних позицій по-різному оцінюється дослідниками. Якщо культура – це все створене людиною, то й релігію можна визначати як елемент культури. Майже протилежна оцінка наявна у тео-

логів, які виходять із того, що релігія – результат божественного об'явлення. Класичною нині є формула о.Павла Флоренського про культуру як побічний результат розвитку релігійного культу. Протистояння цих концепцій й донині залишається актуальним.

Сучасна парадигма співвідношення релігії та культури, на наш погляд, неможлива без її структурно-функціонального аналізу. Останній дозволяє нам констатувати, що із всіх складових релігійного комплексу ідеологічний фактор залишається присутнім у більшості явищ культури. Адже релігійні основи має переважна більшість тих свят і обрядів, які нині приймають вважати світськими (Новий рік, Жіночий день тощо). З іншого боку, наявність саме релігійного підґрунтя можна розглядати також і як чинник стійкості цих свят у суспільстві. Відтак, секуляризація культури підміняється її деінституалізацією, а із введенням і розвитком таких понять як світська і громадянська релігії масив винятково світських обрядових та мистецьких явищ максимально звужується. За аналогією із структурним взаємозв'язком можна розглянути й функціональний рівень взаємодії релігії і культури.

Тому співвідношення релігії і культури слід розглядати перш за все на рівні філософії культури і філософії релігії (розуміння парадоксальності людського буття), культурної і релігійної антропології, соціології тощо. Це дає нам можливість вивчати зміну релігійних вірувань як певну зміну культурних епох, з іншого боку – показати, що зміна цих вірувань стала можливою завдяки зміні наявних соціодинамічних моделей, архетипичних ситуацій тощо.

Релігійний чинник відіграв неоднозначну роль в розвії української культури, а тому його оцінка в даному ракурсі можлива лише за умови конкретно-історичного розгляду. Базовими пунктами при цьому є аналіз ролі релігійних інституцій у збереженні мови, розвитку образотворчих мистецьких традицій, закономірностей самовідтворення та якісного перетворення постійних компонентів культури чи навіть культурного космосу індивіда й суспільства в цілому.

Моральні стереотипи традиційних релігійних культур у формуванні особистості

(к.філос.н. Г.Кулагіна)

Формування особистості, в тому числі – несвідомого морального почуття, відбувається під час активного свідомого і несвідомого вибору, засвоєння певної культури. Те, як людина сформує себе залежить, з одного, боку від того, що їй пропонується, а з іншого – від того, що і як вона вмє обирати.

М.Л.Покрасс називає деякі ідеали людства антигуманними, бо ними виступають моральні стереотипи, що забороняють ініціативу, свободу, творчість. До них психолог відносить моральні стереотипи, які активно функціонують у традиційних релігійних культурах й обумовлюють соціальну поведінку особистості. Це такі стереотипи, що: забороняють жіночу ініціативу; обумовлюють так звану «чоловічу» мораль; формують страх і заперечення людського егоїзму; забезпечу-

ють оцінний підхід до факту «свого» і «чужого» існуванні; культивують нещастя; протиставляють духові – тіло; протиставляють суспільне особистому; протиставляють побут – виробництву; не дозволяють культивувати ініціативу й індивідуальність.

Вік більшості традиційних релігій налічує не одну сотню, то й тисячі років. Стереотипи людської поведінки, що формувалися за конкретних історичних умов значно впливають на світовідчуття сучасної людини.

З іншого боку, такі поведінкові стереотипи, як звички, звичаї, свята, обряди є складовою більш широкого поняття «традиція». Остання, виступаючи родовим поняттям відносно до поведінкових стереотипів, визначає їх сутність, що постає образом життя людини, її невід'ємною частиною. На рівні узагальнення, під традицією можна розуміти відображений у стереотипах груповий ефект, який акумулюється і відтворюється у різних групах людей та у поведінці окремих індивідів. При цьому слід враховувати індивідуальний життєвий досвід певної людини, що може суттєво відрізнятись від групового за формою, але зберігати свою сутність. Звідси виникає потреба розмежовувати вплив традиції на соціальну групу й на індивіда.

Психологічні механізми втілення традиціоналізму відображають ідею соціального, етичного, релігійного й загальнокультурного нормативу. Вони однопорядкові з такими фундаментальними етико-психологічними поняттями, як гуманність, належна справедливість, розумність, благонадійність тощо. Психолого-соціальна поліфункціональність традиції під час якісного відбору і консервування колективного досвіду в організації суспільного життя й гармонізації поведінки окремої людини дозволяють порівнювати її роль у соціумі з еволюцією у живому світі.

Таким чином, стереотипи, що лежать в основ традиційних (в т.ч. й релігійних) культур, мають бути переосмислені з врахуванням нових знань наук про людину, що сприятиме подальшому особистісному її розвитку, отже, в цілому, розвитку прогресу та цивілізованості суспільства.

Кореляція релігійно-духовних і культурних орієнтацій сучасних українців

(к.філос.н. О. Недавня)

Дія культуротворчих функцій релігійних інституцій, що виявлялися в минулому, «закодована» у менталітеті навіть цілком секуляризованих, далеких від релігії сучасних українських громадян. Можна говорити і про аналогічний (хоч і в інших формах) сучасний вплив Церков на тих українців, які тією чи іншою мірою під нього підпадають.

Нині у масиві культурно-цивілізаційних орієнтацій стало можливим вичлени-ти їх суспільно-політичні компоненти. Показовим тут є аналіз кореляції саме релігійно-церковних орієнтацій та суспільно-політичних й культурних уподобань українських громадян. Так, за даними опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова (2002 р.), у власних політичних переконаннях «враховують позиції своїх релігійних організацій 24% вірних УГКЦ (переважно – 14,4%;

частково – 9,8%). У православних цей показник втричі нижчий – 8,5%. Знаючи ставлення до різних політичних питань провідників та кліру християнських Церков в Україні, міру і зміст їх того чи іншого відношення до політичних подій, можна цілком обгрунтовано припускати, який саме вплив мають вони у цій царині на своїх вірних. Щоправда, навіть серед греко-католиків тільки чверть пастви визнала вплив щодо своїх політичних поглядів відповідної позиції своєї Церкви, а приблизно лише кожний десятий член православних Церков – й поготів, начебто, не відображає «політичного портрету» православного населення. Однак, політичні смаки різних регіонів України, де переважають ті чи інші Церкви (принаймні, історично) – загальновідомі. Певні відмінності прослідковуються і у сфері культури відносин. Зокрема, це стосується порівняно більшого визнання «культури життя»: « Сприймають життя як дар Божий і заперечують право людини позбавляти себе життя 76,5% респондентів у Західному регіоні країни – і близько 50% в інших регіонах; заперечують законодавчий дозвіл на евтаназію 40% опитаних на Заході – і близько 30% в інших регіонах; повну заборону абортів підтримують 24% населення західних областей (і приблизно вдвічі більше – звуження показників для абортів) – і в середньому 7% в інших регіонах країни». За даними соцдосліджень констатується найбільше наближення власних життєвих позицій «західняків» до релігійних приписів. Зазначається, що відмінність у ставленні населення Західних областей України до Церкви (й духовно небайдужих суспільних й культурних питань) зумовлені не лише історичними особливостями, але й активною соціальною діяльністю Церкви в цьому регіоні.

Отже, аналіз релігійно-духовних (і релігійно-церковних) та суспільно-політичних й культурних орієнтацій українців засвідчує помітнішу християнську та соціальну зрілість тих, хто причетний до сфери виховного впливу ефективно діючих в цьому плані Церков.

Пошук нових духовних цінностей і культурної самобутності неохристиянсько-орієнтованим населенням України

(к.філос.н. В.Титаренко та к.філос.н. П.Павленко)

Постання в українському суспільстві нетрадиційних, у тому числі й неохристиянських, конфесій викликане рядом факторів. Певною мірою навернення частини українців до нетрадиційної релігійності спричинене кризою суспільно-політичного життя, трансформацією світоглядних орієнтирів і знеціненням ідейних дороговказів попередньої системи вартостей.

Особливо привабливими для неофітів стають маніфестації духовних дарів, зокрема зцілення, пророцтва, говоріння іншими мовами тощо. На фоні того релігійного оживлення, що сьогодні спостерігається в Україні, неохристиянський (харизматичний) рух виступає своєрідною формою модернізації традиційних християнських догм і вчень. У такий спосіб фактично еволюціонують конфесії у всьому світі.

Проте навернення людей в лоно нетрадиційних релігій зумовлене ще одним

важливим фактором. Нетрадиційна релігійність своїм універсалізмом відповідає культурним запитам частини українського суспільства (передусім інтелігенції), що не встояла в минулому перед антиукраїнською ідеологічною машиною, яку прокотили по українському народу російський царат і радянська влада, виховуючи з українців такі особистості, які стали чужими щодо почуття національного. Як правило, останні й становлять переважну більшість серед новонавернених до нетрадиційних конфесій.

У випадку з неохристиянським рухом ми маємо справу не з агресією чужих етнічних культур, не з етнічною колонізацією, а з штучною псевдокультурою, що набагато серйозніше, бо ж наслідки її впровадження ще є не до кінця з'ясованими.

Тенденції розвитку сучасних неохристиянських церков в Україні засвідчують їх екстравертність у порівнянні із діяльністю традиційних церков, зусилля яких направлені переважно на подолання внутріцерковних проблем. Формування суспільно-церковних та державно-церковних відносин неохристиянських церков в Україні йде в напрямку досягнення більшої відкритості їх до суспільства, інтеграції їх майже у всі ланки соціальної структури суспільства, зміцнення не тільки вертикалі «людина – Бог», але й горизонтальних зв'язків – «людина – суспільство», «Церква – держава».

Релігійні комунікації в українському суспільстві

(к.філос.н. С. Свистунов)

Поле комунікацій з кожним роком стає все більш напруженим, постійно удосконалюються технології передавання інформації. Проте релігійні комунікації не губляться в цьому глобальному, швидко зростаючому потоці інформації. Навпаки, вони стають все більш вагомими і визначальними в розвитку світової історії.

Релігійна віра для більшості людей знаходиться на латентному рівні. Час від часу вона актуалізується і обсяг релігійних комунікацій певної людини різко збільшується, особливо під впливом глобальних інформаційних технологій.

Попри очевидне зростання масштабів релігійної мережі і зовнішніх виявів релігії можна з певністю говорити про кризу релігії в сучасному українському суспільстві. Головною сферою реалізації потреби у довірі стали для наших співвітчизників міжособистісні стосунки. Водночас зменшується опір глобальним комунікативним тискам. Відомі глобальні процеси призвели до ускладнення комунікацій в етнорелігійному середовищі України.

Важливим етапом став 1989 р. в релігійному житті України. З цього року релігійний світогляд стає пануючим у масовій свідомості населення. Проведений нами в 1988-1997 роках соціологічний моніторинг в Миколаївському педінституті показав, що саме в 1989 р. в анкетах моніторингу з'явилися перші відповіді: віруючий, православний тощо. З цього року Церкви стали не просто суттєвим, а й визначальним джерелом інформації про релігію і, зазначимо окремо, про атеїзм. Виявлено, що надзвичайно швидко - 1989-1991 роки - змінилася віра в комуністичне майбутнє та атеїстичні погляди на віру релігійну. Так, якщо на початку моніторин-

гу в 1988 р. вважали себе переконаними атеїстами, просто атеїстами і невіруючими 68,3% опитаних студентів, то вже в 1991р. - лише 4,9%.

Піком пошуків в Церкві духовного наставника (походів у церкву) був 1991 р. Відтоді молодь поступово почала втрачати інтерес до церковного життя. Її масова воцерковленість так і не відбулася. Про це свідчить зниження рівня поінформованості її про релігію, одержаної в церквах і молитовних будинках у 1991-1997 роках. Виходячи з даних соціологічного опитування, можна зробити висновок щодо трансформації безрелігійного середовища у конфесійно не визначене.

Релігійно-духовні цінності як чинник консолідації української нації

(к.філос.н. С.Здіорук)

Українське суспільство перебуває у стані перманентної роз'єднаності. Її ознаки виявляються в найрізноманітніших вимірах – регіональному, мовному, ідеологічному, культурному, соціальному та ін. Не становить якогось винятку тут і релігійний аспект. Причини його деформованості криються в специфіці релігійстворчого процесу в сучасній Україні. Вкрай негативним на шляху єднання нації є істотне включення конфесійного чинника в політичний процес. Воно зумовлює появу додаткових конфліктогенних «вогнищ», нівелює морально-ціннісний потенціал релігійних інституцій, сприяє посиленню тенденцій до клерикалізації суспільства тощо.

Ускладненості успішного вирішення питання стосовно духовної консолідації української спільноти сприяє факт відсутності в державі релігійної структури, яка змогла б виступити генератором національної ідеї. УПЦ Московського Патріархату, як найбільша православна структура в Україні, неспроможна виконати цю функцію, оскільки перебуває у невіддільному єднанні з Російською Православною Церквою, а відтак постає у нас засобом реалізації політики денационалізації й зросійщення. Такий зв'язок УПЦ МП з РПЦ надзвичайно несприятливий для Української Держави. По-перше, він унеможливує проведення конструктивного діалогу конфесій як необхідної передумови для становлення Помісної Православної Церкви. По-друге, через нього забезпечується присутність в духовному (і не тільки) просторі України російського фактору, котрий, діючи у відповідності до власних національних інтересів, готовий у разі потреби дестабілізуючим чином впливати на процеси стосовно консолідації української спільноти. У чинному стані УПЦ МП виявляється в ролі «п'ятої колонії» в нашій державі.

Враховуючи вищевикладене, постає нагальна потреба у запровадженні низки заходів та прийнятті рішень, спрямованих на перетворення релігійного чинника у надійний засіб духовної консолідації нації.

* * * * *

«Християнсько-військовий рух та душпастирська опіка військовослужбовців в Україні» – таку назву мала V Міжнародна християнсько-військова конференція, яка відбулася 12-14 травня 2004 р. у приміщенні Київського університету туризму, економіки і права. У роботі конференції взяли участь близько 150 учасників, а са-

ме: клірики УПЦ МП, УПЦ КП, УГКЦ, Римо-католицької церкви, представники Всеукраїнського міжконфесійного релігійно християнсько-військового братства, Всеукраїнської громадської організації «Об'єднання християн-військовослужбовців України», представники іноземних організацій християн-військовослужбовців (із США, Великобританії, Канади, Німеччини, Росії), представники українських міністерств, наукових інституцій, українського козацтва та ін. Учасниками були розглянуті питання щодо вдосконалення форм виховного впливу християнського віровчення на морально-психологічний стан та поведінку військовослужбовців; визначення шляхів та заходів, спрямованих на створення військово-священницької служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях; практичної організації душпастирської опіки військовослужбовців; питання впливу християнської роботи на розв'язання соціально-побутових та морально-психологічних проблем у сім'ях військовослужбовців. Учасники Конференції обговорили проблему миротворчості у сучасних військово-політичних конфліктах з позицій християнського віровчення. Обмінялись досвідом роботи серед військовослужбовців і членів їх сімей між релігійними та громадськими християнсько-військовими організаціями з обговоренням шляхів подальшого співробітництва, а також організації паломницьких турів за участю військовослужбовців та членів їх сімей. Під час роботи конференції було обговорено Концептуальні засади душпастирської опіки військовослужбовців.

* * * * *

«Православ'я-наука-суспільство: проблеми взаємодії» – всеукраїнська науково-практична конференція із такою назвою відбулася наприкінці травня у Черкасах. Організаторами заходу виступили Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, осередок наукового товариства ім.Т.Шевченка та Черкаський осередок Українського історичного товариства.

Учасники конференції обговорили проблеми історії православ'я на українських землях, православної духовності в контексті української ментальності, буття православ'я в сучасному українському суспільстві і світі в цілому. Насиченою була також культурна програма для учасників – бажаючі відвідали музей вишитого рушника у Черкаському університеті, з'їздили на екскурсію у с.Субботів. За результатами конференції вийшов збірник наукових доповідей.

* * * * *

VI конференція Європейського відділення Міжнародної асоціації капеланів, які працюють з в'язнями (ІРСА-Еуроге), відбулася з 1 по 7 червня у Талліні. У заході взяли участь 130 представників 29 європейських держав та

керівники світової організації Асоціації. Делегація з України складалась з трьох осіб: диякон Віктор Яценко (Синодальний відділ з питань взаємодії зі Збройними Силами та іншими військовими формуваннями України УПЦ МП; Анатолій Баранов (пастор Церкви Євангельських Християн-Баптистів м.Херсон). керівник досліджень Релігійно-інформаційної служби України Тарас Гринчишин (від католицьких церков України). У рамках конференції відбулися лекції, дискусії, обговорення звітів та планів на майбутнє Асоціації, робота в малих групах. Про обсяг тем, які розглядала конференція, свідчать назви цих груп: служіння у жіночих тюрмах; запобігання злочинності та опіка після ув'язнення; душпастирство; праця з волонтерами; співпраця Церков, які знаходяться у більшості та в меншості; служіння серед наркоманів; структурні відносини між в'язничними капеланами і адміністрацією; служіння для ув'язнених циганів; навчання капеланів, які працюють у в'язницях. «Багато уваги було вділено праці у мультирелігійному та мультикультурному середовищі сучасної Європи, зокрема присутності ісламу, що постійно зростає. Дуже очевидно постала відмінність у проблематиці, що хвилює учасників з різних країн: у Західній Європі сотні капеланів за посадою з різних конфесій скоординовано ведуть працю у в'язницях і переймаються тонкощами цієї роботи, тоді як в Україні, Росії та низці інших держав інститут капеланства досі не існує, а праця серед ув'язнених залишається радше приватною ініціативою окремих священників, які працюють за покликанням. Результатом конференції стало прийняття Декларації, в якій визнано прогрес у реформі пенітенціарної системи, що його досягли у багатьох, зокрема постсоціалістичних, країнах. Водночас наголошено, що усім країнам ще слід багато працювати, щоб повністю втілити в життя європейські стандарти поводження з ув'язненими. Учасники конференції звернулися до усіх країн з пропозицією визнати та підтримати капеланство в'язниць як урядами, так і Церквами, забезпечити можливість отримання духовної опіки в'язнями. Конференція проходила під патронатом Міністерства юстиції Естонської республіки, до складу якого входить уся капеланська служба в'язниць цієї країни на чолі з Генеральним капеланом Ігорем Міллером. Робота конференції завершилася спільною екуменічною молитвою в одному з лютеранських храмів Таллінна. Міжнародну асоціацію капеланів, які працюють у в'язницях (IPCA-WorldWide) було засновано 1985 р. Сьогодні вона об'єднує сотні священників, які опираються на широке коло волонтерів. IPCA є радше рухом, аніж організацією, тож кожен священник, що працює з в'язнями, може приєднатись до неї. Тісно пов'язана з екуменічним рухом, у Європі IPCA співпрацює з Конференцією Європейських Церков (СЕС), що об'єднує православних та протестантів, та структурами РКЦ. (*Risuorg.ua*)

* * * * *

Міжконфесійна зустріч і наукова дискусія з приводу православно-католицького діалогу та питання визнання Патріархату УГКЦ відбулася 26 травня в Люблінському католицькому університеті (Польща). Організаторами заходу стали Комісія польсько-українських культурних зв'язків Польської Академії Наук, Студентське коло університету та Університетське душпастирство. На запрошення організаторів в зустрічі взяв участь викладач Київської Духовної Академії УПЦ КП ігумен Євстратій (Зоря). У своєму виступі під час зустрічі ігумен Євстратій відзначив, що настав час в екуменічному діалозі змінити акценти і перевести його з площини спроб досягнення богословської і організаційної єдності у площину співпраці між конфесіями у відродженні духовних і моральних основ християнської цивілізації. «Питання духовності і моралі не можуть роз'єднувати християн, бо моральне вчення і визнання пріоритету духовних цінностей над матеріальними є спільними і для православної, і для католицької Церков, і для історичних протестантських деномінацій. Тому сучасний православно-католицький діалог може бути успішно побудований саме на засадах співпраці конфесій у захисті суспільної моралі та духовних цінностей. Прикладом такого діалогу може служити діяльність Нарadi представників християнських Церков України, до якої входять УПЦ Київського Патріархату, УГКЦ та РКЦ в Україні», – говорить Євстратій Зоря. Торкаючись питання визнання Патріархату УГКЦ ігумен Євстратій сказав, що УПЦ Київського Патріархату вважає його внутрішньоconfесійним. «Наша Церква не бажає втручатися в цей процес, вважаючи, що право Греко-Католицької Церкви звертатися за визнанням Патріаршого статусу до Папи Римського, а право Папи – визнати чи ні такий статус». За словами представника УПЦ КП, Київський Патріархат намагається підтримувати з УГКЦ такі контакти, які сприяли б налагодженню подібного діалогу та допомагали спільними зусиллями духовно відродити українське суспільство на основі традиційних християнських цінностей, бо «обидві ці Церкви мають спільне історичне коріння та займають патріотичну позицію щодо української державності». «Між Помісною Українською Православною Церквою і Українською Греко-Католицькою Церквою існують об'єктивні догматичні та організаційні розбіжності, залишаються не до кінця загоєними рани, нанесені обом Церквам подіями ХХ ст., що виключає тепер їх об'єднання в одну Церкву, але це не повинно зупиняти ні міжцерковного діалогу, ні спільної суспільно важливої праці», – переконаний ігумен Євстратій. Організатори і учасники міжконфесійної зустрічі, на якій були представлені також погляди Греко-Католицької і Римо-Католицької Церков на питання православно-католицького діалогу та визнання Патріархату УГКЦ, висловили своє задоволення її результатами і сподівання на проведення таких заходів і в майбутньому. (*Risuorg.ua*)

* * * * *

Проблеми, що заважають впровадженню викладання богословських дисциплін у загальноосвітніх закладах, обговорили 18 червня священнослужителі,

освітяни та політики у приміщенні редакції газети «Київський телеграф». У Круглому столі, присвяченому проблемі запровадження духовної освіти в загальноосвітні навчальні заклади, взяли участь голова синодального відділу релігійної освіти, місіонерства та катихізації УПЦ МП єпископ Полтавський і Кременчуцький Филип, голова Всеукраїнського православного педагогічного товариства протоієрей Анатолій Затовський, голова Держкомрелігії В.Д.Бондаренко, представник Департаменту вищої освіти при Міністерстві освіти О.В.Курка, оглядач газети «Київський телеграф» О.Анісімов, представники Церкви та співробітники освітніх закладів. Висловлюючи позицію Церкви стосовно викладання богословських дисциплін в загальноосвітній школі, владика Филип, зокрема, зазначив: «Викладання цих предметів не повинно передбачати впровадження обов'язкового відвідування учнями богослужінь. Але вони повинні знати, звідки пішла наша держава, яку роль відіграла православна Церква у формуванні та розвитку суспільства та як вона ставиться до тих процесів, що сьогодні у ньому відбуваються». У своєму слові директор православної недільної школи при Київській духовній академії ієромонах Лонгін (Чернуха) навів приклад Литви, як багатоконфесійної держави, в якій кожна з традиційних конфесій має право голосу в загальноосвітній школі. Між учасниками відбулася жвава дискусія. Представник Міністерства освіти О.Курочка зробив акцент на тому, що «в Україні освіта має світський характер». «Проблема в тому, що ми досі розуміємо відокремлення Церкви і держави по-більшовицьки, – зазначив голова Держкомрелігії В.Бондаренко, – Поняття світськості вказує на те, що Церква і держава не повинні втручатися у внутрішні справи одне одного. Влада повинна законодавчо забезпечувати діяльність релігійних громад, а Церква – морально виховувати кожну окрему людину. Я не розумію, чому священика, який до семінарії вчився у вузі, не допускають в загальноосвітню школу викладати, скажімо, фізику чи біологію». За словами В.Бондаренка, держава називає освіту «світською», щоб запобігти впровадженню богослужбових дій в освітній процес. Він також сказав про доцільність створення загальноосвітніх шкіл, які б патрунувалися Церквою, запропонував провести роботу із виключення елементів агресивного атеїзму з підручників. Учасники Круглого столу висловили негативне ставлення до того, що, на відміну від інших країн, в Україні досі немає меморандуму про співпрацю Міністерства освіти та православної Церкви. Учасники Круглого столу домовилися за допомогою ЗМІ залучити до роботи над створенням фундаментальних програм з духовної освіти для світських навчальних закладів якомога більше небайдужих. (Прес-служба УПЦ МП)

* * * * *

Нью-Ейдж став об'єктом міжнародної наукової конференції у Ватикані 14-17 червня. Організатором її постала комісія у справах сект і нових релігійних рухів з Ватикану. Голова Папської Ради у справах культури кардинал Поль Пупар сказав, що Нью-Ейдж є фальшивою відповіддю на справжні прагнення людини бути щасливою. На думку кардинала, поширення течії, з одного боку, робить

потрібною відкритістю для діалогу, а з другого – постає викликом для ще жвавішого проповідування Євангелія. «Ми мусимо бути дуже уважні з огляду на той факт, що в цьому русі є деякі зерна правди. Втім, як у ньому, так і взагалі в сучасній культурі можна побачити тенденцію до універсалізації всіх релігій. Це є певний синкретизм, який заперечує будь-яке співвіднесення з історією», – зауважив Поль Пупар. При цьому кардинал відзначив, що «для нас, котрі є вірними Христові, це один з найбільших викликів». На запитання про поради для християн, які готові протистояти рухові Нью-Ейдж, Поль Пупар відповів: «Передовсім потрібно глибоко пізнати це явище. Не можна також забувати про молитву і важливо повернутися до визнання центрального місця людської особи.

* * * * *

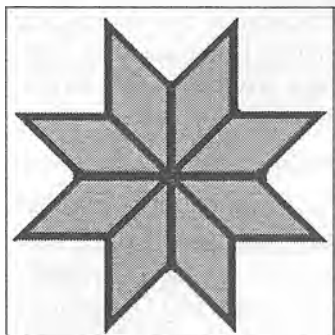
Виставка, присвячена 100-річчю видання Біблії українською мовою в перекладі Пантелеймона Куліша, відбулася у бібліотеці ім.Крупської м.Сум. На виставці були представлені книги з фондів Обласної бібліотеки Сумського духовного училища. У промові на відкритті виставки єпископ Сумський і Охтирський УПЦ МП Йов розповів про історію перекладів Біблії різними мовами. Переклад Куліша став першим повним виданням Біблії українською мовою. Сам Пантелеймон Куліш займався перекладом протягом 30 років. Книги Старого і Нового Завіту він перекладав з давньоєврейської мови і звіряв з церковнослов'янським, російським, польським, сербським і латинським перекладами. Видання здійснило Британське Біблійне товариство у Відні в 1904 р. На виставці були представлені й інші екземпляри книг Святого Письма. Зокрема, Пересопницьке Євангеліє, на якому Президент України присягає на церемонії інавгурації. Цей текст написано від руки 1561 р. в Пречистенському монастирі Рівненської області. (*Risuorg.ua*) Цікаво, що Церква, яка століттями заперечувала й нині заперечує можливість існування Святого Письма українською мовою, намагається «очолити» рух із святкування століття українського перекладу Біблії.

* * * * *

Музейне свято «Я, моя сім'я та Києво-Печерська Лавра» відбулося 31 травня в рамках державної програми «Музей та школа». На території Києво-Печерського державного історико-культурного заповідника відбувся фестиваль дитячої творчості, в якому взяли участь понад 150 дітей. Учасники відвідали виставку з експонатами художньої творчості дітей, подивилися художні номери, підготовлені дітьми, взяли участь у Круглому столі «Учнівські музейні студії». (*Н.Горська*)

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ*

РІДНА ПРАВОСЛАВНА ВІРА**

*Священний символ Рідної
Православної Віри — камінь
Алатир*

Рідна Православна Віра є споконвічною звичаєвою родовою Вірою-Ведою слов'ян-русинів, яка існує на Землі під різними назвами стільки часу, скільки існує рід Синів Сонця і буде існувати вічно допоки живий Рід наш. Рідна Православна Віра Священна і започаткована Богами Прави, які приходили і приходять на Святу землю Руси-України. У Світлу Добу вона єднає нас з Богами, творячи Рай на землі, а у Темну Добу зневіри, роздрібленості та зради справжня Православна Віра стає недосяжною і живе таємно, зберігаючись у побуті та спадковому розумінні дійсності.

Рідна Православна Віра була відкрита українцям живими носіями звичаю, нащадками Волхвів Праславії Поділлі (Праславією зве Поділля італійський хронік XIV ст. Маттео Віллані. Див. Дашкевич Я.Р. Брацлавщина 1352-1354 рр. в італійській хроніці Маттео Віллані // Тези доповідей IX-ї Вінницької історико-краєзнавчої конференції.— Вінниця, 1990.— С. 21-22). Православні Волхви, виконуючи заповіт Предків, повернулися після довгого мовчання, щоб розкрити русинам життєдайні знання і світлу мудрість Родів Слов'янських та надихнути їх до життя за одвічним Поконом Рода і Предків Рідних. Волхви принесли розуміння споконвічних знань Прави, закарбованих на Скрижалях Духу Рода, збережених у сказах, бувальщинах, легендах, піснях та обрядах, охоронених відаючими людьми і переданих їм предками.

Нині, коли світ вступає у період Світанку Сварожого, часу переходу до Ранку Сварожого, Рідна Православна Віра є досконалим шляхом українського народу, тим віднайденим праотцівським світобаченням, яке збереже українців-русинів у новій космічній епосі і виведе до блага.

Православні рідновіри вважають, що світ буде врятований, коли кожна людина повернеться до свого Родового коріння, відновить забуту віру Предків, пізнає Себе та Рід свій і серцем відчує єдність у Роді людському. Бог один і множинний, кожен рід пізнає його у свій час і називає по-своєму, у суті розуміючи

* В кожному новому числі часопису «Сторінка конфесії» надається новий релігійний течії.

** Матеріал підготовлено і надано редакції РП В.Куровським.

одне. Рід людський – Дерево, а народи – різні гілки. Не може гілкам одного дерева між собою чубитися.

Рідна Православна Віра вчить людину жити по Праву у світі Яви, жити у єдності з Природою, розвиваючи Душу, творити свою Божественну суть, очистивши себе і Матінку Землю від бруду та нечистот тисячолітнього пануванням духовної пітьми. Рідна Православна Віра покликана об'єднати духовні, фізичні, матеріальні потуги русинів (українців) для втілення всеохоплюючого прагнення Роду жити по Правді і Справедливості, Вільно та Чесно у власній державі на Рідній Землі.

Православні Воєлхи передрікають перемогу Родового Покону на Русі з одночасним утвердженням національних звичаїв в усіх країнах народів Білої Раси. Тому вони докладають значних зусиль для порозуміння й об'єднання здорових національних сил народу. Вважають, що поразки русинів в минулому були спричинені не відсутністю гідних синів і доньок, а браком істинного розуміння Прави. Тому Рідна Православна Віра ставить завдання перед кожним православним рідновіром духовно та фізично самовдосконалюватись, духовно і матеріально зростати, створювати здорові багатодітні сім'ї, берегти чистоту крові Роду свого.

Основи віровчення

Православні рідновіри вірять у єдиного і багатопроявного Бога – Рода Всевишнього, який народив себе з моря первинного безладдя і порожнечі – Дива. Спочатку з Дива витворилось Око-Рода, Око-Алатир, з якого і появився Першобог та Першоптах Род Всевишній. Вибравши у себе безладдя і морок небуття, Рід Оком своїм прозрів Істину, яка є закони Творення, Руїнування і Збереження. Поєднавши їх у собі, він став Великим Триглавом, який існує у часі та поза часом, у просторі і поза простором, будучи початком і кінцем, причиною і наслідком, джерелом всього суцього і не суцього. Рід з'єднався з Дивом, ставши з ним одним цілим. Тому Рід є у Диві, а Див є у Роді, а все це є Рід

Всевишній. Врівноважуючи лад і безладдя, Всевишній народив із себе Світ -Яйце, Світ Ладу і Сварги – Коло Живого Явлення, яке живе за законами Прави, що уложені Покон Рода Всевишнього. Це Яйце-Вогняне і є Всесвіт, який у Диві постійно множитья, творячи у собі нові світи, а ті світи творять у собі світи. У Роді Всевишнім вічно існують дві протилежності – творча й руйнуюча сили, які змінюють і переходять одна в одну – Білобог і Чорнобог. Це протилежності існування одного цілого – верх і низ, чоловік і жінка, однина і множина. Творячи Всесвіт, Рід проявляє себе своєю жіночим ликом – Матінкою Ладою, яка і є Деревом Роду, та чоловічим – Батьком Сварогом – Великим Вогнем Родового Вогнища. Рідна Православна Віра вчить, що в основі Дерева Роду і будь-якого творення лежить Алатир-Камінь, що палає вічним Вогнем Рода. Дерево те (розгортаючийся всесвіт) є Велика Матінка Лада (Сва, Слава), а Вогонь-камінь той (дух творення) – Сварог (Сварод – Небесний Род, Рід-Рожанич, Лад), творець Всесвіту і сам Всесвіт-Яйце.

Особливе місце у віровченні займає розуміння циклічності розвитку. Нею вогнищани і пояснюють злет та падіння розуміння дійсності, власної віри тощо. Тому є період коли Всесвіт існує, бує і нескінченно тривалий період множитья – час Білобога, і є час Чорнобога, коли Всесвіт, зруйнувавшись, зникає. І так до того часу поки Рід Всевишній не народить нового Сварога. Народження ці безкінечні: ніколи не було першого народження і ніколи не буде останнього. Під час руйнування світу, коли усе в небутті спочиває, Рід-Рожанич, Сварог Небесний до Ока-Рода, Алатиря безсмертного стискається. У час цей Рід Всевишній накопичує у собі силу, щоб нового Сварога (Яйце -Всесвіт) народити. Та від того Рід Всевишній ні більшим ні меншим не стає, а лише Див у ньому збільшується або зменшується, тому що Рід Трисвітлий є єдиним і безкінечним початком, який у вічності перебуває, чи то буянням, чи то спокоєм себе проявляючи. Тому Рід Всевишній початок усіх початків і кінець усіх кінців. Він – єдиний, і ніколи єдність його не зменшується і збільшитися не може. Рід існує сам у собі і ніхто інший не може існувати поруч з ним, а лише у ньому, бо живе він не силою духу чи душі, бо сам він є Душа всіх Душ! Знову творення починається, коли Світло-Вогонь Ока-Рода у п'ятмі ширитися починає, Деревом Рода розростаючись. Сварог до творення нового відновившись з Роду Всевишнього душі праведників викликає, що раніше по Праві жили, а потім з Матінкою Ладою їх народжує. І стають вони Рода частинками – Богами Рідними, світу Прави охоронцями, які Батькові своєму світ творити помагають, кожен за справу свою відповідаючи. Тому у світі все своє призначення має – камінь всякий, рослина і людина. Внаслідок того, що Рідні Боги потребують допомоги, вони народжують людину, яка вважається божественним проявом у Яві. Вогнищанин вважається праведним і вірним сином (донькою) своїх Богів, коли він підтримує справу творення світу, утверджуючи лад на землі. Православні рідновіри вірять, що за допомогою слав Богам, молитов, станів священної тиші (медитації), «спаюючи» свої недоліки підчас праці над собою, вони вдосконалюють свою душу, а відтак і Рід, частиною якого вони є.

Важливе місце у віровченні Родового Вогнища займає розуміння «свого» життєвого призначення, тобто того завдання, з яким людина народилась. Відчувши своє призначення і виконуючи його, вважається, що людина живе по Правді (вірно, оптимально), не роблячи цього, людина живе по Кривді (криво, недосконало і неоптимально). Живучи по кривді, людина шкодить іншим людям, займає їхнє місце і не виконує свого призначення. Вважається що чим більша кривда, тим «важче» стає душа і після смерті вона вже не попадає у Праву. Будучи обтяженою кривдою, вона прямує у Наву (нижній світ), де має можливість переглянути своє життя і сутність існування. Після цього душі знову мають можливість народитись у Яві (фізичному світі). У Рідні Православні Вірі всі Рідні Боги – Сварог, Лада, Перун, Світовид, Велес та інші – це іпостасі і прояви Рода, який на різних рівнях проявляє себе у жіночих і чоловічих проявах, що мають різні назви. Так, Велика Мати Лада на земному рівні проявляє себе Макошею (Матір'ю Сирою Землею, Покровою), Лелею, Долею та усіма іншими жінками, які є проявами її. Сварог постає для людства у вигляді зоряного неба і символізує собою образ Великого Батька, що проявляється у дітях своїх Богах-Сварожичах. Всевишній Рід є скупю Богів Рідних, що взаємодіють один з одним, створюючи Вічність, заради єдиної мети і будучи суть одним. Тому Всевишній визначає призначення і найкраще застосування кожного явища, яке у ньому є. Православні рідновіри завжди відзначають, що Бог є один, але проявляється він у множенні, а якщо трапиться людина, яка цього не розуміє і буде це нерозуміння постійно стверджувати, то вона має бути відлученою від Віри, вигнана з роду. Вогнищани переконанні, що вони завжди будуть жити щасливо і в злагоді, якщо будуть дотримуватися Покону і слухати своїх духовних провідників, через яких Всевишній Род дає істинні знання, усвідомлення себе і достаток.

Віровчення Рідної Православної Віри викладене у «Поконі Рода Всевишнього» та «Заповітах Пращурів», які являють собою короткі народні вислови, що стосуються усвідомлення людиною себе, свого роду, душі духу, місця людини у світі та суті всесвіту загалом. Вони записані з слів попередніх поколінь подільських знахарів-віщунів, до яких належать самі засновники-відроджувачі. Найбільш важлива частина цих карбів з відповідним тлумаченням подається у вірознавчій книзі Родового Вогнища «3 Богами у Триглаві». У Поконі Рода Всевишнього стверджується, що мудрість Руської Віри – Веди Святої (Покону) була передана Праотцю Орію Рідними Богами Прави. Тому Покон постає збіркою законів (приписів) Прави, по яких діє та розвивається весь Всесвіт і відповідно повинна жити людина. Внаслідок того, що Покон Рода Всевишнього вважається закарбованими на Скрижальх Духа Роду (тобто є складовою духовної субстанції буття), то не всі мають до них доступ, а лиш Волхви, які пройшли ряд посвят (ініціації), отримують здатність їх «читати» (чи то витлумачувати), знаходячись у зміненому стані свідомості, після чого вони записуються для нащадків. Вважається що кожний православний вогнищанин (рідновір) відчуває і розуміє їх «серцем», у «душі своїй» (наприклад, у вигляді совісті). Залежно від кількості перенароджень (реінкарнацій), глибина їх сприйняття та потреба застосовувати є різною.

Це пов'язано з тим, що, згідно вчення Рідної Православної Віри, душа людини життя за життям вдосконалюється, проходячи стан мінерального, рослинного, тваринного і зрештою – людського життя. У стані людини душа проходить етапи розвитку (теж через пренародження), будучи непосвяченим, господарем – вогнищанином, воїном – вогнищанином, жерцем-вогнищанином. Протягом кожного втілення людина для того, щоб піднятися на вищий щабель розвитку, повинна пізнавати на своєму рівні закони Прави. Закони одні для всіх, але кожен рівень (господаря, воїна, жерця) має особливості застосування. Благодійно пройшовши рівень духовного провідника (жерця, відаючого, Волхва), душа вже не народжується у Яві (матеріальному світі), а починає жити у Праві (духовному світі) у вигляді Доброго Духа, який з часом стає Богом (вищою частиною Рода).

Вони звуть себе православними русинами

Минуло більше тисяч років після хрещення Руси-України. Офіційне запровадження чужинської віри змусило її Волхвівські роди піти у підпілля, для того щоб зберегти нащадкам Покон-Звичаї Віри Руської, Віри Prawoї, Віри Славної. Минали роки та покоління за поколінням нащадки Волхвів передавали з вуст в уста своїм дітям істинне розуміння дійсності. 15 червня 7511 (2003) р. на Священній горі Богит зібралась Радетелі (хранителі) Покону-Звичаю Рода і, виконуючи Заповіти предків, після величного Священного Обряду Заклику Богів сповістили, що розпочинається Світла Доба перемоги Правди і Справедливості. Це дійство ознаменувало перехід з прихованої (від злих очей) форми розвитку та збереження віри русинів на проповідництво і масове поширення. Так було явлене широкому загалу Родове Вогнище Рідної Православної Віри. Воно покликане відкрити той великий спадок, який залишали по собі наші Предки. Подільські, Закарпатські та Запорозькі Роди зберегли священне розуміння Покону та внутрішню суть обрядів і звичаїв українського народу, які у різних неусвідомлюваних формах завжди були та залишаються у побуті та релігійній практиці українців.

«Ми віримо в Рода, Ми творимо Рід, Ми живемо Родами. І той рід зветься Родом Руським, Родом Руси, Руси Синів – Русинів. Етніонім «українці» був створений галицької та наддніпрянською інтелігенцією в сер. XIX ст. з метою чітко

відокремити та унеможливити асиміляцію родів наших східними сусідами, що йменували себе «руськими». Оскільки сьогодні такої небезпеки немає, то ми мусимо повернути собі своє споконвічне прадавнє ім'я, яке носили покоління наших прадідів – говорять про себе православні рідновіри.

В той же час вони абсо-

лютно не заперечують право і потребу кожного українця йти власним шляхом духовного розвитку. Прадідівська віра у Праву ніколи не зникала. Її здолати неможливо, адже вона є живою душею народу, а не просто тимчасовою ідеологією. Рідна Православна Віра – це Веда (Відання), знання про сутність Всесвіту і закони, за якими він побудований. Ці знання дозволяють вдосконалювати душу й тіло кожного русина, даючи йому душевну рівновагу, радість і щастя буття. Прагнучи панувати над Руссю, продажні князі-покручі віддали українців-русинів на поталу і духовне загарбання. Проте ні примус, ні тортури влади не змусили народ прийняти чужовір'я. Тому загарбники пішли на підступ, підмінюючи поняття та привласнюючи собі звичаєві назви і обряди. Так Род став Саваотом, Велика Матінка Лада – Дівою Марією, Дажбог – Христом, Велес – Миколаєм, Перун – Ілією Громовержцем, Макоша – Параскевою П'ятницею, Великдень Ярила – Пасхою та інше. Це спричинило поступову втрату змісту рідних обрядів і назв, що призвело зрештою до спрощення Первинної Праведичної віри Предків. Хрещення Русі Володимиром стало яскравим свідченням, в яке глибоко провалля скотилося відання людей про народження і побудову Всесвіту та місце в ньому Людини. Тисячоліття сну, очікування Весни Духу, щоб знову проросло і заколосилося зерно Рідної Віри, вже минуло. Сьогодні арії-русини-українці вже усвідомили початок нового підйому і розквіту Рідної Духовності. Як і їх Предки, вони гордо називають себе православними русинами.

Що ж розуміють православні русини під термінами «Права» і «Слава»? Звичаєві уявлення русинів-українців тлумачать священне поняття «Права» як сукупність Божественних Законів, що керують («правлять») Всесвітом. Права виступає найвищим розмаїттям буття, своєрідною кроною Дерева Рода (світ, у якому мешкають Боги). Споконвічне українське слово «Прав» лягло в основу таких священних понять як: справедливий, правда, правило, праведний, правитель. Водночас саме слово «правда» мало безліч значень – звичай, закон, присяга, справедливість, суд, істина, доказ та ін. В найдавнішій писемній мові білої раси – санскриті – є такі слова: права – той, що витає в небі; правата – дух, подих; правароса – дощ (дослівно; «роса Прави»). Поняття Прави як універсального закону руху Всесвіту у Рігведі позначається словом «Рита», тобто Покон-Звичай (закономірність), згідно з якою хаос (безлад) перетворюється в ієрархічно структурований космос слов'ян – Лад. Слов'янська Права (Рита) виступає внутрішньою суттю усіх обрядів і звичаїв. Розуміння Прави дозволяє усвідомити таємницю предківського культу Рода.

Друга складова словосполучення Православ'я – «Слава», слово не менш звичаєве, ніж «Прав». Слава – це ім'я Богині, котра супроводжує достойних воїнів, які загинули на бранному полі. Слава є проявом Великої Матері Лади. Про Матір-Славу сказано: «Б'є крилами Мати наша Слава і велить нам йти до січі, і маємо йти. І немає нам ні до банкету, ні до ества борошняного, ні до м'яса смачного, і маємо спати на сирій землі і їсти траву зелену, доки не буде Русь вільна і сильна». Слава – це шлях, заповіданий русинам Рідними Богами, який знаменує собою усю сукупність позитивних якостей людини, що дозволяють їй піднятися на вищий

щабель розвитку душі – життя у Праві. Рідко яке руське ім'я не містить у собі частинку «слав». З часом навіть назва обрядів вшанування Слави – славлення – стала поняттям, яким позначають звернення та заклики до Богині, та й загалом молитва і богослужіння – славлення Рідних Богів. Позаяк богослужіння і обряди (особливо колядування, щедрування) відбувалися з піснями, то саме ці ритуальні пісні теж називались «славами» або «славнями». Таким чином стає зрозумілим, що звичаєвий, прихований зміст поняття «Православ'я» дослівно розуміється як «Право славити», тобто визнавати, розуміти і прославляти Божественний Закон Праву, вміло застосовувати його у земному (Явному) житті, прославляти (оспівувати), творячи обряди для Рідних Богів світу Праву. Саме у такому розумінні вживалося це поняття у родовій вірі русинів.

До сьогодні християнська церква широко використовує терміни, взяті з Родового Покону: слава, славлення, славословлення, в тому числі назву «Православ'я». Літописи переконливо свідчать, що християнство прийшло на Руські землі під назвою «віра Христова» та «правовір'я». Внаслідок того, що досі не проведено широких історичних та релігійнознавчих досліджень терміну «ортодоксіс», себто «правовір'я», характерного для східної церкви з VIII ст., і раптової заміни його терміном «православ'я», що сталось на землях лише слов'янських народів.

Історична дійсність, на думку Родового Вогнища, є такою: християнство на території України-Русі дуже довгий час іменувалось найрізноманітнішими епітетами, але аж ніяк не «православ'ям». Літописи показують, що князів, які запровадили і дотримувались нової віри, звать «христолюбивими», «християнами», саму ж нову релігію – вірою Христовою, святою вірою, істинною вірою, новою вірою тощо. Офіційною і найживанішою в тодішніх церковних та князівсько-дружинницьких колах стає назва «правовірна віра християнська». Ось як звертаються князі Всеволод і Мстислав до горожан перед обороною Володимира від татар: «Брати! Ліпше нам померти перед Золотими Воротами за святу Богородицю і за правовірну віру християнську». Теж саме говориться і в інших випадках оборони «віри християнської». Дуже промовисто говорить про йменування християн митрополит Кипріан в XIV ст.: «Кто же христиани и святым именем Христовим именуяся, смеет дрязнуги инако глаголати?» . Вищий церковний ієрарх України абсолютно вірно вказує, що християни іменуються іменем Христовим.

Натомість з першої чверті XV ст. ми помічаємо раптовий перехід церковників на використання терміну «православ'я». І.Срезневський відзначає, що вперше цей термін зустрічається в «Посланні митрополита Фотія Псковського» під 1410-1417 рр. Словосполучення «православне християнство» вперше зустрічаємо у Псковському 1-му літописі під 6958 (1450) роком. Окремі джерела, датовані XV-XVI ст., інколи подають це слово на означення східного християнства в XIV ст. Науковці ж з'ясували, що вони є відредагованими (як-от «Житіє митрополита Петра», яке датується 1380 р., але збережене лише у списку середини XV ст.). Помітно, що не всі церковники із заохоченням сприймали новий термін. Той же Псковський 1-й літопис під 6936 (1428) роком пише про литовського короля Вітовта: «Отступник правоверныя веры христианския».

З'ясування християнським кліром цього і подібних церковних термінів в Україні не припинилось і дотепер. Отець Кость Панас у своїй книзі «Історія Української Церкви» відверто неправдиво пише: «У той час (1261 р. – авт.) зустрічається слово «православ'є» в Галицько-Волинському літописі, в розповіді, що «папа Інокентій кинув клятву на хулителів православ'я». Тоді як в дійсності літопис зазначає: «Папа Інокентій кинув клятву на тих, які б хулили правовірну грецьку віру», про що зазначає М.Грушевський у своїй «Історії України-Руси». Запозичене поняття остаточно так і не прижилось у церкві, залишившись глибинно народним. Саме тому в нинішніх церковних виданнях можемо прочитати взаємозаперечуючі положення на кшталт: «Православ'я – це правдива віра, це сама істина»; Православ'я – це Прави славлення, правдива віра – це правовір'я, або ж, по-грецьки, ортодоксіс.

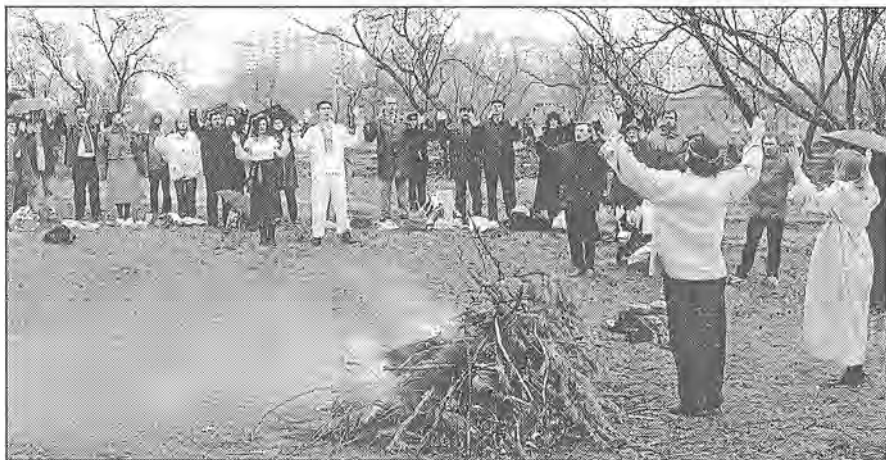
Викладеними вище фактами оперують православні русини доводячи те, що правовірне християнство нічого спільного не має з Православ'ям – давнім релігійним вченням українців-русинів. Слово «ортодоксіс» в точному перекладі з грецької означає «правовір'я». Саме так називали свою віру перші християни України.

Історія становлення Родового Вогнища Рідної Православної Віри

Родове Вогнище – це об'єднання громад та сповідників Рідної Православної Віри в Україні та поза її межами. Як стверджують православні Волхви, Родове Вогнище довгий час було потаємним об'єднанням носіїв Родового Покону, які не зрадили Рідну Віру і зберігали її в своїх родах з покоління в покоління. Після кривавого хрищення Волхви покинули Київ та осіли в непрохідних лісах і віддалених від столиці краях. Одним з таких країв була Праславія, де у XII ст. Волхви створили свою державу – Болохівське (Волхвівське) князівство (Наливайко С. Індорарійські таємниці України.– К: Просвіта, 2004. – С.241). Тут ще довгий час проводились родові обряди, що довів своїми археологічними розвідками Б.Тимошук. (Див.: Тимошук Б.О. Культурний центр на Збручі // VII Подільська історико-краєзнавча конференція (секція археології). Тези доповідей.– Кам.-Под., 1987. – С.41). Був створений величезний комплекс святилищ у Медоборах, де чи не кожна гора була місцем вшанування Всеєдиного Рода у різних проявах його. Центральним було святилище на горі Богит, що неподалік села Городниця (Гусятинський р-н, Тернопільська обл.). То є єдина в Україні не сплюндроване християнами святиня наших предків. Православні рідновіри вважають, що на горі Богит знову спалахнуло невга-

«Нащадки волхвів на горі Богиті»

*«Свято Великодня, Різдва Ярила
у київській громаді»*

сигме Родове Вогнище, яке було потаємним братством хранителів давньої віри-веди. Цю гору вони вшановують як найсвятіше місце своєї віри, місце сили та домівку для кожного православного, що гідний нести знання Богів у світ.

Родове Вогнище почало діяти у 2001 р., як громадська організація «Характерне козацтво». Характерне козацтво було покликане привнести споконвічний світогляд русинів (українців) в молодіжне середовище. Волхви навчали, що лише незаангажована молодь, вихована на гарних українських сімейних традиціях, спроможна сприйняти та возвеличити древню Віру Предків.

Весь час Характерне козацтво діяло одночасно, з суто виховною спрямованістю, також і як релігійна організація рідновірів. Всі великі свята козаки і козачки проводили на священній горі православних русинів – Богит. Окрім того відвідувалися святилища Бакоти, гори Сокіл та Баба, Святе Озеро, що у Хмельницькій області. 2 березня 7510 р. (2002) було проведено перше відкрите освячення немовляти (Мирослава Миколаїва) за обрядом Рідної Православної Віри.

Та вже починаючи з 2002 р. Волхви спрямовують характерних козаків на створення та реєстрацію в органах державної влади власне релігійних громад сповідників Рідної Православної Віри. Першою з'являється Кам'янець-Подільська громада «Джерело Рода» (2002 р.), потім – Київські громади «Київська Русь» (2002 р.) та «Покон Рода» (2003 р.), Хмельницька – «Алатир» (2003 р.), Запорізька – «Дажбоже Запорожжя» (2003 р.), Черкаська – «Уличі» (2003 р.), Сарнівська – «Світовит» (2004 р.). З'являється багато поодиноких сповідників та прихильників. Це спонукало Волхів скликати у травні 2004 р. Віче Рідної Православної Віри. Для участі в ньому прибули представники 18 рідновірських громад з 10 областей України (загалом – 54 особи). Зокрема, окрім названих вище, громада «Дажбожичі» (м.Кам'янець-Подільський), громада «На-

щадки Перуна» (Хмельницька обл., м.Городок), громада «Сварог» (м.Севастополь), громада «Богатирська козацька Барвіностинківська паланка» (Полтавська обл., м.Барвінкове), громада «Сварга» (м.Запоріжжя), громади «Арій» та «Коло Свароже» (м.Нікополь, Дніпропетровська обл.), громада «Стражі Гір» (м.Ужгород), громада «Текуча Дана» (с. Текуча, Уманський р-н, Черкаська обл.) громада «Праславія» (м.Хмельницький), громада «Земля Макоші» (с.Сидорів, Гусятинський р-н, Тернопільська обл.), громада Рідної Православної Віри (м.Чортків, Тернопільської обл.). Участь у Вічі, в якості гостей, взяли також громади «Православа» (м.Нікополь) та «Святославичі» (м.Харків).

Організаційна структура Родового Вогнища

Головою Родового Вогнища Рідної Православної Віри є Верховний Волхв Володимир (Куровський), обраний на цю посаду 22 травня 7512 р. на Вічі православних рідновірів. Голова Родового Вогнища скеровує свою діяльність об'єднання громад Рідної Православної Віри. В його обов'язках стоїть розвиток та становлення Рідної Православної Віри як Всеукраїнської конфесії, представлення Родового Вогнища на міжнародному та загальнодержавному рівні. Сфера діяльності Голови Родового Вогнища є зовнішньою. Для ведення внутрішньої діяльності він призначає двох заступників – Хранителя Веди Православної і Хранителя Віри Православної. У обох Хранителів у відання є три управи, головою однієї із яких є сам Хранитель. На I-му Вічі Рідної Православної Віри було створено 6 Управ.

Хранителем Веди Православної на Вічі було обрано Старосту Київської громади «Покон Рода» пана Світозара (Петра Матвієнка). У його віданні знаходяться три Управи: правового захисту та економічного розвитку; духовного цілительства; духовного мистецтва. Головою першої з них є сам пан Світозар.

До відання Управи правового захисту та економічного розвитку відносяться питання юридичного захисту Родового Вогнища, забезпечення правової діяльності конфесії, розвитку економічної бази, створення підприємств та організацій для фінансового забезпечення Родового Вогнища. Найближчим завданням Управи є реєстрація Духовного Центру „Родове Вогнище Рідної

«Верховний Волхв Володимир»

«Обряд освячення дитини»

Православної Віри», реєстрація громад в регіонах, підготовку реєстрації Духовного навчального закладу Рідної Православної Віри.

Управа духовного цілительства очолюється Жерцем Святославом (Василем Федорівським). До відання Управи належить розробка звичаєвих цілительських практик, навчання жерців та відаючих травництву, костоправству та тіловіданню загалом, вивчення та опанування психологією людини, розкриття у ній надприродних здібностей. Завданням найближчого часу є розробка та проведення курсу занять для духовних осіб Рідної Православної Віри.

Управа духовного мистецтва очолюється Жерцем Сонцеславом (Віктором Крижанівським). Головними завданнями є виготовлення образів Рідних Богів, збір та накопичення етнографічного пісенного матеріалу, підготовка до випуску співаних творів Рідної Православної Віри, підготовка у взаємодії з Волхвами та відаючими проекту Храму. Завданнями найближчого часу є випуск диску та аудіо касети з піснями православних рідновірів, виготовлення різьблених образів Рідних Богів, у взаємодії з Управою правового захисту та економічного розвитку створення підприємства із випуску руських родових та слов'янських strojів.

Хранителем Віри Православної на Вічі було обрано Волхва Межимира (Романа Миколаїва). У його віданні знаходяться три Управи: вірознавства, звичаєвості та обрядовості; козацького виховання; духовного навчання та просвітництва. Першу управу очолює сам Межимир Миколаїв.

До відання Управи вірознавства, звичаєвості та обрядовості відноситься збір та впорядкування вірознавчих та обрядових книг Рідної Православної Віри, збір

етнографічного обрядового матеріалу, аналітичні дослідження богословства сучасних рідновірських течій. Найближчими завданнями Управи є підготовка «Книги обрядів Рідної Православної Віри».

Управа козацького виховання очолюється Кошовим отаманом Характерного козацтва. До її відання відноситься опікування та скеровування діяльності духовного ордену Рідної Православної Віри – Характерне козацтво. Сюди відноситься завдання реєстрації Характерного козацтва як Всеукраїнського громадської організації, розвиток Давньоруського Бойового Мистецтва «Триглав», проведення сезонних таборів та вишколів, навчальної та підготовчої діяльності з майбутніми захисниками Вітчизни. Завданням найближчого часу є проведення 4-го Кошового табору Характерного козацтва «Луки Сварожі» та Великої Ради Характерного козацтва з метою реєстрації Всеукраїнської організації.

Управа духовного навчання та просвітництва очолюється Жерцем Любомудром (Андрієм Накорчевським). До відання управи відноситься опікування питаннями навчання та освіти православних рідновірів, заохочення до обов'язкового здобуття вищої державної та духовної освіти, розробка курсу дисциплін необхідних для опанування в самоорганізованих школах православних рідновірів, підготовка рідновірської просвітницької літератури з метою популяризації серед українців. Завданням найближчого часу є розробка темпланів та навчальних програм для Вищого духовно-навчального закладу Рідної Православної Віри.

Колом Владик проведено реорганізацію Крайових Вогнищ Рідної Православної Віри. Замість тих, що існували, створено три Краї Рідної Православної Віри: Подільський очолює Відаюча краю Владарка Боговида (Василина Татарина); Київський очолює Волхвиня краю Владарка Лада (Елла Якимів); Запорізький очолює Волхв краю Владика Світовит (Світовит Пашник).

ЦІКАВО ЗНАТИ

□ **Найстаріший фонтан Києва «Самсон»** відзначає своє 225-ліття. Існує дві версії його появи саме на Подолі. Одна твердить, що саме сюди ще з часів Київської Русі надходила вода у спеціальний резервуар по дерев'яних трубах із джерел Замкової й Андріївської гір. Друга – що саме на цьому місці колись було священне джерело. В 16 ст. резервуар накрили бесідкою, всередині поставили скульптуру ангела з чашкою в руках, з якої лилася вода. В 1749 р. за проектом відомого київського архітектора побудували нову бесідку, а ангела замінили на Самсона з левом. Вода надходила до нього по трубах вже із Сирецьких ставків. Згідно повір'я, легендарний силач охороняє Київ від різних нещасть. *(Факти. – 19 червня)*

□ **Свічка може бути засобом очищення повітря.** Ефективна для дезінфекції приміщень є звичайна парафінова свічка. Якщо додати у свічку ефірну олію, то продукти її згорання знищать в кімнату більшість патогенних мікроорганізмів, навіть стафілокока.

□ **Іспанські вчені з університету Алкала** довели, що перші представники людського роду могли внятно висловлювати свої думки вголос десь 500 тис. років тому. До такого висновку вони прийшли на основі вивчення п'яти давніх черепів. З'ясувалося, що мовний апарат їх власників уже тоді був пристосований для виголошення слів. Як відомо, міра розвитку мовного апарату має прямий зв'язок з рівнем інтелекту. Відтак прабатьки сучасної людини виявилися істотами більш високоорганізованими, ніж це думали досьгодні.

□ **Братів по розуму винищили ми самі** і то не так давно. Так як гомо сапієнс винищив мамонтів (а не вимерли вони), так само він влаштував геноцид і щодо неандертальців десь 30 тисяч років тому. В такий спосіб наш предок забезпечував для нас життєвий простір. Неандертальці мали свою культуру, яку вони несли в різні куточки планети, тікаючи від гомо сапієнс. Вони ще й нині подеколи зустрічаються і одержали у нас назву «снігової людини». *(Голос України. – 29 травня)*

□ **Християніа – це самопроголошена 33 роки тому на території датсь-**

кої столиці Копенгагена країна, яку тоді заселили хіпі, артисти, ліві, анархісти та ін. Неодноразові спроби датського уряду розігнати «республіку», в якій було налагоджено «виробничі потужності» з вирощування, переробки та постачання маріхуани, не дала бажаного наслідку, оскільки на захист колонії виступила громадськість. Християнія зрештою стала добре організованою спільнотою. Вона мала добре налагоджені дві галузі виробництва – сміттєпереробну та металопереробну. З перших років свого існування Християнія відзначилася своїми театральними та політичними акціями. Християнці заявили про себе як хороші господарники і самоврядники. В «новому місті» з'явилися театри, музичні сцени. Християнія має свій офіційний інтернетівський портал www.christiania.org датською мовою. (Україна молода. – 15 червня)

□ Виконавець ролі Ісуса Христа в фільмі «Страсті Христові» американський актор Джим Кевізел відмовився від зйомок для телевізійних роликів, втративши відтак 75 млн. доларів. Свою відмову він пояснює тим, що люди звикли бачити його в образі Ісуса, а не кимось іншим. Останнє образало б їхні почуття.

РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ОСВІТНІ ЦЕНТРИ УКРАЇНИ

Відділення релігієзнавства філософського факультету Київського Національного університету ім.Т.Г.Шевченка працює вже третій рік. Окрім циклу релігієзнавчих дисциплін, студент вивчає великий обсяг предметів з філософії, то ж має солідну філософську підготовку. Студенти залучаються до наукової роботи з релігієзнавства. Після закінчення відділення йдуть у сферу науки, освіти, на державну службу. Адреса: 01033 Київ, вул. Володимирська, 64. Тел. 239.33.34, 234.81.27.

Філософсько-теологічний факультет Чернівецького Національного університету ім.Ю.Федьковича відновлено в 1993 р. Релігієзнавче відділення відкрито в 1996 р. Для читання окремих курсів приїзять фахівці з Києва. Випускники відділення працюють в навчальних закладах, державних і культурних установах, навчаються в аспірантурі в Києві. Адреса: Чернівці, вул. Коцюбинського, 2. Тел. 58.48.26.

Факультет філософії і релігієзнавства Донецького інституту штучного інтелекту. Тут студент на основі вивчення широкого спектру філософських та релігієзнавчих дисциплін одержує ґрунтовну фахову підготовку, про що свідчить висока конкурентноздатність випускників при вступі до київської аспірантури. Вони також йдуть на педагогічну роботу, роботу експерта-релігієзнавця, менеджера релігійного життя. Адреса: 83050 Донецьк, пр. Б.Хмельницького, 84. Тел. 337.09.30, 92.92.58.

Відділення релігієзнавства соціально-гуманітарного ф-ту Київського національного педагогічного університету ім.М.Драгоманова. Навчальний процес здійснюється за ступеневою освітою — бакалавр, спеціаліст, магістр. Фахівець отримує обов'язкову суму знань з релігієзнавства, філософії і особливо культурології, бо ж в дипломі має запис «викладач релігієзнавства і культурологічних дисциплін». Він також набуває навиків роботи як практичного релігієзнавця, а також досвіду наукової роботи. Адреса: Київ, вул. Пирогова, 9. Тел.235.82.36, 216.49.34.

Релігієзнавчі факультети, відділення або спеціалізації мають також університет «Острозька Академія», Івано-Франківський національний університет ім.В.Стефаніка, Дрогобицький педагогічний університет ім.І.Я.Франка, Чернігівський педагогічний університет ім.М.Коцюбинського, Херсонський державний університет та ін.

**РЕЛІГІЄЗНАВЧІ КОНФЕРЕНЦІЇ
другого півріччя 2004 року**

Вересень (ост. декада)	Четверті Річинські читання: природа і особливості Українського Православ'я	Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ
Вересень 13-16	70-річчя Національного заповідника «Софія Київська»	Національний заповідник
Вересень	Роль Біблії в моральному вихованні народу	Університет «Острозька Академія»
Жовтень 1-2	Роль УГКЦ в розбудові Української нації і держави	Прикарпатський університет
Жовтень 13-14	Іслам в Україні і світі: проблеми і перспективи	Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ
Жовтень 22-23	Релігія в духовному житті регіонів України: історія і сучасність	Хмельницький інститут регіонального управління і права
Жовтень 27-29	Київська митрополія Константинопольського Патріархату в XI-XVII століттях	Український центр візантиністики та патрології
Листопад 8-10	Релігія і громадянське суспільство: між націоналізмом і глобалізмом	Таврійський національний університет

За довідками з приводу названих конференцій звертатися у Відділення
релігієзнавства Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України
(01001 Київ, Трьохсвятительська, 4; тел. 229-04-18)